

**Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach,
Ipeľská 1, 040 11 Košice**

**PROGRAMY A PROJEKTY
ÚRADOV VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
na rok 2022 a na ďalšie roky**

**Odpočet plnenia úloh odborními Regionálneho úradu
verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach
za rok 2022**

Marec 2023

1 ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.2 Protokol o vode a zdraví – plnenie národných cieľov

Ustanovenia Protokolu v SR sa týkajú povrchových a podzemných vôd, uzavretých vodných útvarov, vôd na kúpanie, zásobovania pitnou vodou, odkanalizovania a čistenia odpadových vôd.

Pracovníci Odboru hygieny životného prostredia a zdravia pravidelne monitorujú kvalitu vody na kúpanie v troch prírodných vodných nádržiach. Jedná sa o dve nádrže s vodou určenou na kúpanie (ďalej len VUK) a jedno prírodné kúpalisko (ďalej len PK). Zároveň vykonávajú štátny zdravotný dozor a odoberajú vzorky vody z umelých bazénov na kúpaliskách s celoročnou i sezónnou prevádzkou ako aj v relaxačných zariadeniach a hotelových komplexoch. V rámci platenej služby kontrolujú kvalitu vody na kúpanie aj v umelých bazénoch v zdravotníckych zariadeniach. Pri kontrolách dôsledne dbajú na dodržiavanie zásad schválených prevádzkových poriadkov a predkladanie výsledkov prevádzkovej kontroly kvality vody na kúpanie.

Kúpacia sezóna 2022 (ďalej len KS) na VUK Ružín bola stanovená od 20. 06. 2022 do 15. 09. 2022. Monitorovanie kvality vody zamestnancami tunajšieho úradu podľa pripraveného harmonogramu trvalo do 22. 08. 2022, kedy bol pri výkone štátneho zdravotného dozoru zaznamenaný výrazný pokles vodnej hladiny (cca 20 m) spôsobený extrémne suchým počasím v priebehu letných mesiacov. Na odbernom mieste bolo čiastočne obnažené dno s vysychajúcim bahnom, preto nebolo možné vykonať odber vzorky vody. Táto situácia bola vyhodnotená ako mimoriadna. S uvedenou skutočnosťou bol oboznámený starosta obce Košická Belá, ktorý následne umiestnil na informačnej tabuli pri VUK Ružín oznam o prerušení monitoringu vody na kúpanie z dôvodu mimoriadnej situácie. Taktiež bola táto informácia zaslaná aj do IS Vody na kúpanie (ďalej len IS VNK) a uverejnená na webovej stránke úradu. Pred začatím KS a počas KS boli analyzované aj vybrané chemické ukazovatele, všetky IS VNK vyhodnotil ako vyhovujúce.

Do vyhlásenia mimoriadnej situácie bolo z VUK Ružín odobratých celkom 5 vzoriek vôd, z ktorých dve nevyhoveli požiadavkám na vodu na kúpanie. Medzná hodnota bola prekročená 2x v ukazovateli priehľadnosť, 2x v ukazovateli chlorofyl a pred začatím KS boli analyzované aj vybrané chemické ukazovatele, ktoré IS VNK vyhodnotil ako vyhovujúce.

Z VUK „Pod Bukovcom“ bolo odobratých 7 vzoriek vôd, z ktorých 1 nevyhovela požiadavkám na vodu na kúpanie v ukazovateli pH. Voda vykazovala I. stupeň – vhodná kvalita vody – A. Na vodnej hladine ani v jej blízkosti sa nevyskytoval žiadny odpad ani prírodné znečistenie. Rovnako aj z tejto VUK boli pred začatím KS a v mesiaci august analyzované vybrané chemické ukazovatele, všetky IS VNK vyhodnotil ako vyhovujúce.

Na PK „Plážové kúpalisko Jazero“ Mesto Košice pokračovalo v realizácii opatrení na zlepšenie kvality vody. Z dôvodu mimoriadne horúceho a suchého počasia bola aplikácia prípravkov do vody vykonaná až 4x, a to koncom júna – aplikovaný bol prípravok PAX – LR a prípravok PROFI BAKTÉRIE, v júli a 2x v auguste, kedy boli do vody aplikované prípravky OXYHUM a PROFI BAKTÉRIE. Celkovo bolo z PK odobratých 143 vzoriek vôd a to 51 vzoriek v rámci platenej služby a 92 vzoriek v rámci výkonu ŠZD. Do IS VNK boli zadané len výsledky zo stálych odberných miest „pláž“ a „KVL Trixen“, t. j. 47 vzoriek vôd, z ktorých 12 nevyhovelo v biologických ukazovateľoch (7x cyanobaktérie a 5x chlorofyl) a 44 vo fyzikálno-chemických ukazovateľoch (40x priehľadnosť vody a 4x pH). Analyzované vybrané chemické ukazovatele: celkový fosfor, celkový dusík, celkový organický uhlík, nasýtenie vody kyslíkom, reakcia vody a farba boli vyhodnotené IS VNK ako vyhovujúce.

Napriek aplikácii prípravkov však nenastalo očakávané výrazné zlepšenie kvality vody a už vo vzorkách vôd odobratých dňa 12. 07. 2022 boli zistené hodnoty cyanobaktérií

nad 20 000 buniek/ml vody (hodnota zistená na odbernom mieste „pláž“ – 88 400 buniek/ml vody, hodnota zistená na odbernom mieste „KVL Trixen“ – 71 000 buniek/ml vody) a chlorofylu \underline{a} nad 10 $\mu\text{g/l}$ (hodnota zistená na odbernom mieste „pláž“ – 21,4 $\mu\text{g/l}$ a na odbernom mieste „KVL Trixen“ 28,3 $\mu\text{g/l}$). Následne tunajší úrad vydal odporúčanie pre citlivú časť populácie – pre deti, alergikov a osoby s oslabeným imunitným systémom nekúpať sa vo vode takejto kvality. Na základe laboratórnych rozborov vzoriek vôd odobratých dňa 30. 08. 2022, ktoré preukázali prekročenie medzných hodnôt v ukazovateľoch cyanobaktérie nad 100 000 buniek/ml vody a chlorofylu \underline{a} nad 50 $\mu\text{g/l}$ (zistené hodnoty cyanobaktérií na odbernom mieste „pláž“ – 141 000 buniek/ml vody, na odbernom mieste „KVL Trixen“ – 160 800 buniek/ml vody, zistené hodnoty chlorofylu \underline{a} na odbernom mieste „pláž“ – 53,60 $\mu\text{g/l}$ a na odbernom mieste „KVL Trixen“ – 59,20 $\mu\text{g/l}$), bolo rozhodnutím zo dňa 02. 09. 2022 tunajším úradom nariadené opatrenie, a to zákaz kúpania vo vode, ktorá nespĺňa požiadavky na kvalitu vody v prírodnom kúpalisku a zároveň zákaz prevádzky vodnolyžiarskeho vleku. Maximálny počet cyanobaktérií počas kúpaciej sezóny bol zistený na odbernom mieste „pláž“ – 182 200 buniek/ml vody a na odbernom mieste „KVL Trixen“ – 164 000 buniek/ml vody, a to pri odbere vzoriek vôd dňa 05. 09. 2022. Až vzorky vody odobraté zamestnancami tunajšieho úradu dňa 18. 10. 2022 potvrdili, že voda v PK spĺňa požiadavky na kvalitu vody podľa vyhlášky MZ SR č. 308/2012 Z. z. o požiadavkách na kvalitu vody, kontrolu kvality vody a o požiadavkách na prevádzku, vybavenie prevádzkových plôch, priestorov a zariadení na prírodnom kúpalisku a na umelom kúpalisku. Mestská časť Košice-Nad jazerom bola informovaná listom zo dňa 04. 11. 2022 o tom, že opatrenie nariadené tunajším úradom dňa 02. 09. 2022 stratilo účinnosť.

V kúpaciej sezóne 2022 bola monitorovaná kvalita vody v troch prírodných vodných plochách bez štatútu prírodného kúpaliska a vody určenej na kúpanie, a to v štrkoviskách Geča a Čaña a v jazere IZRA. Celkovo boli odobraté 4 vzorky, jedna z nich odobratá zo štrkoviska Čaña bola vyhodnotená ako nevyhovujúca v ukazovateľoch cyanobaktérie (zistená hodnota 125 000 buniek/ml vody) a chlorofyl \underline{a} (zistená hodnota 55,2 $\mu\text{g/l}$).

Počas letných mesiacov boli v prevádzke 3 sezónne umelé kúpaliská, t. j. Červená hviezda v Košiciach (vodnopólový bazén, ktorý tvorí súčasť kúpaliska, nebol v prevádzke, z dôvodu realizácie stavebných úprav zameraných na jeho prestrešenie nafukovacou halou a dobudovania zázemia pre zimnú prevádzku), RYBA v Košiciach a Letné kúpalisko na Rumanovej ul. v Košiciach. Ostatné letné kúpaliská boli mimo prevádzku (dôvodom bol väčšinou nevyhovujúci technický stav bazénov a prevádzkových objektov). Celkovo bolo z 10 bazénov odobratých 43 vzoriek vody, z ktorých nevyhoveli 4 vzorky, t. j. 9,30 %. Prekročenie medznej hodnoty bolo zistené 4x v mikrobiologických ukazovateľoch: 2x *Pseudomonas aeruginosa* a 2x kultivovateľné mikroorganizmy. Medzná hodnota ostatných ukazovateľov nebola prekročená.

Z celoročne prevádzkovaných bazénov bolo odobratých 248 vzoriek vôd, z nich 59 nevyhovelo požiadavkám vyhlášky v ukazovateľoch (8x voľný chlór, 10x viazaný chlór, 23x pH, 7x CHSK_{Mn} , 15x kultivovateľné mikroorganizmy, 5x *Pseudomonas aeruginosa*, 1x *Staphylococcus aureus*, 1x *Legionella species*, 1x *E. coli* a 1x črevné enterokoky), t. j. 23,79 %.

Mesto Košice je zásobované pitnou vodou z 2 vodovodov, a to z tzv. „Košického skupinového vodovodu“ a zo samostatného vodovodu zásobujúceho pitnou vodou mestskú časť Košice-Kavečany. Zdrojom pitnej vody pre Košický skupinový vodovod je povrchová a podzemná pitná voda z viacerých lokalít, a to z Vodárenskej nádrže Starina, Vodárenskej nádrže Bukovec, Čermeľských prameňov, zo studní pri rieke Hornád a vodárenských zdrojov z lokality Družstevná pri Hornáde, zo sústavy vodárenských zdrojov Turňa – Drienovec – Košice a z potoka Čierna Moldava. V jednotlivých častiach mesta je pitná voda z viacerých

lokalít, je miešaná. Vodovod zásobujúci mestskú časť Kavečany má vlastné podzemné vodárenské zdroje, a to 2 pramene „Pstružník“. Prevádzkovateľom oboch vodovodov v meste Košice je Východoslovenská vodárenská spoločnosť, a. s., Závod Košice (ďalej len „VVS, a. s., Košice“). V meste Košice bolo v rámci kontrolného monitoringu kvality pitnej vody (minimálna analýza) odobratých 83 vzoriek pitnej vody, v rámci preverovacieho monitoringu (úplná analýza) 5 vzoriek a 22 vzoriek v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru. Na základe vykonaných laboratórnych analýz vzoriek vôd je možné konštatovať, že kvalita pitnej vody v „Košickom skupinovom vodovode“ a vo vodovode pre mestskú časť Kavečany bola v r. 2022 stabilná a zdravotne bezpečná. V meste Košice aj v r. 2022 dochádzalo k regulácii vody, a to v 2 lokalitách: v MČ Košice-Luník IX (ul. Hrebendova č. 10 a 12, ul. Podjavorinskej č. 6 a 8 a č. 3 – 13) a v MČ Košice-Ďahanovce – lokalita „Demeter“. Kvalita takto dodávanej, resp. regulovanej pitnej vody nebola negatívne ovplyvnená.

Obyvatelia okresu Košice-okolie sú v prevažnej miere zásobovaní podzemnou pitnou vodou. Zásobovanie pitnou vodou je zabezpečené cez 8 skupinových vodovodov a 39 verejných vodovodov. Prevádzkovateľmi vodovodov v obciach okresu Košice-okolie sú: VVS, a. s., závody Košice, Prešov a Trebišov; ďalej spoločnosť Aquaspiš – vodné hospodárstvo, Rudňany; VaK SERVIS, s. r. o., Poprad; U. S. Steel Košice, s. r. o., Košice; W-Control, s. r. o., Poprad; Aqua Spiš plus, s. r. o., Rudňany a obce. Verejný vodovod nemá vybudovaný 16 obcí, v ktorých je zásobovanie obyvateľov pitnou vodou riešené z individuálnych vodných zdrojov s často nevyhovujúcou kvalitou vody. V roku 2022 nebola udelená výnimka na používanie pitnej vody z verejných vodovodov, ktorá nespĺňa hygienické limity ukazovateľov kvality pitnej vody. V platnosti je naďalej 2. výnimka na používanie pitnej vody zo skupinového vodovodu „Boliarov – Bačkovík – Kecerovce“, ktorá nespĺňa limity ukazovateľov kvality pitnej vody v ukazovateli arzén (platnosť výnimky je do 12. 10. 2023). V roku 2022 sa hodnota ukazovateľa arzén v pitnej vode v tomto skupinovom vodovode výrazne nezvýšila a priemerná hodnota nebola prekročená. Obec Boliarov v roku 2021 získala finančné prostriedky na výstavbu Úpravne vody Boliarov, ktorá bude zabezpečovať úpravu pitnej vody v ukazovateli arzén pre obce Boliarov a Bačkovík. V mesiaci december 2022 bola ukončená stavebná časť úpravne a pokračuje sa montážou technologickej časti. Obec Kecerovce v máji r. 2022 požiadala orgán štátnej vodnej správy o vyjadrenie k projektovej dokumentácii pre stavbu „Kecerovce – vodovod – úprava vody“ a čaká na vydanie stavebného povolenia. Pre verejný vodovod Trstené pri Hornáde bola v r. 2022 schválená úprava pitnej vody pre kolísavé hodnoty ukazovateľa arzén zaznamenávané počas r. 2022. V okrese Košice-okolie bolo v rozsahu kontrolného monitoringu odobratých 154 vzoriek, v rámci preverovacieho monitoringu 38 vzoriek pitnej vody z verejných vodovodov a v rámci výkonu ŠZD 65 vzoriek. Na základe výsledkov laboratórnych analýz vzoriek vôd je možné konštatovať, že kvalita pitnej vody vo verejných vodovodoch v okrese Košice-okolie je kolísavá. Nakoľko ukazovatele kvality pitnej vody neprekračovali z hľadiska ochrany verejného zdravia významne limitné hodnoty, nebol v roku 2022 vydaný orgánom verejného zdravotníctva v okrese Košice-okolie zákaz využívania vody na pitné účely, resp. neboli nariadené opatrenia na predchádzanie ochoreniam. Aj napriek nepriaznivej situácii v zásobovaní obyvateľov tohto okresu pitnou vodou neboli v hodnotenom roku evidované epidémie, kde by faktorom prenosu bola pitná voda. V dôsledku nevyhovujúcej kvality pitnej vody neboli riešené žiadne infekčné alebo neinfekčné ochorenia u spotrebiteľov. V okrese Košice-okolie bola v letných mesiacoch r. 2022 regulácia vody v obci Rudník.

1.4 Mapovanie prítomnosti baktérií rodu Legionella v zariadeniach sociálnych služieb

Cieľom úlohy je zistiť výskyt prítomnosti baktérií rodu Legionella v zariadeniach sociálnych služieb (ZSS) s pobytom osôb s oslabenou imunitou. Zameraním sa na uvedené zariadenia a včasnou intervenciou v prípade pozitívneho nálezu je možné znížiť riziko závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami. Zároveň získanými údajmi a skúsenosťami je možné lepšie zacieliť nápravné opatrenia na odstránenie, resp. minimalizáciu výskytu uvedených baktérií.

Plnenie úlohy:

Výsledky laboratórných analýz vzoriek vôd teplej úžitkovej vody (ďalej len TÚV) a studenej pitnej vody (ďalej len PV) v roku 2021 vo vybranom objekte pobytového zariadenia sociálnych služieb „VIA LUX – Domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov“ na Andraščíkovej 2 v Košiciach (ďalej len ZSS), vykonaných na našom úrade a následne aj na ÚVZ SR preukázali prítomnosť baktérií rodu Legionella v niekoľkých vzorkách vôd a sterov. O tejto skutočnosti bol informovaný prevádzkovateľ ZSS, ktorý následne vykonal opatrenia na elimináciu týchto baktérií, t. j. realizoval kompletnú rekonštrukciu rozvodov teplej a studenej vody, výmenu starých pozinkovaných rozvodov za nové plastové a vykonáva pravidelnú mesačnú termodezinfekciu vody (teplota vody 75 st. Celzia).

V roku 2022 sa zamestnancami nášho úradu pokračovalo v monitorovaní výskytu baktérií rodu Legionella v objekte ZSS, ktorý je napojený na pitnú vodu z verejného vodovodu mesta Košíc. Dňa 05. 05. 2022 bolo odobratých 6 vzoriek vôd (TÚV – sprchové hlavice, PV – vodovodný výtok z umývadla) z odberných miest s najvyšším rizikom vdýchnutia vodného aerosólu a najvzdialenejších miest užívateľskej siete, resp. miest, kde môže dôjsť k stagnácii vody vo vodovodnom systéme, ktoré boli analyzované na prítomnosť baktérií rodu Legionella. Laboratórnymi skúškami bola v odobratých vzorkách zistená prítomnosť Legionella species, a to v 2 vzorkách TÚV (zistené hodnoty – 10 KTJ/1 a 50 KTJ/1 a v 1 vzorke PV – 290 KTJ/1. Sérotypizáciou pozitívnych vzoriek na NRC pri ÚVZ SR bolo potvrdené, že sa jedná o Legionellu pneumophila sérotyp 2 a Legionellu pneumophila sérotyp 3. Zároveň boli odobraté 4 stery zo sprchových ružíc, z ktorých nebola zistená prítomnosť baktérií Legionella. O prítomnosti týchto baktérií v odobratých vzorkách vôd bol oboznámený prevádzkovateľ ZSS, ktorému bolo odporúčané, aby aj naďalej pokračoval vo vykonávaní opatrení, t. j. termodezinfekcii potrubí, čistení a dezinfekcii perlátorov, sprchových hlavíc a pod., príp. zvážením iných spôsobov úpravy TÚV.

Výsledky analýz vzoriek vody odobratých v máji 2022 preukázali oproti predchádzajúcemu obdobiu mierne zlepšenie (prítomnosť baktérií rodu Legionella bola preukázaná v menšom počte vzoriek), preto možno konštatovať, že opatrenia vykonané prevádzkovateľom ZSS boli čiastočne účinné. Hodnotiť výsledky analýz odobratých vzoriek vôd však t. č. nie je možné, pretože ešte prebieha schvaľovací proces zmeny legislatívy so stanovením limitov pre ukazovateľ Legionella nielen v teplej vode, ale aj v pitnej vode. Avšak podľa legislatívneho návrhu medzné hodnoty stanovené pre zariadenia sociálnych služieb v tomto ukazovateli v TÚV aj PV neboli prekročené.

Zo ZSS počas monitorovania výskytu Legionelly v TÚV a PV, ani v posledných rokoch nebolo hlásené ochorenie v súvislosti s Legionellou.

2 ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

2.1 Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

V roku 2022 bolo vydaných **70 rozhodnutí** na zaradenie prác do tretej a štvrtej kategórie, z toho:

- 52** rozhodnutí na základe **prehodnotenia** zdravotných rizík s tým, že staré rozhodnutia na zaradenie prác do kategórie stratili účinnosť nadobudnutím právoplatnosti vydaných nových rozhodnutí;
- 18 nových** rozhodnutí na základe **návrhov** zamestnávateľa na zaradenie prác do kategórie, pričom podkladom bola objektivizácia faktorov práce a pracovného prostredia a posúdenie zdravotného rizika pri práci.

Bolo **zrušených 66 rozhodnutí** na zaradenie prác do tretej a štvrtej kategórie z dôvodu prehodnotenia zdravotných rizík, organizačných zmien a zániku pracovísk.

Bolo **vykonaných 171 kontrol** na rizikových pracoviskách.

Evidencia rizikových prác bola priebežne doplňovaná a aktualizovaná v programe ASTR_2011.

Na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú práce zaradené do tretej kategórie a štvrtej kategórie, **neboli uložené pokuty**.

Údaje v tabuľke porovnávajú počty vydaných rozhodnutí a ŠZD za roky 2021 a 2022

	rok 2021	rok 2022	trend
Nové rozhodnutia RP	23	18	- 5
Prehodnotenú rozhodnutia RP	54	52	- 2
Vydané rozhodnutia spolu	77	70	- 7
Zrušené rozhodnutia RP	73	66	- 7
ŠZD – kontroly RP	174	171	- 3

Prehľad počtu subjektov s RP a exponovaných zamestnancov rizikovým faktorom za roky 2021 a 2022

Okres	Za rok 2022			Za rok 2021		
	Počet subjektov	Počet zamestnancov v 3. kat. a 4. kat.		Počet subjektov	Počet zamestnancov v 3. kat. a 4. kat.	
		spolu	z toho žien		spolu	z toho žien
Košice I, II, III, IV a Košice-okolie	128	10 555	1 197	118	11 338	1 683

Prehľad počtu exponovaných zamestnancov rizikovým faktorom za obdobie rokov 2018 – 2022 (trendy)

Počet exponovaných rizikovým faktorom									
2022		2021		2020		2019		2018	
spolu	žien	spolu	žien	spolu	žien	spolu	žien	spolu	žien
10 555	1 197	11 338	1 683	11 097	1 118	12 523	1 233	12 432	1 219

Z prehľadu za posledných 5 rokov je zrejmé, že sa znižuje počet zamestnancov zaradených do tretej kategórie a štvrtej kategórie. V roku 2022 klesol počet zamestnancov

o 783 v porovnaní s rokom 2021. Išlo prevažne o zamestnancov Univerzitnej nemocnice L. Pasteura Košice z dôvodu vyradenia prác z 3. kategórie pre biologické faktory v súvislosti so zlepšujúcou sa epidemiologickou situáciou a dereprofilizáciou pracovísk.

Odbor chemických analýz:

CHEMICKÝ FAKTOR:

Pevný aerosól

ODBER	POČET VZORIEK	POČET UKAZOVATEĽOV	POČET ANALÝZ
<i>osobný</i>	74	77	102
<i>stacionárny</i>	0	0	0
spolu	74	77	102

Rožňava – z firmy *Belmer* nám bolo dodaných 62 vzoriek na stanovenie koncentrácie pevného aerosólu. Z toho v 6 vzorkách bolo prekročenie limitných hodnôt menej ako 2-násobné.

Sabinov – vo firme *WEP Trading Sabinov* sme odobrali 8 vzoriek pri zváraní, v 3 vzorkách bolo prekročenie limitných hodnôt menej ako dvojnásobné.

Košice – pre PZS MV sme na SOŠ PZ SR stanovili koncentráciu pevného aerosólu (hliník ako prach) v 4 vzorkách, v 2 vzorkách bolo prekročenie viac ako 2-násobné.

Chemické faktory v ovzduší

ODBER	POČET VZORIEK	POČET UKAZOVATEĽOV	POČET ANALÝZ
<i>osobný</i>	11	63	159
<i>stacionárny</i>	25	25	250
Spolu	36	88	409

Rožňava – z firmy *Belmer* boli dodané 2* vzorky na stanovenie hliníka, 2* vzorky na stanovenie c hrómu, koncentrácie boli v limite.

Sabinov – vo firme *WEP Trading Sabinov* boli odobraté 4* vzorky na stanovenie mangánu, koncentrácie boli v limite, ďalej boli stanovované prchavé organické látky, koncentrácie boli v limite.

Sabinov – vo firme *ZTS Sabinov* boli stanovované prchavé organické látky, minerálne oleje a CO₂, koncentrácie boli v limite.

Košice – v kotolniach RÚVZ bolo odobratých 20 vzoriek na stanovenie CO, koncentrácie boli v limite.

Košice – pre PZS MV sme na SOŠ PZ SR stanovili koncentráciu prchavých organických látok a metanolu. Hodnoty boli v limite.

* Pozn.: tieto kovy boli stanovené ako ďalšie ukazovatele zo vzoriek započítaných ako pevný aerosól, preto sa v tejto tabuľke uvádzajú ako chemické faktory, ale nezapočítavajú sa ako vzorky ani ukazovatele a analýzy.

Biologické expozičné testy

CHEMICKÝ FAKTOR	POČET VZORIEK			POČET UKAZOVATEĽOV	POČET ANALÝZ
	dodaných	odobraných	analyzovaných		
<i>Kyselina mandľová a fenylglyoxylová</i>	31	-	31	93	204
<i>Kyselina δ-aminolevulová</i>	-	-	-	-	-
Spolu	31	-	31	93	204

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

V rámci štátneho zdravotného dozoru (ďalej ŠZD) bolo v roku 2022 vykonaných 5 kontrol, predmetom ktorých bolo dodržiavanie právnych predpisov na ochranu zdravia pri práci s látkami a zmesami klasifikovanými ako toxické.

V spoločnosti U. S. Steel Košice, s. r. o., boli vykonané 2 kontroly, a to na DZ Energetika, kde sa v Čistiarni odpadových vôd Sokol'any používa pri laboratórnych analýzach dichróman draselný a na Útvare GM pre environment, kde sa pri analýzach používajú zlúčeniny ortuti, konkrétne jodid ortuťnatý, síran ortuťnatý a síran kademnatý.

V areáli U. S. Steel Košice (ďalej areál) bol vykonaný ŠZD v spoločnosti B + N Slovakia Facility spol. s r. o., ktorej predmetom činnosti je sledovanie kvality odpadových vôd, podzemných vôd a povrchových vôd fyzikálno-chemickými analýzami s použitím síranu kademnatého. Analýzy sú vykonávané v laboratóriu GME, ktoré patrí pod Úsek Riaditeľa pre ochranu vôd a EMS spoločnosti U. S. Steel Košice, s. r. o.

V areáli sídla bol ďalej vykonaný ŠZD v spoločnosti NEO SLOVAK a. s., ktorá sa zaoberá tvrdým pochrómovaním valcov. Pri tejto činnosti, vykonávanej pre U. S. Steel Košice, sa používa oxid chrómový, klasifikovaný v triede akútna toxicita kategórie 2 (H330) a kategórie 3 (H301 a H311) a zároveň klasifikovaný v triede karcinogenita kategórie 1A a mutagenita zárodočných buniek kategórie 1B. Spoločnosť pravidelne zabezpečuje objektivizáciu koncentrácie Cr6+. Z výsledkov objektivizácie, realizovanej v roku 2021 vyplynulo, že časovo-vážený priemer koncentrácie Cr6+ bol podlimitný.

V spoločnosti Galvanic Service, s. r. o., bol ŠZD vykonaný z dôvodu, že sa pri galvanickej úprave kovov niklovaním používa chlorid nikelnatý (trieda nebezpečnosti akútna toxicita kategória 3, karcinogén kategória 1A, reprodukčná toxicita kategória 1B).

V súvislosti s uvedením priestorov vedecko-výskumných pracovísk Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (ďalej UPJŠ) do prevádzky bol v **3 rozhodnutiach** vydaný súhlas aj na používanie látok a zmesí klasifikovaných v triede nebezpečnosti akútna toxicita kategórie 1 a 2. Išlo o Ústav lekárskej biológie, Ústav anatómie a Ústav histológie a embryológie Lekárskej fakulty UPJŠ. Na všetkých uvedených pracoviskách sa budú tieto látky a zmesi používať pri vedecko-výskumných činnostiach.

V roku 2022 bolo začaté správne konanie voči spoločnosti, ktorá vykonala dezinfekciu s použitím ozónu (klasifikovaný v triede akútna toxicita kategórie 1 – smrteľný pri vdýchnutí) bez toho, aby predložila návrh na manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami na pracovisku vrátane ich použitia pri dezinfekcii a regulácii živočíšnych škodcov. Okrem toho bola dezinfekcia vykonaná osobami bez osvedčenia o odbornej spôsobilosti.

V roku 2022 bolo rozhodnutím zaradených do tretej kategórie a štvrtej kategórie práce pre chemické faktory klasifikované v triede akútna toxicita 3. kategórie **228** zamestnancov, z toho 57 žien (v roku 2021 to bolo 203 zamestnancov, počet žien sa nezmenil), a pre chemické faktory klasifikované ako v triede akútna toxicita kategórie 1 a 2 **28** zamestnancov – mužov (v roku 2021 to bolo 15 zamestnancov).

V roku 2022 bolo vydaných spolu **25 osvedčení o odbornej spôsobilosti**, z toho **19** osvedčení bolo vydaných na prácu s VTLaZ a TLaZ a 6 osvedčení na prácu s dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie a na prácu s prípravkami na reguláciu živočíšnych škodcov na profesionálne použitie. Komisia na preskúšanie odbornej spôsobilosti na prácu s VTLaZ a TLaZ v uplynulom roku nezasadala.

	Počet
Previerky	5
Osvedčenia o odbornej spôsobilosti pre prácu s VTLaZ a TLaZ	25

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

V roku 2022 vydal Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach (ďalej len tunajší úrad) **5 rozhodnutí na zaradenie prác pre karcinogénne a mutagénne faktory do kategórií** (ďalej len KaMF), z toho 3 rozhodnutia na zaradenie prác do tretej kategórie (2 rozhodnutia pre UNLP Košice a 1 rozhodnutie pre DFN Košice) a 2 rozhodnutia na zaradenie prác do tretej kategórie a štvrtej kategórie (1 pre spoločnosť U. S. Steel Košice, s. r. o. (ďalej len USSK), a 1 pre spoločnosť B + N Slovakia Facility Services, s. r. o.). V DZ Mechanika spoločnosti USSK boli práce vyradené z tretej kategórie pre KaMF (Cr6+) a v spoločnosti KOKSMONT, a. s., Košice, boli z dôvodu ukončenia činnosti zrušené práce zaradené do tretej kategórie pre KaMF

Pre DZ Koksovňa spoločnosti USSK bolo vydané rozhodnutie na zaradenie prác do tretej kategórie a štvrtej kategórie pre KaMF (expozícia PAU a benzénu) pre profesie vykonávajúce prácu na jednotlivých prevádzkach DZ Koksovňa.

Pre spoločnosť B+N Slovakia Facility Services, spol. s r. o., bolo pre pracovisko DZ Koksovňa v USSK vydané rozhodnutie na zaradenie prác vykonávaných profesiou čistič Koksovňa do tretej kategórie a profesiou VKB3 – strojník obsluhy stropu a odsunu koksu na rampe do štvrtej kategórie pre KaMF (benzo(a)pyrén).

V roku 2022 bolo pre KaMF do tretej kategórie práce zaradených **576** zamestnancov, z toho **227** žien a do štvrtej kategórie **97** zamestnancov, z toho 0 žien. Spolu to bolo **673** zamestnancov, z toho **227** žien (zdroj ASTR).

Najviac zamestnancov zaradených do tretej kategórie a štvrtej kategórie prác pre KaMF vykonáva prácu na **DZ Koksovňa v USSK**, a to **264** zamestnancov (z toho 229 pre PAU a 35 pre benzén). V porovnaní s rokom 2021 nastal pokles v počte zamestnancov zaradených do tretej kategórie a štvrtej kategórie pre KaMF, z dôvodu transformácie a prehodnotenia zdravotných rizík na základe objektivizácie KaMF v pracovnom prostredí.

Významný počet **239** zamestnancov, z toho **207** žien zaradených do tretej kategórie pre KaMF (práca s cytostatikami a formaldehyd) pracuje na pracoviskách zdravotníckych zariadení, konkrétne vo **Východoslovenskom onkologickom ústave, a. s.** (114/97 žien), UNLP Košice (87/76 žien) a **Detskej fakultnej nemocnici Košice** (38/34 žien).

V roku 2022 bolo v rámci ŠZD vykonaných **17 kontrol** zameraných na ochranu zdravia zamestnancov exponovaných KaMF v organizáciách: USSK – DZ Energetika, útvar GM pre environment, PANDA – KOŠICE, s. r. o., UPJŠ Košice, TAURIS, a. s., NEO Slovak, a. s., Galvanic Servis, s. r. o., Východoslovenský onkologický ústav a 9 kontrol v UNLP Košice.

Pri týchto kontrolách neboli zistené porušenia zákona č. 355/2007 Z. z. a vykonávacích predpisov.

V roku 2022 boli vydané **2 rozhodnutia na činnosti spojené s používaním, manipuláciou a skladovaním KaMF**, a to pre Ústav anatómie Lekárskej fakulty UPJŠ a MEDIPARK v budove Lekárskej fakulty UPJŠ.

V roku 2022 bolo vydaných **202 súhlasných rozhodnutí na činnosti spojenej s manipuláciou s materiálmi obsahujúcimi azbest** (klasifikovaný v triede nebezpečnosti – karcinogenita kategórie 1A a v triede nebezpečnosti – látka s toxicitou pre špecifický cieľový orgán po opakovanej expozícii (STOT RE) kategórie 1), čo je v porovnaní s rokom 2021 o 2 rozhodnutia menej.

Z celkového počtu rozhodnutí bolo 155 na odstraňovanie v exteriéri, 21 v interiéri, 25 likvidácii už demontovaného materiálu a 1 kombinácia exteriéru s interiérom. Azbest bol odstraňovaný zo striech rodinných domov, hospodárskych budov, chát, garáží, prístreškov, pozemkov, podhl'adov pivničných priestorov v bytových domoch, v káblových kanáloch, kanalizačných rozvodov bytových jadier, hasičských zbrojníc, kostolov a nelegálnych skládok.

Najviac rozhodnutí v počte **120** bolo vydaných na odstraňovanie „azc“ strešnej krytiny z rodinných domov.

Spolu bolo odstránených cca **688,7 t** materiálov s obsahom azbestu, čo je o **24,1 t viac** ako v roku **2021 (664,6 t)**.

V roku 2022 neboli vykonané kontroly zamerané na dodržiavanie ustanovení nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z. z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci (ďalej len NV SR č. 253/2006 Z. z.).

V roku 2022 bol tunajším úradom v súvislosti s odstraňovaním azbestu zo stavieb prešetrový **1 podnet**, ktorého predmetom bolo možné porušenie právnych predpisov pri odstraňovaní a likvidácii azbestu zo strechy nehnuteľnosti vo vlastníctve osoby, ktorá údajne svojpomocne likvidovala starú azbestovú strechu a vyvážala ju po okolitom lese. Zistené bolo, že práce pri odstraňovaní „azc“ strešnej krytiny boli vykonávané podnikateľským subjektom s oprávnením na odstraňovanie azbestových materiálov zo stavieb a zo strany tohto podnikateľského subjektu boli splnené všetky povinnosti vyplývajúce z ustanovení zák. č. 355/2007 Z. z., na základe čoho boli podnety uzavreté ako neopodstatnené.

Znižovanie zdravotných rizík z látok poškodzujúcich reprodukciu a narušajúcich endokrinný systém bolo zamerané na ich aktívne vyhľadávanie.

V roku 2022 bolo zaradených do tretej kategórie a štvrtej kategórie práce pre expozíciu látkam poškodzujúcim reprodukciu **300 zamestnancov**, z toho **170** žien (v tretej kategórii 280, z toho 170 žien a vo štvrtej kategórii 20 zamestnancov, zdroj ASTR) v **6 subjektoch** (Kerkotherm, a. s., UNLP Košice, Východoslovenský onkologický ústav, a. s., Detská fakultná nemocnica v Košiciach, USSK a B + N Slovakia Facility Services, s. r. o.).

K najčastejšie sa vyskytujúcim reprodukčne toxickým látkam, súčasne klasifikovaných ako KaMF, patria dichróman draselný a fenolftaleín, používané pri laboratórnych analýzach.

Odbor chemických analýz:

ODBER stacionárny/ osobný	POČET VZORIEK dodaných	POČET VZORIEK odobratých	POČET VZORIEK analyzovaných	POČET UKAZOVATEĽOV	POČET ANALÝZ
<i>Azbest</i>	-	4	-	-	-
<i>Cr⁶⁺</i>	4	22	26	28	37
<i>Nikel</i>	2*	-	-	-	-
<i>Benzo(a)pyrén</i>	-	6	6	6	10
<i>Formaldehyd</i>	-	1	1	1	15
<i>Prach z tvrdého dreva</i>	25	-	25	25	31
<i>Spolu</i>	29	33	58	60	93

* Pozn.: Kovy boli stanovené ako ďalšie ukazovatele zo vzoriek započítaných ako pevný aerosól, preto sa v tejto tabuľke uvádzajú ako karcinogény, ale nezapočítavajú sa ako vzorky, ani ukazovatele a analýzy.

Azbest – na stanovenie azbestu boli pre firmu Astana odobraté 2 vzorky (pivničné priestory v Košiciach – 1x sídlisko KVP, 1x Sídlisko Ťahanovce). Pre firmu VokupKlim boli odobraté 2 vzorky v bytových jednotkách v Prešove.

Všetky vzorky boli zaslané na analýzu RÚVZ v Nitre.

Šestmocný chróm bol stanovený v 4 dodaných vzorkách od firmy Belmer. Vo firme Neoslovak (USS Košice) boli odobraté 3 vzorky, vo firme USS Košice – Pocínovňa bolo odobratých 19 vzoriek. Vo všetkých vzorkách boli hodnoty v limite.

Nikel – z firmy Belmer boli dodané 2 vzorky na stanovenie Ni. Hodnoty boli v limite.

Benzo(a)pyrén bol stanovený v 6 vzorkách odobratých v USS Košice – Koksovňa. V 3 vzorkách boli prekročené limitné hodnoty, z toho v 2 vzorkách viac ako dvojnásobne, v 1 vzorke menej ako dvojnásobne.

Formaldehyd – vzorka bola odobratá vo firme WEP Trading Sabinov, koncentrácia bola v limite.

Prach z tvrdého dreva – stanovenia boli vykonané pre firmu Belmer. V dvoch prípadoch bol časovo vážený priemer prekročený menej ako dvojnásobne.

Genetická toxikológia

V roku 2022 sme monitorovali nasledovné pracoviská s vyhláseným rizikom karcinogenity, respektíve prevádzky s mutagénnym rizikom v pracovnom prostredí a v dôsledku chemických látok s možným mutagénnym vplyvom, a k tomu sme vytvorili novú kontrolnú skupinu:

- CHEMOSVIT 23 vzoriek
- US Steel Košice, s. r. o. 86 vzoriek
- SWS Vojany 11 vzoriek
- Ústav radiačnej ochrany 7 vzoriek
- KONTROLA 12 vzoriek

Expedované vzorky	127 vzoriek
Neexpedované vzorky a kontrolné vzorky	12 vzoriek

2.2 Intervencie na podporu zdravia pri práci

2.2.1 Zdravé pracoviská

Úloha sa plní vo všeobecnej rovine, nie je zameraná na konkrétne podniky. V rámci výkonu ŠZD sa vo všetkých dozorovaných zariadeniach kladie dôraz na kontrolu ustanovení platných právnych predpisov upravujúcich ochranu verejného zdravia, vrátane zdravia pracujúcej populácie s cieľom vytvorenia optimálnych – zdravých pracovných podmienok zo strany zamestnávateľov.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Tunajší úrad pravidelne komunikuje s Inšpektorátom práce Košice (ďalej IP Košice), najmä pri plánovaní a koordinácii spoločných previerok v rámci Košického kraja. Vykonané boli 4 spoločné stretnutia.

Na základe dohody zo spoločného stretnutia IP a RÚVZ Košice boli vykonané 4 spoločné kontroly.

3 ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 Monitoring príjmu kuchynskej soli

Soľ je jedným z hlavných rizikových faktorov vo výžive a jej nadmerný príjem je spojený s výskytom srdcovocievnych ochorení. V zmysle Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025 (prijatého vládou SR v r. 2017), bude sa pokračovať v monitoringu za účelom postupného zníženia príjmu soli na 5 g/deň u dospelaj populácie, so zameraním na hotové pokrmy, chlieb a pečivo v spoločnom stravovaní v uzavretom

systeme spoločného stravovania, napr. zariadenia sociálnych služieb a stravovacie zariadenia v nemocničných zariadeniach.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky:

V rámci plnenia úlohy bolo odobratých na laboratórne vyšetrenie **6 vzoriek hotových pokrmov** zo zariadení spoločného stravovania, a to v prevádzke verejného stravovania a na pracovisku, v ktorých bol stanovený obsah NaCl.

Všetky laboratórne vyšetrené vzorky hotových pokrmov **vyhoveli** požiadavkám Výnosu MZ SR, ktorým sa ustanovujú požiadavky na jedlú soľ v potravinách.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky Odborom chemických analýz:

Za rok 2022 bolo vyšetrených **10** vzoriek, ktoré boli odobrané odborom hygieny výživy, v ktorých sa monitoroval obsah kuchynskej soli.

- Z RÚVZ Michalovce sme obdržali 4 vzorky hotových pokrmov na obsah NaCl. Ani v jednej vzorke neboli prekročené limity.
- Z RÚVZ Košice sme vyšetrili 6 vzoriek. Obsah soli nebol prekročený v žiadnej vzorke.

3.3 Sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb

Úloha je zameraná na kontrolu dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov zariadení, ako domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky:

Úloha bude podľa usmernenia ÚVZ SR zo dňa 09. 11. 2022 plnená v r. 2023 – 2024.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky Odborom chemických analýz:

V rámci tejto úlohy bolo obdržaných a analyzovaných **14** vzoriek celodenných stráv z 2 domovov sociálnych služieb v košickom okrese. V každej vzorke sa vyšetrili nasledovné ukazovatele tuky, bielkoviny, sacharidy, obsah chloridu sodného a vypočítala sa výsledná energetická hodnota stravy. Výsledky boli odovzdané odboru hygiena výživy.

3.4 Monitoring prítomnosti alergénov v hotových pokrmoch pripravovaných v zariadeniach spoločného stravovania a v potravinách určených pre dojčatá a malé deti

Cieľom úlohy je kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky:

V rámci plnenia úlohy boli odobraté na laboratórne vyšetrenie **3 vzorky detských potravín a 1 vzorka hotového pokrmu**, v ktorých bola zisťovaná prítomnosť alergénov, ktoré neboli uvedené na potravinách alebo v blízkosti predaja potravín, resp. v jedálnom lístku v prípade hotových pokrmov. Všetky laboratórne vyšetrené vzorky **vyhoveli**, nakoľko ani v jednej z vyšetrených vzoriek nebola zistená prítomnosť alergénov, ktoré neboli uvedené na obale v označení odobratých vzoriek detských potravín, resp. v jedálnom lístku v prípade odobratej vzorky hotového pokrmu.

4 ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia Národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek, cestou materských centier, zariadení pre deti a mládež, prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Realizácia:

a) Podpora zdravého štartu do života

Výchovné aktivity v oblasti prevencie obezity vykonávali pracovníci odboru podpory zdravia a výchovy k zdraviu.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

Počas výkonu ŠZD v zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež bolo vykonaných 514 kontrol na posudzovanie energetickej a biologickej hodnoty stravy, kontrolu pestrosti stravy, kontrolu dodržiavania zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na OVD a na dodržiavanie pitného režimu pre deti v predškolských zariadeniach.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

Magistrát mesta Košice (oddelenie školstva) organizoval školiace akcie a v súčinnosti so zamestnancom RÚVZ bol realizovaný odborný seminár pre kuchárky školských jedální a prevádzkových zamestnancov školských jedální, zameraný na hygienu výživy a bezpečnosť potravín. Zároveň sa zamestnanec RÚVZ aktívne zúčastnil besedy pri príležitosti *Svetového dňa výživy*.

d) Podpora pohybových aktivít

V rámci podpory pohybových aktivít pracovníci odboru HDM vykonávajú aj kontroly telocviční a ich zázemia. V danom roku sa kontrola uskutočnila v 15 zariadeniach.

e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

V roku 2022 bol realizovaný projekt COSI (Národný program prevalencie obezity u detí). V rámci spolupráce pracovníci odboru HDM vykonali merania telesných proporcií (výška, váha, obvod pásu, obvod bokov) žiakov základných škôl vo veku od 7 do 7,99 a 8 do 9,99 rokov. Meranie sa uskutočnilo na území mesta Košice v ZŠ L. Novomeského 2, Košice, ZŠ Hroncova 23, Košice, a na území okresu Košice-okolie v ZŠ Pionierska 33, Čaña a ZŠ Hlavná 55, Valaliky. Súčasťou projektu boli aj dotazníky, ktoré boli určené pre rodičov. Počet skompletizovaných údajov detí (pomeraných detí a vyplnených dotazníkov od rodičov) bol 356. Zosumarizované údaje boli zadané do tabuliek a odoslané na MZ SR.

4.2 Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ a ZŠ

Projekt je zameraný na zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a ohľadom frekvencie podávania vybraných druhov potravín.

Realizácia:

V roku 2022 sa hodnotili jedálne lístky v 3 ZŠ za obdobie jar, leto (mesačný jedálny lístok v mesiaci marec a máj). Hodnotenie bolo vykonané metodikou doporučenou ÚVZ SR. Bodové vyhodnotenie bolo nasledovné:

- **Mesiac marec**

Školská jedáleň pri ZŠ Gemerská 2, Košice:

- koeficient pestrosti polievok: 1
- koeficient pestrosti hlavného jedla: 1
- bodové hodnotenie: 14 bodov, veľmi dobré

Školská jedáleň pri ZŠ Tomášikova 31, Košice:

- koeficient pestrosti polievok: 1
- koeficient pestrosti hlavného jedla: 1
- bodové hodnotenie: 12 bodov, veľmi dobré

Školská jedáleň pri ZŠ Čaňa, Pionierska 33, Čaňa:

- koeficient pestrosti polievok: 0,9
- koeficient pestrosti hlavného jedla: 1
- bodové hodnotenie: 12 bodov, veľmi dobré

• **Mesiac máj**

Školská jedáleň pri ZŠ Gemerská 2, Košice:

- koeficient pestrosti polievok: 0,9
- koeficient pestrosti hlavného jedla: 1
- bodové hodnotenie: 12 bodov, veľmi dobré

Školská jedáleň pri ZŠ Tomášikova 31, Košice:

- koeficient pestrosti polievok: 1
- koeficient pestrosti hlavného jedla: 1
- bodové hodnotenie: 11 bodov, veľmi dobré

Školská jedáleň pri ZŠ Čaňa, Pionierska 33, Čaňa:

- koeficient pestrosti polievok: 0,8
- koeficient pestrosti hlavného jedla: 1
- bodové hodnotenie: 12 bodov, veľmi dobré

4.3 Úrazy u detí v SR

Realizácia úlohy v sledovanom období:

V roku 2022, NCZI nevznieslo požiadavky na plnenie uvedenej úlohy, preto sa úloha neplnila.

5 ODBOR OCHRANY ZDRAVIA PRED ŽIARENÍM

5.1 Sledovanie a hodnotenie veľkosti ožiarenia pacientov z lekárskeho ožiarenia

Cieľom úlohy je zhodnotiť veľkosť individuálnych dávok pacientov pri vybraných typoch rádiologických vyšetrení a vyhodnotiť kolektívne dávky obyvateľov z vybraných typov rádiologických vyšetrení vykonávaných v SR. Ďalej, výsledky štúdie porovnať s platnými národnými diagnostickými referenčnými úrovňami, ktoré sú definované v opatrení MZ SR.

Intenzívny rozvoj vedy a techniky v oblasti rádiodiagnostiky, nukleárnej medicíny a rádioterapie za posledných 25 rokov priniesol významné zvýšenie expozície ľudskej populácie zo zdrojov ionizujúceho žiarenia používaných v medicíne a tejto problematike sa na medzinárodných vedeckých a odborných fórach venuje stále väčšia pozornosť. Získané poznatky potvrdzujú, že radiačná záťaž populácie z lekárskeho ožiarenia predstavuje v priemyselne vyspelých krajinách sveta absolútne najväčší príspevok k ožiareniu obyvateľov z umelých zdrojov žiarenia a tvorí viac ako 95 %.

Kolektívna efektívna dávka populácie zo zdrojov ionizujúceho žiarenia používaných v medicíne podľa UNSCEAR tvorí približne 25 % z celkovej kolektívnej efektívnej dávky ľudskej populácie a v posledných rokoch má stúpajúcu tendenciu. V niektorých vyspelých krajinách tento príspevok dosiahol už 40 %.

Jednou z hlavných úloh činností odboru radiačnej ochrany je aj zabezpečiť nevyhnutnú ochranu zdravia pracovníkov, pacientov a obyvateľov pri plánovanom využívaní zdrojov ionizujúceho žiarenia v zdravotníctve pri diagnostike a liečbe pacientov v rádiológii, nukleárnej medicíne a v radiačnej onkológii.

Optimalizácia rádiologických vyšetrovacích postupov z hľadiska radiačnej ochrany je jedným zo základných postupov pre znižovanie ožiarenia populácie zo zdrojov žiarenia a môže zabrániť zbytočnému ožiareniu pacientov, a tým znížiť riziko vzniku radiačných poškodení zdravia vyvolaných ionizujúcim žiarením. Pri rádiodiagnostických vyšetreniach sa musí postup vyšetrenia zvoliť tak, aby veľkosť absorbovanej dávky v cieľovom orgáne a v okolitých orgánoch pacienta bola čo najnižšia, pričom je zabezpečená potrebná diagnostická informácia.

Plnenie úlohy

V rámci prvej etapy riešenia úlohy boli na Regionálnom úrade verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach sumarizované zdravotnícke pracoviská a vyšetrenia na jednotlivých pracoviskách využívajúcich zdroje ionizujúceho žiarenia v rámci Košického a Prešovského kraja.

V súčasnosti predstavujú osobitný problém rádiologické vyšetrenia s vysokou dávkou ožiarenia pacientov, ku ktorým patria CT vyšetrenia.

Z údajov za roky 2015 – 2022 (september) dostupných z dát jednotlivých poisťovní vyplýva, že aplikácia výpočtovej tomografie v oblasti diagnostiky má stúpajúcu tendenciu. Príspevok CT vyšetrení k celkovej kolektívnej dávke obyvateľov v EU je 57 %. V rámci Košického a Prešovského kraja je inštalovaných 31 CT zariadení, čo tvorí asi 33 % z celkového počtu prevádzkovaných prístrojov v rámci Slovenskej republiky.

Na základe prístupných údajov bolo zistené, že najfrekvencovanejšími boli CT vyšetrenia hlavy, hrudníka a brucha. Percentuálne zastúpenie týchto vyšetrení je v rámci Košického a Prešovského kraja málo odlišné. V uplynulom roku bolo najviac pacientov vyšetrených na CT pracoviskách v rámci Košíc.

Snímkovanie v oblasti rádiodiagnostiky je v súčasnosti často využívaným vyšetrením. Z údajov za roky 2019 – 2022 (september) je možné konštatovať, že vyšetrenie podstúpilo 2 703 458 pacientov.

Čo sa týka mamografických vyšetrení, počty boli získané z dát 3 poisťovní (Všeobecná zdravotná poisťovňa, Dôvera, Union) za obdobie 2015 – 2022 (september). Podľa dostupných údajov v roku 2022 podstúpilo vyšetrenie pomocou mamografie 206 088 žien.

V súčasnosti sú v stomatologických ambulanciách inštalované rtg zariadenia, v Košickom kraji – 311 a v Prešovskom kraji – 274. Mnohé ambulancie majú v prevádzke aj panoramatické rtg prístroje – v Košickom kraji je ich 96 a v Prešovskom kraji je inštalovaných 80 panoramatických zariadení. Prístupné údaje z oblasti stomatologických výkonov dokumentujú, že v uplynulých rokoch je zreteľný úbytok vyšetrení v stomatologických ambulanciách, hlavne pri intraorálnom snímkovaní zubov.

V súvislosti s riešením hlavnej úlohy sa na Úrade verejného zdravotníctva SR uskutočnila pracovná porada, kde boli navrhnuté postupy zabezpečujúce splnenie cieľov predkladanej úlohy.

V prvej etape boli navrhnuté typy sledovaných vyšetrení v oblasti rádiodiagnostiky, t. j. vyšetrenia hlavy, hrudníka – pľúc, brucha, panvy. Po vzájomnej dohode riešiteľov sa určili z každého kraja 4 poskytovatelia zdravotnej starostlivosti s rtg pracoviskami, kde sa budú sledovať počty jednotlivých typov vyšetrení za obdobie 3 mesiacov.

Minimálne 60 % nemocníc disponuje systémom DQC, ktorý spravuje spoločnosť Ústav radiačnej ochrany, s. r. o. (Staničná 1062/24; Továrenská 2, 911 05 Trenčín). V súvislosti s touto skutočnosťou bolo navrhnuté, aby sa uvedená spoločnosť oslovila o možnosť poskytnutia údajov potrebných pre plnenie programov a projektov úradov verejného zdravotníctva v SR.

Na ÚVZ SR bol pripravený list, ktorý bol podkladom listu rozposlaným regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva na vybrané pracoviská rádiodiagnostiky, ktorým boli jednotlivé pracoviská požiadané o súhlas k použitiu údajov, týkajúcich sa vykonaných vyšetrení.

Rovnaký postup bol zvolený aj pre mamografické pracoviská. V Košickom a Prešovskom kraji sú v prevádzke 4 pracoviská nukleárnej medicíny. Z týchto pracovísk budú vyžiadané zoznamy výkonov za celý rok 2022.

5.2 Cielené vyhľadávanie opustených a nepoužívaných rádioaktívnych žiaričov a rádioaktívneho materiálu neznámeho pôvodu a vypracovanie postupov na riešenie krízových situácií súvisiacich s nelegálnym nakladaním s rádioaktívnym materiálom

V uplynulých rokoch sa na území Slovenskej republiky vyskytli desiatky udalostí, pri ktorých došlo k záchytu rádioaktívnych žiaričov alebo rádioaktívne kontaminovaných predmetov neznámeho pôvodu, napr. náhradné súčiastky na poľnohospodárske stroje alebo pružinová oceľ. Takýto typ materiálu bol identifikovaný vo výkupniach železného šrotu. V prvej etape riešenia tejto úlohy sa začala realizovať nová informačná kampaň, ktorá je zameraná na identifikáciu možných rádioaktívnych materiálov neznámeho pôvodu u prevádzkovateľov zberní druhotných surovín a spracovateľov železného šrotu. Pripravený bol informačný materiál, ktorý sa poskytuje prevádzkovateľom výkupní. Prevádzkovatelia zberní železného šrotu sú informovaní o postupe pri možnom záchyte takéhoto materiálu vo výkupni. Za účelom zlepšenia svojej práce niektorí prevádzkovatelia zberní železného šrotu pristupujú k riešeniu tejto situácie prevádzkovaním zariadení na presnú nedeštruktívnu chemickú analýzu kovových materiálov. Regionálny úrad verejného zdravotníctva zaevidoval oznámenú činnosť na možnosť používať prenosný prístroj na röntgenfluorescenčnú analýzu. Za účelom analýzy materiálov pri triedení spracovávaného odpadu bude spektrometer prevádzkovaný vo výkupniach v Košiciach, Trebišove a Poprade.

6 ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 Národný imunizačný program SR (NIP SR)

Plnenie:

Zabezpečenie prioritných úloh pre rok 2022

Prípisom ÚVZ SR HH SR zo dňa 21. 12. 2021 bol *aktualizovaný očkovací kalendár* pre povinné pravidelné očkovanie detí a dospelých na rok 2022. Na povinné očkovanie dočiat proti pneumokokovým invazívnym ochoreniam boli k dispozícii 13-valentná a 10-valentná konjugovaná vakcína. Preočkovanie dospelých proti záškrtu a tetanu sa vykonávalo kombinovanou očkovačou látkou každých 15 rokov, prvé preočkovanie dospelých sa odporúča vo veku 30 rokov a ďalej každých 15 rokov. Aktualizovaný očkovací kalendár bol uverejnený na webovej stránke RÚVZ.

Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním, manažment očkovania

Priebežne je vykonávaný monitoring ochorení preventabilných očkovaním vrátane laboratórnej diagnostiky. Z ochorení, proti ktorým sa vykonáva pravidelné povinné očkovanie, boli hlásené výskyty ochorení na **pertussis** a dva prípady pozitívnej izolácie toxického kmeňa *Corynebacterium diphteriae*.

V prípade ochorení na **pertussis** bolo spolu zaznamenaných 9 ochorení (v roku 2021 – 12x): v okr. Košice I – 3x, Košice II – 3x, Košice III – 1x a Košice-okolie – 2x. Ochorenia boli zaznamenané vo vekových skupinách: 5 – 9-roč. = 3x, 15 – 19-roč. = 1x, 45 – 54-roč. = 1x, 55 – 64-roč. = 1x, 65 rokov a viac = 3x. V 4 prípadoch boli chorí očkovaní riadne, 3 neboli očkovaní pre vek a v 2 prípadoch sa údaj o očkovaní nepodarilo zistiť.

V roku 2022 boli z mikrobiologického laboratória hlásené z okresu Košice-okolie 2 prípady izolácie kmeňa *Corynebacterium diphteriae* biotyp *gravis* produkujúci toxín, z kožných lézií, a to u 23-ročného muža (očkovací status nezistený z dôvodu absencie zdravotnej dokumentácie) a 25-ročného muža (očkovaný proti DTP 3 dávkami vakcíny). Cestovateľská anamnéza bola v oboch prípadoch negatívna. Protiepidemické opatrenia boli zabezpečené. Toxicita kmeňa bola určená v NRC pre diftériu na RÚVZ Košice.

V súlade s listom ÚVZ SR č. 01/4271/13938/2022 zo dňa 19. 04. 2022, boli dňa 13. 05. 2022 vyhodnotené aktivity „**Európskeho imunizačného týždňa 2022**“ (ďalej len EIW), ktoré boli realizované od 24. do 30. 4. 2022. Posolstvo každoročnej kampane vyjadruje slogan „*Long Life for All*“/„*Dlhý život pre všetkých*“.

Aktivity na zvýšenie povedomia o dôležitosti očkovania sú realizované v priebehu celého roka cestou Poradne očkovania, pre zdravotníckych pracovníkov organizovaním seminárov, sprístupňovaním aktuálnych informácií o ochoreniach preventabilných očkovaním na webovej stránke úradu a prostredníctvom elektronickej/telefonickej komunikácie. V rámci EIW 2022 boli podobne ako v predchádzajúcich kampaniach realizované aktivity orientované na cieľové skupiny – laickú verejnosť, zdravotníckych pracovníkov a minoritnú skupinu obyvateľstva s využitím webovej stránky tunajšieho úradu, edukačných aktivít, propagačných letákov a pod. Spolu bolo realizovaných 215 aktivít, z toho 124 bolo určených pre laickú verejnosť, 90 pre zdravotníckych pracovníkov a 1 aktivita pre rómsku komunitu. Edukačné aktivity vykonávali odborní zamestnanci Odboru epidemiológie a Odboru podpory zdravia a výchovy k zdraviu.

Zamestnanec Odboru epidemiológie sa zúčastnil **XIII. Slovenského vakcinologického kongresu**, ktorý sa konal v termíne 26. 05. – 28. 05. 2022.

Kontrola očkovania

V zmysle Odborného usmernenia Úradu verejného zdravotníctva SR, zn. UVZSR/OI/6202/22169/2022 zo dňa 06.07.2022., bola vykonaná kontrola povinného pravidelného očkovania detí, ktoré dosiahli určený vek, vrátane spracovania a vyhodnotenia výsledkov na okresnej a krajskej úrovni. Celková zaočkovanosť v rámci KK bola 95,0 % (pohybovala sa od 93,8 % – 96,7 %), minulý rok 95,6 %. K poklesu zaočkovanosti pod 95 % na celookresnej úrovni došlo v 7 okresoch – v okresoch Košice I, II a III, v okr. Spišská N. Ves, Trebišov, Michalovce a Sobrance. Na znížení percenta zaočkovanosti sa podieľali predovšetkým tieto faktory:

- odmietanie povinného pravidelného očkovania detí zo strany zákonných zástupcov,
- posun povinného pravidelného očkovania zo strany zákonných zástupcov do neskoršieho veku detí,
- chyba malých čísiel v pediatrickom obvode,
- dlhodobý pobyt detí v zahraničí bez vyradenia z evidencie ambulancie,
- prevaha rómskych detí v obvode,

- nezodpovedný prístup rodičov k očkovaníu (významne neprispôsobiví obyvatelia rómskej komunity), nerešpektujúcich ani opakované výzvy pediatrov, k lekárovi prídu len keď sú deti choré, niektoré z nich vôbec nenavštevujú obvodného pediatra,
- dočasné a trvalé kontraindikácie,
- strach z infikovania sa (COVID-19) na ambulancii pri preventívnej prehliadke (doočkovanie restov),
- posudzovanie zaočkovanosti proti DTaP-VHB-HIB-IPV a PCV – do celkového počtu zaočkovaných sa započítavajú len úplne zaočkované osoby (deti zaočkované 2 dávkami očkovacej látky sa takisto posudzujú ako nezaočkované).

Na požiadanie všeobecných lekárov pre deti a dorast boli prostredníctvom RÚVZ Košice u 22 detí schválené návrhy očkovacích schém na dodatočné doočkovanie detí v rámci povinného pravidelného očkovania detí, ktoré dosiahli určený vek.

Zamestnanci RÚVZ priebežne odpovedali na dotazy zasielané laickou a odbornou verejnosťou na emailovú adresu koronavirus@ruvzke.sk, ale aj v rámci bežnej agendy, a poskytovali informácie o COVID-19, o možnostiach prevencie ochorenia dodržiavaním protiepidemických opatrení vrátane očkovania.

6.2 Surveillance infekčných chorôb

Plnenie:

V zmysle pokynov ÚVZ SR boli spracované štatistické a analytické podklady a vypracovali sa *výročné správy* za rok 2021 za okr. Košice I – IV, Košice-okolie a Košický kraj v termíne a požadovanej kvalite a rozsahu. Pravidelne a podľa potreby sa vypracovávali analýzy aktuálnej *epidemiologickej situácie* a výskytu mimoriadnych situácií v spádovom území RÚVZ.

V rámci surveillance prenosných ochorení bolo v roku 2022 do Epidemiologického informačného systému vložených 85 449 hlásení o prenosných ochoreniach.

- Počet zásahov v ohnisku nákaz – 84 489.
- Počet vyšetrených osôb – 74 297.
- Počet vydaných protiepidemických opatrení rozhodnutím – 4.

Cielene podľa aktuálnej epidemiologickej situácie sa sledoval stav *zaočkovanosti u nákaz* zaradených do Národného imunizačného programu SR (NIP). V sledovanom období nebolo hlásené podozrenie ani ochorenie u detí na tetanus, poliomyelitídu, morbilli, parotitídu a rubeolu. Pretrváva výskyt ochorení na pertussis. V okr. Košice I – IV bolo hlásených 7 ochorení (v r. 2021 – 1 ochorenie) a v okr. Košice-okolie 2 ochorenia na pertussis (v r. 2021 – 11 prípadov). NRC pre diftériu na RÚVZ Košice hlásilo v roku 2022 izoláciu kmeňa *Corynebacterium diphtheriae* biotyp *gravis* produkujúci toxín u 23 a 25-ročného muža z okresu Košice-okolie.

V súlade s listom ÚVZ HH SR č. OE/2460/2013, RZ-9842/2013 zo dňa 07. 05. 2013, pokračovalo sa v sledovaní ochorení a úmrtí na SARI. V roku 2022 bolo hlásených 7 prípadov.

Vyhodnotenie chrípkovej sezóny 2021/2022

Aktivitu chrípkovej sezóny 2021/2022 v okresoch Košice I – IV a okrese Košice-okolie možno charakterizovať nárastom výskytu ochorení na akútne respiračné ochorenia (ARO) a chrípku v porovnaní s predchádzajúcou sezónou. Ochorenia

sa vyskytovali sporadicky až na malé epidémie v predškolských zariadeniach. V súvislosti s pandemiou na SARS-CoV-2 bol ovplyvnený výskyt ochorení na ARO a chrípku. Zároveň sa čiastočne uvoľnili protipandemické opatrenia, ktoré sa počas minuloročnej chrípkovej sezóny podieľali na zamedzení šírenia všetkých respiračných ochorení.

Priebeh sezóny:

V sezóne 2021/2022 bolo v **okresoch Košice I – IV** hlásených 50080 ARO, čo predstavuje chorobnosť 41052,6/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. Z toho ako chrípka bolo hlásených 902 ochorení, chorobnosť 739,4/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. Z celkového počtu hlásených ARO tvorila chrípka 1,8 %. Spolu bolo hlásených 251 komplikácií (0,50 %).

V predchádzajúcej sezóne bolo hlásených 17257 všetkých ARO, čo predstavuje chorobnosť 14423,6/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. Z toho ako chrípka bolo hlásených 12 ochorení, chorobnosť 10,0/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov.

V porovnaní s predchádzajúcou sezónou došlo k nárastu počtu hlásených ARO o 32823 a chrípky o 890 prípadov.

V **okrese Košice-okolie** bolo hlásených 18362 všetkých ARO, čo predstavuje chorobnosť 34459,4/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. Z toho ako chrípka bolo hlásených 629 ochorení, chorobnosť 1180,4/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. Z celkového počtu hlásených ARO tvorila chrípka 3,4 %. Spolu bolo hlásených 177 komplikácií (1 %).

V predchádzajúcej sezóne bolo hlásených 6612 všetkých ARO, čo predstavuje chorobnosť 16289,0/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov. Z toho ako chrípka bolo hlásených 217 ochorení, chorobnosť 534,6/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov.

V porovnaní s predchádzajúcou sezónou došlo k nárastu počtu hlásených ARO o 11750 chrípky o 412.

V okresoch Košice I – IV sa krivka chorobnosti pohybovala od najvyššej 2334,0/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov v 11. KT, kedy bolo hlásených 2505 ARO, z toho 27 chrípok, po najnižšiu 418,3/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov v 51. KT, hlásených bolo 422 ochorení ARO, z toho 28 chrípok.

Najviac komplikácií – 78 bolo hlásených v 49. KT, čo tvorilo 4,9 % z celkového počtu hlásených ochorení v danom KT.

V okrese Košice-okolie sa chorobnosť na ARO a chrípku v chrípkovej sezóne pohybovala od najvyššej 1861,3/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov v 6. KT, kedy bolo hlásených 1222 ARO, z toho 47 chrípok, po najnižšiu 447,2/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov v 51. KT, hlásených bolo 194 ARO, z toho 8 chrípok.

Najviac komplikácií – 29 bolo hlásených v 42. KT, čo tvorilo 5,6 % z celkového počtu hlásených ochorení.

Vekovo-špecifická chorobnosť:

Najvyššia vekovo-špecifická chorobnosť na ARO v okresoch Košice I – IV bola v okrese Košice III vo vekovej skupine 0 – 5-ročných detí – 7126,7/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov pri počte 527 ochorení v 13. KT.

V okrese Košice-okolie bola najvyššia vekovo-špecifická chorobnosť vo vekovej skupine 0 – 5-ročných detí – 4464,0/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov pri počte 205 ochorení v 12. KT.

Najnižšia vekovo-špecifická chorobnosť na ARO v okresoch Košice I – IV bola vo všetkých okresoch vo vekovej skupine osôb nad 60 rokov 0,0/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov pri nulovom výskyte ochorení v 5. KT. (KE III), v 8. KT (KE II).

V okrese Košice-okolie bola najnižšia vekovo-špecifická chorobnosť vo vekovej skupine osôb nad 60 rokov – 123,0/100 000 osôb v starostlivosti hlásiacich lekárov pri počte 13 ochorení v 17. KT.

Protiepidemická komisia:

V tejto chrípkovej sezóne regionálna protiepidemická komisia nezasadala.

Vyučovací proces:

V okresoch Košice I – IV bol z dôvodu viac ako 30 % chorobnosti žiakov prerušený vyučovací proces v 32 MŠ. V okrese Košice-okolie bol prerušený vyučovací proces v 17 MŠ.

Sentinelová surveillance SARI a chrípky A(H1N1):

V sledovanej sezóne bol v mikrobiologickom laboratóriu Medirex izolovaný 1x vírus chrípky A a 1x vírus chrípky B. V mikrobiologickom laboratóriu UNLP Košice bol zo vzoriek odobratých na KICM izolovaný 2x vírus chrípky A. Vo virologickom laboratóriu RÚVZ so sídlom v Košiciach nebol izolovaný vírus chrípky.

Záver:

Zavedenie prísnych protiepidemických opatrení počas pandémie COVID-19 (napr. regulácia činností prevádzok, služieb, konania hromadných podujatí, zatvorenie predškolských zariadení, vyšší podiel práce z domu, sociálny odstup pri stretnutiach, nosenie rúšok/respirátorov atď.) s cieľom znížiť prenos vírusu SARS-CoV-2 zároveň znížilo cirkuláciu iných respiračných vírusov v populácii, čo prispelo k zníženiu výskytu akútnych respiračných ochorení počas chrípkovej sezóny 2021/2022.

6.3 Informačný systém prenosných ochorení

Plnenie:

Nadalej priebežne pri metodických návštevách lekárov prvého kontaktu/všeobecných lekárov a v rámci odborných seminárov boli informovaní zdravotnícki pracovníci o možnosti využívania systému EPIS v lekárskej praxi – on-line hlásenia infekčných ochorení. Kontrola kvality údajov v EPISe sa vykonáva priebežne a 1x mesačne na základe zaslaných výstupov z RÚVZ B. Bystrica. Pre zabezpečenie rozšírených údajov v programe EPIS a posúdenie objemu práce v ohnisku nákaz sa komplexne spracovávali ohniská vybraných nákaz.

V roku 2022 boli spracované a vložené do systému EPIS potvrdené individuálne prípady prenosných ochorení: 85 449 (z toho 1051 nozokomiálnych nákaz);

- počet hlásení do SRV: 54;
- počet epidémií: 46, z toho 18 rodinných (s počtom chorých 2 až 3) a 1 epidémia s počtom chorých 79 v ZSS súvisiaca s ochorením COVID-19.

Úplnosť a správnosť povinných údajov a premenných zadávaných do EPIS-u je pravidelne kontrolovaná vedúcim pracovníkom.

6.4 Nozokomiálne nákazy

Plnenie:

Analýza a evidencia hlásených nozokomiálnych nákaz (ďalej NN) sa vykonáva v pravidelných mesačných intervaloch. Za obdobie r. 2022 lôžkové zdravotnícke zariadenia nahlásili **1051 nozokomiálnych nákaz** (v r. 2021 – 1094), z toho bolo **238 črevných nákaz** (170 klostrídiových infekcií, 21 rotavírusových, 21 norovírusových, 15 adenovírusových, 5 infekcií enteropatogénnymi E. coli, 2 salmonelové enteritídy, 1 kampylobakteriálna

enteritída, 3 hnačky a gastroenteritídy pravdepodobne infekčného pôvodu), **131 infekcií dolných dýchacích ciest** (r. 2021 – 161), **297 infekcií horných dýchacích ciest** (r. 2021 – 75), **85 infekcií v mieste chirurgického výkonu** (r. 2021 – 63), **15 rán a popálenín** (r. 2021 – 8), **117 septických infekcií** (r. 2021 – 106), **108** ochorení zo skupiny **ostatných nozokomiálnych nákaz** (r. 2021 – 293), **51 urologických infekcií** (r. 2021 – 67), **8 nákaz kože a slizníc** (r. 2021 – 11) a **1 gynekologická infekcia** (r. 2021 – 0).

Etiologický agens bol potvrdený v 1023 prípadoch (8x negatívny výsledok kultivácie, 20x biologický materiál neodobratý). Najčastejšími vyvolávateľmi NN boli: **koronavírus SARS-Cov-2, ktorý spôsobil 362 ochorení**, *Clostridium difficile* 170x a mikroorganizmy rodu *Staphylococcus* 140x – druh *Staphylococcus aureus* 43x (z toho 28x MRSA), *Staphylococcus epidermidis* 23x (z toho 8x MRSE), *Staphylococcus haemolyticus* 68x (z toho 37x MRSH), *Staphylococcus hominis* 4x, *Staphylococcus plasmakoaguláza* negat. 2x. Ďalšími najčastejšími vyvolávateľmi NN boli: *Klebsiella pneumoniae* 73x, *Pseudomonas aeruginosa* 44x, *Escherichia coli* 40x, *Acinetobacter baumannii* 37x. **121 nozokomiálnych infekcií (t. j. 11,51 %) bolo vyvolaných polyrezistentnými mikrobiálnymi kmeňmi. 48x bola nozokomiálna nákaza vyvolaná kmeňmi Enterobacteriaceae produkujúcimi karbapenemázy (Klebsiella pneumoniae 41x, Pseudomonas aeruginosa 3x, Acinetobacter baumannii 1x, Enterobacter cloacae 3x).** Na pracoviskách, kde bol zaznamenaný výskyt mikroorganizmov s klinicky a epidemiologicky významnými mechanizmami rezistencie voči antibiotikám, boli prijaté protiepidemické opatrenia na zabránenie ich ďalšieho šírenia. Za uvedené obdobie nebol v zdravotníckych zariadeniach zaznamenaný epidemický výskyt septických infekcií spôsobených meticilín-rezistentným mikrobiálnym kmeňom. Ochorenia sa vyskytovali sporadicky.

Univerzitná nemocnica L. Pasteura Košice hlásila 469 nemocničných nákaz (r. 2021 – 537x), Detská fakultná nemocnica Košice 191 ochorení (r. 2021 – 179x), Nemocnica AGEL Košice-Šaca, a. s., 102 ochorení (r. 2021 – 95x), Východoslovenský ústav srdcových a cievnych chorôb, a. s., Košice, 97 ochorení (r. 2021 – 127x), Východoslovenský onkologický ústav, a. s., 81 NN (r. 2021 – 33x), Vysokošpecializovaný odborný ústav geriatrický, n. o., sv. Lukáša v Košiciach 70 prípadov (r. 2021 – 78x), Železničná nemocnica s poliklinikou Košice – 41 NN (r. 2021 – 44x).

V súvislosti s monitoringom hygienicko-epidemiologického režimu ako prevencie vzniku nozokomiálnych nákaz bolo v rámci ŠZD vykonaných 146 kontrol, počas ktorých bolo odobratých 1090 vzoriek, z toho 268 cielených sterov z prostredia, predmetov a plôch, 369 sterilných predmetov, 444 biologických a chemických indikátorov na kontrolu účinnosti sterilizačného procesu sterilizátorov, 4 vzorky dialyzačných vôd a 5 vzoriek z ovzdušia. Za sledované obdobie bolo posúdených 218 prevádzkových poriadkov s hygienicko-epidemiologickým režimom. Výkon ŠZD zameraný na dodržiavanie hygienicko-epidemiologického režimu, bariérovej ošetrovacej techniky, dodržiavanie dekontaminačných (sterilizačných a dezinfekčných) procesov bol v tomto roku zameraný predovšetkým na zariadenia na poskytovanie jednodňovej zdravotnej starostlivosti, chirurgické ambulancie a ambulancie cievnej chirurgie na území okresov mesta Košice a Košice-okolie.

V rámci tohtoročnej kampane „*Clean care is safer care*“ boli vykonané kontroly hygieny rúk zdravotníckych pracovníkov na 4 pracoviskách v jednom lôžkovom zdravotníckom zariadení, počas ktorých bolo z rúk zdravotníckych pracovníkov odobratých spolu 30 sterov. Všetkým lôžkovým zdravotníckym zariadeniam bola poskytnutá informácia o aktuálnom ročníku kampane.

Do programu **HELICS** v súčasnej dobe nie je zapojené žiadne lôžkové zdravotnícke zariadenie.

V súlade s Odporúčaním Rady 2009/C 151/01 z 9. júna 2009 o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií spojených so zdravotnou starostlivosťou bola v priebehu

roka 2022 realizovaná *Surveillance infekcií spôsobených Clostridium difficile*. Prípady infekcií spôsobených *Clostridium difficile* zaznamenané za uvedené obdobie (170x) boli štandardne zadané do EPIS a následne exportované do TESSy.

6.5 Mimoriadne epidemiologické situácie

Plnenie:

V rámci plnenia úlohy sa priebežne sledovali odozvy správy v SRV s využitím filtra „vlastné hlásenie“. Pre posilnenie surveillance a kontroly infekčných ochorení sa využíval (denne a týždenne) systém rýchleho varovania (SRV) v SR. V sledovanom období bolo do SRV zadaných 54 hlásení. Informácie z ÚVZ SR, ako kontaktného bodu o výskyte prenosných ochorení a preventívnych opatreniach sú okamžite sprístupnené na internetovej stránke úradu, resp. sú postúpené ďalej lekárom či zdravotníckym zariadeniam.

V zmysle prílohy č. 6 Usmernenia HH SR „Koordinácia postupov pri zistení vysoko nebezpečnej nákazy v Slovenskej republike“ zo dňa 18. 6. 2015 pod č. OE/2312/2015, boli vykonané školenia všeobecných lekárov pre deti a dorast, všeobecných lekárov pre dospelých, operátorov krajského operačného strediska ZZS Košice a primárov CPO lôžkových zdravotníckych zariadení v Košickom kraji. Predmetom školenia boli postupy a používanie OOPP pri zistení osoby podozrivej z ochorenia na VNN.

V súvislosti s vyhlásenou mimoriadnou situáciou z dôvodu prílevu cudzincov na územie Slovenskej republiky (vojenský konflikt na území Ukrajiny) sa zamestnankyňa odboru dvakrát zúčastnila zasadnutia krízového štábu Okresného úradu Košice.

6.6 Environmentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDPV

Plnenie:

V januári bol Odborom lekárskej mikrobiológie RÚVZ Košice vypracovaný harmonogram odberov odpadových vôd z ČOV pre Východoslovenský región pre sledovanie cirkulácie poliovírusov a iných enterálnych vírusov vo vonkajšom prostredí.

Pracovníci Odboru epidemiológie odobrali spolu 10 vzoriek odpadových vôd v lokalitách spádového územia určeného pre RÚVZ Košice: ČOV Kokšov-Bakša a ČOV Moldava nad Bodvou v zmysle vypracovaného harmonogramu. Výsledky všetkých laboratórnych vyšetrení odobratých vzoriek odpadovej vody boli negatívne na prítomnosť enterálnych vírusov.

V sledovanom období nebol hlásený výskyt hospitalizácie detí do 15 rokov s tzv. polio like ochorením s akútnou chabou obrnou (v roku 2021 – 1x). Z okresov Košice I, Košice IV a Košice-okolie (3x) bolo hlásených 5 prípadov ochorenia s dg. paréza nervu facialis (G51).

Dosiahnuté výsledky Odborom lekárskej mikrobiológie:

Aktívna účasť v programe na udržanie stavu bez poliomyelitídy v SR a úloh SZO v rámci celosvetového programu eradikácie poliomyelitídy je zameraná na monitorovanie cirkulácie divokých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses), vyšetrenie stolíc a iného biologického materiálu od pacientov s diagnózou akútna chabá obrna (ACHO), vyšetrenie klinického materiálu na prítomnosť enterovírusov pomocou kultivačných a sérologických metód.

Systém práce pri riešení tejto úlohy spočíva v dodržiavaní vypracovaného časového harmonogramu odberu odpadových vôd, v ich zaslaní do virologického laboratória RÚVZ Košice (v týždenných intervaloch z dvoch okresov), následnom spracovaní a laboratórnom vyšetrení na výskyt poliovírusov a iných enterálnych vírusov.

V roku 2022 bolo vyšetrených 94 vzoriek odpadových vôd, z toho 10 bolo pozitívnych: 1x ECHO vírus 3, 1x ECHO vírus 11, 4x Coxsackievírus B5 a 4x non-polio enterovírusy. V hodnotenom období sme vyšetrili na prítomnosť enterovírusov 168 klinických materiálov od 143 pacientov, z toho v 1 stolici bol kultivačne dokázaný Coxsackievírus B5. S diagnózou suspektná akútna chabá obrna (ACHO) od pacientov do 15 rokov, sme mali 11 materiálov od štyroch pacientov. V 2 stolicách od jednej pacientky bol dokázaný non-polio enterálny vírus.

Potvrdenie a identifikácia izolovaných enterovírusov boli urobené v NRC pre poliomyelitídu na ÚVZ SR v Bratislave vírus neutralizačným a RT-PCR testom.

Nepriamy dôkaz – dôkaz protilátok:

Metódou ELISA na dôkaz špecifických protilátok triedy IgM, IgG a IgA proti enterálnym vírusom bolo vyšetrených 289 sér od 263 pacientov. Z toho malo pozitívne protilátky triedy IgM 20 vzoriek, IgG 19 vzoriek a IgA malo 29 vzoriek.

Plnenie úlohy a jej dopad na zdravie:

Po úspešnej eradikácii poliomyelitídy v Slovenskej republike je potrebné naďalej pokračovať vo všetkých doteraz vykonávaných aktivitách surveillancie poliomyelitídy na udržanie stavu bez poliomyelitídy, predovšetkým v rýchlej detekcii zavlečených divokých vírusov a v detekcii cirkulácie vírusov derivovaných z vakcíny. Významnou aktivitou je vyšetřovanie odpadových vôd, preto bol pre obdobie rokov 2022/2023 vypracovaný a regionálnym úradom verejného zdravotníctva v Košickom a Prešovskom kraji zaslaný časový harmonogram odberu odpadových vôd na obdobie marec 2022 – február 2023.

Návrh na ďalší postup:

Vzhľadom na výskyt VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses) v odpadových vodách Západoslovenského regiónu v minulých rokoch je nevyhnutné naďalej pokračovať v monitorovaní cirkulácie divokých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetřovaním odpadových vôd a stolíc od pacientov s diagnózou akútna chabá obrna.

6.7 Prevencia HIV/AIDS

Plnenie:

V rámci plnenia úlohy č. 6.7 *Prevencia HIV/AIDS* v roku 2022, realizáciu edukačných aktivít vzhľadom na epidemiologickú situáciu v súvislosti s výskytom ochorenia COVID-19 hlásili 2 regionálne úrady verejného zdravotníctva. Na plnení úlohy sa podieľali pracovníci útvarov epidemiológie a podpory zdravia a výchovy k zdraviu.

Edukačné aktivity realizované RÚVZ v Slovenskej republike v rámci plnenia úlohy:

RÚVZ	Besedy/prednášky/diskusie (... x ZŠ/... osôb, ... x SŠ/... osôb)	Iné aktivity (... x panely, médiá, letáky, WEB...)
Bardejov		
Banská Bystrica		
Bratislava hl. m.		
Čadca		
Dolný Kubín		
Dunajská Streda		
Galanta		
Humenné		
Komárno		
Košice	13 ZŠ/351, 15 SŠ/403	
Levice		

Liptovský Mikuláš		
Lučenec		
Martin		
Michalovce		
Nitra		
Nové Zámky		
Poprad		
Považská Bystrica		
Prešov		
Prievidza		
Rimavská Sobota		
Rožňava		
Senica		
Spišská Nová Ves		
Stará Ľubovňa		
Svidník		
Trebišov		
Trenčín		
Topoľčany		
Trnava		
Veľký Krtíš		
Vranov nad Topľou		
Zvolen		
Žiar nad Hronom	2 ZŠ/44, 2 SŠ/51	1x nástenka, 1x banner, 10x letáky, 2x film
Žilina		
SPOLU	15 ZŠ/395, 17 SŠ/454	

V rámci úlohy „Prevenčia HIV/AIDS“ bolo spolu zrealizovaných 32 aktivít, pri ktorých bolo edukovaných 849 osôb (z toho na 15 ZŠ/395 žiakov, 17 SŠ/454 študentov). Na edukáciu a informačnú kampaň boli využité vzdelávacie aktivity charakteru teoretického výkladu napríklad formou prednášky, besedy, resp. panelovej diskusie k stanoveným tematickým blokom, webové stránky RÚVZ a ZŠ, nástenky, verejné tabule a distribúcia zdravotno-výchovných materiálov, napr. do škôl a školských zariadení.

6.8 Poradne očkovania

Plnenie:

Priebežne sa realizuje vzdelávanie zdravotníckeho personálu i rodičov o význame očkovania vzhľadom na opakované antivakcinačné aktivity a zabezpečení dôslednej dokumentácie o odmietnutí očkovania v ambulancii lekára.

Od 21. 09. 2012 je súčasťou Poradenského centra ochrany a podpory zdravia pri RÚVZ Košice – **Poradňa očkovania**. V rámci jej činnosti boli poskytované laickej a odbornej verejnosti informácie o priebehu ochorení preventabilných očkovaním, v roku 2022 to bolo predovšetkým v súvislosti s očkovaním proti ochoreniu COVID-19, s cieľom predchádzať ochoreniu, resp. zmierniť jeho priebeh a zabrániť vzniku závažných komplikácií. Poskytované boli informácie o povinnom, odporúčanom očkovaní, indikáciách a kontraindikáciách očkovania, očkovacích schémach v prípade posunu očkovania, zložení vakcín či nežiadúcich reakciách. Informácie boli poskytované prostredníctvom elektronickej pošty, resp. telefonickej komunikácie, spolu: 50x.

Laická a odborná verejnosť bola v rámci EIW 2022 informovaná o vakcinologickom poradenstve na RÚVZ Košice prostredníctvom webovej stránky úradu a cestou propagačných letákov.

6.9 Optimalizácia verejnej správy v oblasti epidemiológie

Plnenie:

Daná úloha je realizovaná priebežne. V zmysle Národného projektu s názvom „Optimalizácia procesov verejného zdravotníctva“ sa zamestnanci odboru dištančnou formou zúčastnili aktivity „Zahraničná stáž – Štátny zdravotný ústav Praha“ a online prednášky spojené s virtuálnou prehliadkou inštitúcií EÚ v Bruseli.

7 OBJEKTIVIZÁCIA FAKTOROV PROSTREDIA (BŽP, MŽP, CHA, FF)

7.1 Monitoring kvality vôd vybraných lokalít

Úloha je zameraná, napr. na monitorovanie výskytu rias, cyanobaktérií a vodných kvetov vo vybraných prírodných vodných plochách a biokúpaliskách; na monitorovanie výskytu cyanobaktérií vo vodárenských nádržiach v súvislosti s prítomnosťou mikrocystínov v upravenej pitnej vode; na zisťovanie súvislostí medzi biologickým oživením vôd a celkovou kvalitou vody; na zisťovanie osídlenia vodných plôch makrofyty v súvislosti s premnožením cyanobaktérií; zisťovanie výskytu vodných slimákov (Mollusca) v súvislosti s možným výskytom dermatitíd u ľudí po kúpaní; na sledovanie mikrobiologického osídlenia vôd so zreteľom na patogénne mikroorganizmy, resp. včasné varovanie obyvateľstva pred možnými zdravotnými rizikami.

Pri plnení úlohy v roku 2022 bolo *Odborom mikrobiológie životného prostredia* vyšetrených od začiatku kúpacej sezóny v Košickom kraji – **160** vzoriek z prírodných kúpacích oblastí Jazero v Košiciach, Ružín, Bukovec, Čaña, Izra (počet vyšetrených vzoriek – 128), Zemplínska Širava, Vinianske jazero (počet vyšetrených vzoriek – 30) a Palcmanová maša (počet vyšetrených vzoriek – 2).

Deväť vzoriek nevyhovelo limitom podľa NV SR č. 308 a 309/2012 Z. z., a to v ukazovateli cyanobaktérie – 9 vzoriek (Jazero v Košiciach 8 vzoriek, Čaña 1 vzorka) a 9-krát bol prekročený limit na chlorofyl-a (Čaña 1 vzorka, Jazero v Košiciach 8 vzoriek). V košickom Jazere prebiehala naďalej úprava vodnej plochy firmou Flos aquae Brno, Česká republika. V spolupráci s firmou sme zahájili vyšetrenie vody 23. 5. 2022. Odber vzoriek prebiehal v týždenných intervaloch. Vzorky boli odoberané terénnymi pracovníkmi Odboru hygiena životného prostredia a zdravia z voľnej vody a s planktónovou sieťkou. Počas celej kúpacej sezóny 8 vzoriek firmou upravenej vody nevyhovelo limitom pre ukazovateľ chlorofyl-a a cyanobaktérie.

7.2 Kvalita vody a prostredia zdravotníckych zariadení, umelých kúpalísk a iných prioritných priestorov

Úloha je zacielená, napr. na sledovanie kvality vody a prostredia v zdravotníckych zariadeniach a umelých kúpaliskách mikrobiologickými, biologickými, ekotoxikologickými a chemickými skúškami; na zisťovanie výskytu legionel a améb v umelých kúpaliskách vo vybraných zdravotníckych zariadeniach a rehabilitačných zariadeniach, na diagnostikovanie významných druhov legionel a améb, metódami molekulárnej biológie, zhodnotenie súvislosti medzi výskytom legionel a améb v sledovaných zariadeniach.

V roku 2022 sa *Odborom mikrobiológie životného prostredia* pri plnení úlohy analyzovalo **521** vzoriek z umelých kúpalísk. Z toho pre RÚVZ Košice 327 vzoriek, RÚVZ

Michalovce 149 vzoriek, RÚVZ Rožňava 27 vzoriek a RÚVZ Trebišov 18 vzoriek. Vzorky vôd umelých kúpalísk tvorili vzorky z bazénov s celoročnou prevádzkou, vonkajšie letné bazény, školské bazény a rehabilitačné bazény zo zdravotníckych zariadení.

Limitom pre mikrobiologické ukazovatele nevyhovelo 29 (6 %) vzoriek bazénových vôd. Prekročené boli limity pre kultivovateľné mikroorganizmy pri 36°C v 22 vzorkách, *Staphylococcus aureus* v 1 vzorke a *Pseudomonas aeruginosa* v 9 vzorkách. Prítomnosť legionell vo vzorkách vôd umelých kúpalísk bola zistená v dvoch vzorkách.

Vo vzorkách umelých kúpalísk sa sledovali aj biologické ukazovatele, v ktorých neboli prekročené limity pre biologické ukazovatele.

7.4 Rezíduá pesticídov v pitných vodách a potravinách na výživu a výživové prípravky pre dojčatá a malé deti

Jedným z cieľov úlohy je monitoring obsahu rezíduí pesticídov v potravinách na výživu dojčiat a malých detí a následných výživových prípravkoch pre dojčatá a malé deti v obchodnej sieti.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky Odborom hygieny výživy:

Predmetná úloha na rok 2022 nebola súčasťou Programov a projektov úradov verejného zdravotníctva SR pre odbor hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov, avšak menovaný sa na predmetnej úlohe podieľal v rámci výkonu úradnej kontroly potravín, v súvislosti s ich bezpečnosťou.

V rámci plnenia plánu úradnej kontroly potravín bola v roku 2022 odobratá 1 vzorka potravin pre dojčatá a malé deti, a to počiatočná mliečna dojčenská výživa v prášku, od narodenia, 500 g, ktorá bola vyšetrená v laboratóriu ÚVZ SR v Bratislave na obsah a prítomnosť rezíduí pesticídov.

Skúšaná vzorka **vyhovela** požiadavkám jedenástej hlavy druhej časti Potravinového kódexu SR.

7.10 Monitoring biologických alergénov v ovzduší (peľová informačná služba – PIS) a alergénov roztočov vo vnútornom prostredí

Úloha je zameraná najmä na monitoring biologických alergénov v ovzduší; výskytu alergénov roztočov v prachu z vnútorného prostredia budov (ako ubytovacie zariadenia rôznej kategórie pre verejnosť, domovy sociálnych služieb, spoločné zariadenia pre deti a mládež, bytové priestory); na projekt rozšírenia siete monitorovacích staníc PIS v SR; riešenie možnosti eliminácie najvýznamnejších alergénov (výsadbou vhodnej zelene, udržiavaním a kosením trávnych porastov, elimináciou neudržiavaných plôch ako rezervoára invázií a alergologicky významných druhov).

Sledovanie koncentrácie peľových zŕn a spór plesní v ovzduší

V rámci peľového monitoringu bolo analyzovaných 252 vzoriek ovzdušia. Priebežné výsledky výskytu peľových zŕn a spór plesní sú týždenne uvádzané na webovej stránke RÚVZ Košice a na www.alergia.sk. Peľový monitoring sa zahájil v 6. kalendárnom týždni.

V priebehu mesiacov marec, apríl boli vysoké koncentrácie peľových zŕn liesky, jelše, topoľa a čeľade tisovitých. V mesiaci máj bola zaznamenaná vysoká koncentrácia peľových zŕn z čeľade borovicovitých.

V letných mesiacoch boli vysoké koncentrácie peľových zŕn čeľade prhl'avovité, lipnicovité, ambrózie a paliny. Vysoká koncentrácia spór plesní bola dosahovaná od mája a pretrvávala až do konca októbra.

7.13 Monitoring celkového organického uhlíka v prírodných a umelých kúpaliskách

Odbor chemických analýz:

zadávateľ	Počet vzoriek	Počet ukazovateľov	Počet analýz
RÚVZ Košice	6	6	6
RÚVZ Michalovce	12	12	12

V rámci monitoringu TOC bolo vyšetrených spolu **18** vzoriek z prírodných kúpalísk. V rámci monitoringu TOC v umelých kúpaliskách neboli odobraté žiadne vzorky.

7.14 Epidemiologická prevencia rizika karcinogenity v populácii

Cieľom úlohy je definovať epidemiologicky najvýznamnejšie okruhy karcinogénnych faktorov v prostredí, výžive a životnom štýle populácie a onkochorobnosť vo východoslovenskom regióne. Diferencovať biologicky účinné a epidemiologicky významné karcinogénne a genotoxické rizikové a životospprávne faktory pomocou klinických cytogenetických vyšetrení a anamnestických analýz aj v profesijne neexponovanej populácii a v korelácii s epidemiologickým sledovaním onkochorobnosti v regióne. Využiť genetickú toxikológiu v hygienickej praxi nielen pre primárnu prevenciu nádorových ochorení v pracovnom a životnom prostredí, ale aj pre objektivizáciu genotoxických účinkov širokého spektra životospprávnych rizík.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky Odborom chemických analýz:

V rámci tohto projektu **Oddelenie genetickej toxikológie** v roku 2022 spolupracovalo s Ligou proti rakovine v Košiciach, pri získavaní údajov pre anamnestické analýzy pacientov, ktorí majú histologicky potvrdené rakovinové ochorenie. Kompletne anamnestické údaje sme získali od 63 chorých pacientov, ktorí dobrovoľne poskytli údaje do projektu.

V rámci poradenstva bolo v **Poradni genetickej toxikológie pre prevenciu rakoviny** roku 2022 poskytnuté poradenstvo 202 klientom.

7.16 Monitoring energetickej a biologickej hodnoty stravy spojený s analýzou vybraných kontaminantov v strave v zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ

Cieľom projektu je monitorovanie energetickej a biologickej hodnoty stravy, hodnotenie rizík expozície vybraným kontaminantom spojených s konzumáciou jedál v zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ. Monitoring spočíva v odbere vzoriek stravy za účelom laboratórnych analýz zameraných na zistenie obsahu tukov, bielkovín, sacharidov, sušiny, soli, vápnika, dusitanov, dusičnanov, olova, kadmia a ortuť v podávanej strave. Získané laboratórne výsledky sa následne využijú pre zhodnotenie energetickej a biologickej hodnoty, odhadu expozície vybraným kontaminantom, ako aj zmapovanie stravovacích zvyklostí vo vybranej vekovej skupine populácie detí.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky Odborom chemických analýz:

V rámci úlohy bolo odobratých dohromady 10 obedov z 2 ZŠ a 10 celodenných stráv z MŠ v meste Košice. Zo ZŠ sa odoberala obedová porcia určená pre žiakov I. st. a z MŠ sa odoberala celodenná strava zahrňujúca raňajky, desiatu, obed a olovrant. V každej zo vzoriek sa vyšetřili nasledovné ukazovatele: tuky, bielkoviny, sacharidy, sušina, obsah soli, dusitany, dusičnany, olovo, kadmium a ortuť. Následne sa vypočítala výsledná energetická hodnota podávanej stravy.

Úlohu sme rozdelili na 2 etapy. V prvej etape, v mesiaci máj 2022, bolo hygienou detí a mládeže odobratých spolu 10 vzoriek stráv (týždenné menu zo ZŠ a týždenné menu z MŠ) V druhej etape, v mesiaci september, bolo odobratých opäť 10 vzoriek.

Dokopy sme vyšetrili **20** vzoriek na **220** ukazovateľov a urobili skoro 300 analýz. Výsledky boli zaslané gestorovi úlohy RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici.

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky Odborom hygieny detí a mládeže:

Odbor HDM v roku 2022 spolupracoval s odborom CHA pri plnení úlohy č. 7.16 – Monitoring energetickej a biologickej hodnoty stravy spojený s analýzou vybraných kontaminantov v zariadeniach spoločného stravovania pre deti MŠ a ZŠ. Odbor HDM odobral 20 vzoriek stravy. Odber vzoriek stravy sa uskutočnil v mesiacoch máj a september 2022. V mesiaci máj sa strava odoberala v Školskej jedálni pri Materskej škole, Smetanova 11, Košice (celodenná strava za 1 týždeň) a v Školskej jedálni pri ZŠ Krosnianska 4, Košice (obedy pre žiakov ZŠ za celý týždeň). V mesiaci september sa strava odoberala v Školskej jedálni pri Základnej škole, Požiarnická 3, Košice (obedy pre žiakov ZŠ za celý týždeň) a v Súkromnej školskej jedálni pri Súkromnej materskej škole Baranček, Moyzesova 22, Košice (celodenná strava za 1 týždeň).

7.17 Monitoring obsahu ťažkých kovov v potravinách pre dojčatá a malé deti

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky Odborom chemických analýz:

V rámci úlohy boli vyšetrované detské a dojčenské výživy, ktoré nám boli v priebehu roka doručené do laboratória z rôznych RÚVZ v rámci Košického kraja na obsah ťažkých kovov Pb, Cd, Hg. Vzorky boli rôzneho druhu, či už ovocné, zeleninové vzorky, mliečne kaše, počiatočná dojčenská výživa, ako aj následná dojčenská výživa a pod. Z Košíc nám doručili 7 vzoriek, z Michaloviec 5 vzoriek, z Rožňavy 7 vzoriek, z Trebišova 7 vzoriek. Spolu to bolo **26** vzoriek. Výsledky boli zaslané gestorovi úlohy RÚVZ so sídlom v Prešove.

7.18 Monitoring obsahu dusitanov a dusičnanov v potravinách pre dojčatá a malé deti

Plnenie úlohy a dosiahnuté výsledky Odborom chemických analýz:

V rámci úlohy sme vyšetrovali detské a dojčenské výživy, ktoré nám boli v priebehu roka doručené do laboratória z rôznych RÚVZ v rámci Košického kraja na obsah dusitanov a dusičnanov. Vzorky boli rôzneho druhu, či už ovocné, zeleninové vzorky, mliečne kaše, počiatočná dojčenská výživa, ako aj následná dojčenská výživa a pod.

Spolu bolo doručených **21** vzoriek, ktoré sme zahrnuli do tejto úlohy.

Z Odboru hygieny výživy boli z Trebišova doručené 3 vzorky, z Rožňavy 3 vzorky. Vzoriek odobratých RÚVZ Košice bolo 15. Vo všetkých vzorkách bolo vyšetrených **42** ukazovateľov. Výsledky boli zaslané gestorovi úlohy RÚVZ so sídlom v Prešove.

8 LEKÁRSKA MIKROBIOLÓGIA

8.1 Diferenciálna diagnostika respiračných ochorení

Aktívna účasť je pri plnení úloh vyplývajúcich z členstva v EISN – European Influenza Surveillance Network.

Úlohou daného projektu je zabezpečiť rýchlu výmenu informácií o aktivite respiračných vírusov, hodnotiť epidemiologické a virologické údaje, identifikovať vírusy kolujúce v populácii s cieľom porovnať ich so zložením očkovacích látok. Diagnostika respiračných ochorení vírusového pôvodu pomocou molekulárno-biologických a sérologických metód.

Dosiahnuté výsledky:

V roku 2022 bolo vyšetrených spolu 1391 materiálov od 1375 pacientov s ochorením horných ciest dýchacích.

Z toho na vírusy chrípky (A, B, A/H1N1) a RS vírusy (A, B) bolo vyšetrených 218 materiálov od 215 pacientov, z toho bolo 210 odberov od sentinelových lekárov a 4 pitevné materiály od 2 pacientov.

Pozitívne vzorky:

- 48x chrípka A (všetko od sentinelových lekárov),
- 4x RSV A (2x od sentinelových lekárov a 2x pitevný materiál od 1pacienta),
- 1x RSV B od sentinelového lekára.

V rámci dôkazu prítomnosti vírusu SARS-CoV-2 sme v roku 2022 metódou real-time RT-PCR vyšetřili 1173 vzoriek, z toho 37 pitevných materiálov od 21 pacientov. Pozitívnych bolo 424 vzoriek, z toho 14 pitevných materiálov od 12 pacientov.

V rámci monitorovania odpadových vôd v SR na prítomnosť vírusu SARS-CoV-2 sme v laboratóriu spracovali 391 odpadových vôd z ČOV Košického kraja (odbery podľa harmonogramu z 10 odberových miest). Z toho bolo 307 pozitívnych (ÚVZ SR Bratislava).

V rámci národného sekvenovania, ktorého cieľom je spoľahlivo a presne určovať varianty, ktoré sa objavujú a kolujú v populácii, sme osekvenovali 1891 vzoriek, z ktorých všetky úspešne osekvenované vzorky boli variant omikron.

Nepriamy dôkaz – dôkaz protilátok:

V roku 2022 bolo na dôkaz protilátok proti respiračným vírusom vykonaných 1872 sérologických vyšetření (516 vzoriek) metódou KFR. Štandardná sada vyšetření obsahuje 5 antigénov (vírus chrípky A a B, adenovírus, RS-vírus a Mycoplasma pneumoniae). Pozitívne vyšetřenia: 23x chrípka A, 1x adenovírus a 23x RS-vírus.

Metódou ELISA na dôkaz špecifických protilátok triedy IgM a IgG proti chrípke typu A a B bolo vyšetřených 164 sér od 161 pacientov. Z toho 13 vzoriek malo pozitívne protilátky IgM proti chrípke A, 2 vzorky mali pozitívne IgM proti chrípke B a 1 vzorka mala hraničné hodnoty protilátok triedy IgM proti chrípke B.

Na vyžiadanie vyšetřujeme metódou KFR aj protilátky proti ornitóze, Q-horúčke, chlamýdiovému skupinovému antigénu a legionelám. V tomto roku sme vyšetřili 8 vzoriek, všetky s negatívnym výsledkom.

Plnenie úlohy a jej dopad na zdravie:

Materiál na vyšetřenie od pacientov s akútnym respiračným ochorením odoberajú sentineloví lekári, ale aj iní ošetrujúci lekári v spolupráci s pracovníkmi odborov epidemiológie jednotlivých RÚVZ Košického a Prešovského kraja. Hlásenie o výsledkoch sa posiela v týždenných intervaloch do NRC pre chrípku.

8.4 Diagnostika exantémových ochorení

Aktívna účasť je pri plnení úloh vyplývajúcich z procesu eliminácie osýpok v Slovenskej republike a vo svete.

Cieľom predmetnej úlohy je diagnostikovať exantémové ochorenia spôsobené vírusmi morbíl, rubeoly a parotitídy.

Dosiahnuté výsledky:

Laboratórium vykonáva vyšetrenie protilátok triedy IgM a IgG u vzoriek sér dodaných od ošetrojúcich lekárov Košického a Prešovského kraja. V mesačných intervaloch k 20. dňu bežného mesiaca spracováva hlásenie v tabuľkovej forme o počte vyšetrených materiálov v stanovených vekových skupinách a zasiela elektronickou formou do NRC pre morbili, rubeolu a parotitídu ÚVZ SR.

V roku 2022 sme nemali žiadnu vzorku na prítomnosť protilátok triedy IgM a IgG u osýpok.

Plnenie úlohy a jej dopad na zdravie obyvateľstva:

Osýpky (morbili) je infekčné ochorenie, ktoré spôsobuje epidémie najmä v detskom veku. Očkovaním sa výskyt tohto ochorenia znížil na minimum, ale v porovnaní s ostatnými vakcinovanými nákazami sa osýpky sporadicky stále vyskytujú. Je potrebné sledovať výskyt tohto ochorenia vyšetrovaním protilátok triedy IgM a tým zabrániť vzniku lokálnych epidémií v detskej populácii.

Návrh na ďalší postup:

Pokračovať v spolupráci s lekármi Košického a Prešovského kraja, s pracovníkmi jednotlivých oddelení epidemiológie RÚVZ a s NRC na zabezpečenie stavu eliminácie osýpok v Slovenskej republike.

9 PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

9.1 Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR

V súvislosti s aktualizovaným Národným programom podpory zdravia a podľa metodického pokynu ÚVZ SR sme sa v roku 2022 zapojili do celoslovenského dotazníkového prieskumu **Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR**, ktorý sa realizuje periodicky (naposledy v rokoch 2013, 2016 a 2019). Cieľom prieskumu je sledovať úroveň a vývoj zdravotného uvedomenia obyvateľov SR. Prieskum je zameraný na najzávažnejšie rizikové faktory spôsobu života a ich výskyt v populácii. Umožňuje porovnanie ukazovateľov, ktoré sa týkajú hodnotenia vlastného zdravia, názorov, postojov a návykov slovenskej populácie. Výber respondentov sa realizoval podľa vopred stanovených kritérií (veková štruktúra, bydlisko – mesto, vidiek, pohlavie s určenou kvótou 52 mužov a 52 žien). Použitou metódou bol anonymný dotazník obsahujúci 90 položiek, ktorý na báze dobrovoľnosti vyplnilo 124 respondentov (60 mužov a 64 žien). Zber dát sa uskutočnil v mesiacoch jún až august 2022. Údaje z dotazníkov boli zadané do súboru (vytvorenej masky) v programe Excel. Kompletná databáza bola v termíne (november 2022) zaslaná na ÚVZ SR k štatistickému vyhodnoteniu. Výsledkami prieskumu formou súhrnej a čiastkových správ disponuje ÚVZ SR.

9.2 Prieskum zdravotnej gramotnosti obyvateľov SR

V roku 2020 sme participovali v rámci siete RÚVZ v SR na **Európskom prieskume zdravotnej gramotnosti 2019 – 2021** (angl. **HLS19 – Health Literacy Survey 2019 a project of M-POHL**), ktorý bol v SR realizovaný prvýkrát. Konal sa v spolupráci s 20 zapojenými európskymi krajinami. Cieľom prieskumu bolo stanoviť, porovnať úroveň zdravotnej gramotnosti a poskytnúť informácie k plánovaniu, výkonu preventívnych programov a projektov. Zameraný bol na kognitívne a sociálne spôsobilosti, ktoré vplyvajú na motiváciu, schopnosť jednotlivcov získať, porozumieť a využiť informácie o zdraví a zdravotníckych službách (aj v rámci digitálneho priestoru), spôsobom, ktorý podporuje a udržiava dobrý zdravotný stav.

Na Slovensku prieskum prebiehal – podľa metodického usmernenia a koordinácie ÚVZ SR (riešiteľského pracoviska projektu) – dotazníkovou formou u obyvateľov s trvalým pobytom v SR, vo veku 18 a viac rokov. Úvodom, zúčastnili sme sa videokonferencie k prieskumu M-POHL HLS19 (Webex, 9. 6. 2020), ktorej organizátorom bol ÚVZ SR, Odbor PZaVkJ. Zber údajov bol realizovaný v období od 22. 6. 2020, s termínom zaslania databázy na ÚVZ SR do 14. 9. 2020. Každý RÚVZ v SR mal pridelenú veľkosť výskumnej vzorky podľa spádovej oblasti (pre RÚVZ Košice ako krajské mesto bol daný celkový počet 49 respondentov, z toho 24 mužov a 25 žien). Výber respondentov bol náhodný a v zmysle kritérií stanovených pre vzorku. Po zaslani databázy (v septembri 2020) sa v danej úlohe bude pokračovať po následnom metodickom usmernení gestora (ÚVZ SR).

V súvisiacej problematike sme sa v roku 2022 zúčastnili dvoch vzdelávacích, odborných podujatí:

- školenia v rámci medzinárodného projektu INHEAL: „Inovácie v zdravotnej gramotnosti seniorov“ (1. 12. 2022, LF UPJŠ Košice, ÚSBM, Trieda SNP 1, Košice). Organizátor: LF UPJŠ Košice – ÚSBM;
- online večernej školy na tému „Mediálna gramotnosť ako nástroj prežitia vo svete dezinformácií“ (15. 12. 2022). Organizátor: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch.

9.3 Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025 (skr. NAPPO)

Činnosť v súvislosti s plnením daného akčného plánu je možné charakterizovať z viacerých hľadísk. Formou individuálneho a skupinového poradenstva (včítane telefonických konzultácií) podieľame sa na aktivitách PCOPZ, ktoré zahŕňajú organizovanie a uskutočňovanie akcií pre verejnosť, pracovné kolektívy, seniorov združujúcich sa v denných centrách (predtým kluboch dôchodcov) a iné záujmové skupiny.

V rámci prevencie chronických neprenosných ochorení a realizácie individuálneho poradenstva bolo v roku 2022 v základnej Poradni zdravia vyšetrených spolu 951 osôb, z toho 263 mužov a 688 žien (pozri **tab.** nižšie). Práca bola zameraná najmä na monitoring zdravotného stavu klientov, ktorí poradňu navštívili v jej sídle, resp. na jej výjazdových akciách. U väčšiny z nich bola odobratá kapilárna krv na vyšetrenie parametrov sledovaných pri metabolickom syndróme (glukóza, celkový cholesterol, HDL, triacylglyceroly), prístrojmi Reflotron, Afinion 2, Accutrend Plus či Wellion, a boli im uskutočnené aj antropometrické merania s určením percenta tuku v tele, BMI, WHR a meranie krvného tlaku, pulzu. Klienti zároveň vyplnili dotazník, týkajúci sa životného štýlu. Na základe nameraných hodnôt sa individuálne hodnotili výsledky a hľadali možnosti zníženia rizika metabolického syndrómu (ďalej len *MS*). U ostatných klientov bola z kapilárnej krvi vyšetrená, napr. len hladina celkového cholesterolu, resp. aj hladina glukózy, a uskutočnené spomínané antropometrické merania a meranie krvného tlaku, pulzu. Všetkým klientom bolo poskytnuté individuálne poradenstvo. Štatistické výstupy z programu *Test zdravé srdce* a ďalšie štatistické hodnotenia vyšetrených osôb uvádza Výročná správa za RÚVZ Košice rok 2022 v kap. Podpora zdravia a výchova k zdraviu.

Stručná analýza výsledkov vyšetrení všetkých klientov základnej Poradne zdravia

Rizikový faktor	Počet dotazovaných	Spolu	Muži	Ženy
Odb. PZaVkJ rok 2022				
Fajčenie	počet dotazovaných	951	263	688
	z toho fajčiarov	106	31	75
	percentuálne vyjadrenie	11,1	11,8	11,0
BMI	počet vyšetrených	951	263	688
	nadváha – BMI ≥ 25, <30	320	112	208

	percentuálne vyjadrenie	33,6	42,6	30,2
	obezita – BMI ≥ 30	140	56	84
	percentuálne vyjadrenie	14,7	21,3	12,2
Krvný tlak	počet vyšetrených	938	253	685
	z toho TK $\geq 140/90$ mmHg	289	103	186
	percentuálne vyjadrenie	30,8	40,7	27,2
Cholesterol celkový (skr. CCH)	počet vyšetrených	821	254	567
	z toho CCH $\geq 5,2$ mmol/l	361	77	284
	percentuálne vyjadrenie	44,0	30,3	50,1
Glukóza	počet vyšetrených	609	171	438
	z toho glukóza $\geq 6,0$ mmol/l	91	34	57
	percentuálne vyjadrenie	14,9	19,9	13,0
Konzumácia alkoholu	počet dotazovaných	0	0	0
	vôbec	0	0	0
	príležitostná	0	0	0
	pravidelná	0	0	0
Fyzická aktivita	počet dotazovaných	212	44	168
	žiadna	25	7	18
	rekreačná	120	25	95
	pravidelná	67	12	55
Príjem ovocia a zeleniny	počet dotazovaných	0	0	0
	do 2 porcií/deň	0	0	0
	3 – 5 porcií/deň	0	0	0
	> 5 porcií/deň	0	0	0

V spolupráci s rôznymi inštitúciami v regióne sme realizovali *akcie* s ponukou služieb *základnej Poradne zdravia* (t. j. vyšetrenie celkového cholesterolu, resp. ďalších biochemických parametrov z kapilárnej krvi; meranie vybraných antropometrických ukazovateľov; tlaku krvi, pulzu s následným individuálnym poradenstvom); *Poradne na odvykanie od fajčenia* (t. j. stanovenie hladiny oxidu uhoľnatého a karboxyhemoglobínu u fajčiara dychovým analyzátorom Smokerlyzer; u silných fajčiarov vyšetrenie Spirometrom; zistenie stupňa závislosti od nikotínu prostredníctvom dotazníkových metód s následným individuálnym poradenstvom); *Poradne optimalizácie pohybovej aktivity* (uplatňujúcej skupinové poradenstvo na báze zostáv rehabilitačných cvikov, kalantiky, cvičebného programu OTAGO, so zameraním na prevenciu osteoporózy, redukcii telesného tuku, zlepšenie flexibility, koordinácie tela a pod.). Riziko chronických neinfekčných ochorení (najmä obezity a srdcovocievnych) bolo zisťované na základe už zmieneného vyšetrenia biochemických a antropometrických parametrov a stanovenia výsledného rizikového skóre v Teste zdravé srdce. Mimo Testu zdravé srdce máme evidovaných/zhodnotených 13 klientov, pri ktorých poradenské služby boli poskytnuté anonymne a v užšom rozsahu/bez vyšetrenia biochemických parametrov z kapilárnej krvi (akcie organizované dominantne cez Poradňu na odvykanie od fajčenia pre vybranú skupinu študentov (podľa požiadaviek škôl), spojené aj so skupinovú intervenciou účastníkov.

Účasťou na preventívnych programoch verejného zdravotníctva (pozri bod 9.7 – A.1 – Výživa a stravovanie), spolupracujeme v rámci PCOPZ v poradenskej činnosti s Odborom hygieny výživy – Oddelením fyziológie výživy.

Z hľadiska prehľadu, poradenské služby *pre rôzne cieľové skupiny klientov* sme prezentovali, napr. na týchto akciách:

V spolupráci s *Ligou proti rakovine, pobočkou Košice* a *Klubom turistov medicína Košice* sa dňa 10. 4. 2022 realizovala tradičná turistická akcia pod názvom *Onkokardioturistika – 34. ročník (jarná časť)*, ktorú sme venovali *Svetovému dňu zdravia (7. apríl)* a *Svetovému dňu Pohybom ku zdraviu (10. máj)*. V cieľi – Alpinka – boli poskytnuté vybrané biochemické a ďalšie vyšetrenia, doplnené o poradenstvo pre 42 účastníkov akcie. Jesenná časť 34. ročníka *Onkokardioturistiky* sa konala opäť na Alpinke, dňa 16. 10. 2022.

Poskytnuté boli antropometrické merania (bez biochemických meraní) s poradenstvom pre **19** záujemcov.

Pokračovalo sa v dlhoročnej spolupráci so *Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou v Košiciach* (ďalej len „VšZP“), ktorá sa týka súčinnosti v intervenčných aktivitách, zameraných na zvyšovanie zdravotného uvedomenia a ovplyvňovanie rizikových faktorov životného štýlu u cieľovej skupiny mladých dospelých, populácie v produktívnom veku a u seniorov. Úloha spočíva v plánovaní, organizovaní a praktickej realizácii poradenských aktivít preventívneho (zdravotno-výchovného) charakteru pre osoby 18+, s ponukou služieb Poradne zdravia, Poradne odvykania od fajčenia, príp. Poradne optimalizácie pohybovej aktivity. V roku 2022 sme uskutočnili **spoločné akcie** mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (s ponukou vybraných vyšetrení), ktoré sa konali na 14 miestach v 15 termínoch:

- dňa 7. 4. 2022 vo VšZP (ústrednom pracovisku), Senný trh 1, Košice, s určením pre zamestnancov poisťovne (intervenovaných **25** záujemcov);
- dňa 6. 5. 2022 na futbalovom ihrisku v MČ Košická Nová Ves, Agátová 1, Košice, pre **36** zamestnancov ÚPSVaR Košice;
- dňa 4. 6. 2022 v polyfunkčnom športovo-relaxačnom areáli Čičky (lokalita Račí potok) v Košiciach, pre **40** zamestnancov spoločnosti Telekom Košice;
- dňa 17. 6. 2022 v areáli Botanickej záhrady UPJŠ Košice, Mánesova 23, Košice, pre zamestnancov UPJŠ v Košiciach (intervenovaných **51** záujemcov);
- dňa 26. 6. 2022 v OC Optima, Moldavská cesta 32, Košice, v rámci akcie „*Deň zdravia pre verejnosť*“ (intervenovaných **29** záujemcov);
- dňa 28. 7. 2022 v rámci akcie „*Deň zdravia pre zamestnancov RÚVZ Košice*“ – na RÚVZ Košice, detašovanom pracovisku, Rooseveltova 8, Košice (intervenovaných **18** zamestnancov); dňa 17. 8. 2022 na RÚVZ Košice, ústrednom pracovisku, Ipeľská 1, Košice (vyšetrených **40** zamestnancov);
- dňa 6. 9. 2022 v Business Center Moldavská, a. s., Košice, Moldavská cesta 10, vyšetrených **56** zamestnancov;
- dňa 7. 9. 2022 v Železničnej spol. Slovensko, a. s., Kasárenské námestie 11, Košice (vyšetrených **40** zamestnancov);
- dňa 13. 9. 2022 na Ústavnom súde SR, Hlavná 110, Košice (vyšetrených **40** zamestnancov);
- dňa 21. 9. 2022 v Asseco Central Europe, a. s., Werferova 1, Košice (vyšetrených **14** zamestnancov);
- dňa 21. 9. 2022 na Úrade KSK, Námestie Maratónu mieru 1, Košice (vyšetrených **54** osôb z radov zamestnancov a verejnosti);
- dňa 23. 9. 2022 pri súsosí Immaculata na Hlavnej ulici v Košiciach (vyšetrených **30** záujemcov z radov verejnosti);
- dňa 11. 10. 2022 v SPP, a. s., Moldavská cesta 12, Košice (vyšetrených **29** zamestnancov);
- dňa 13. 10. 2022 vo VšZP, Senný trh 1, Košice, v rámci akcie „*Celoslovenská osvetová/preventívna kampaň „NIE rakovine prsníka/Pink október“ (pri príležitosti Októbra – Medzinárodného mesiaca povedomia o rakovine prsníka)* – individuálne poradenstvo k prevencii onkologických ochorení zameraných na samovyšetrenie prsníkov na modeli prsníka; distribúcia tematických zdravotno-výchovných materiálov z produkcie Ligy proti rakovine; distribúcia imunochemických testov na stanovenie okultného krvácania v stolici (účastní zamestnanci a klienti VšZP, v celkovom počte **35** osôb).

Z interných akcií sa žiada spomenúť *Športový deň pre zamestnancov RÚVZ so sídlom v Košiciach* (16. 6. 2022), ktorý organizačne zabezpečil Odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu v spolupráci s Odborom ekonomiky a prevádzky a Úsekom GT SÚ a RH. Cieľom pešej či cyklistickej turistiky bola rekreačná lokalita Letná záhradka, Ul. 1. mája, Košice –

Sídlisko Nad jazerom/chatárska oblasť Krásna. Zamestnanci boli o programe športového dňa vopred informovaní e-mailovou cestou (26. 5. 2022). Ohľadom možností dopravenia sa do cieľa turistiky, účastníkom boli odporučené tri trasy (jedna pešia a dve cyklistické). V cieľi – pri vstupe do areálu Letná záhradka, kde bola robená prezencia, zamestnanci mali možnosť dať si odmerať tlak krvi a pulzovú frekvenciu. Po príchode všetkých účastníkov, prebehla prednáška s inštruktážou a ukázkami poskytovania prvej pomoci (napr. kardiopulmonálnej resuscitácie na resuscitačnej figuríne, demonštrácie Gordonovho úderu a Heimlichovho manévra na figuríne pre nácvik uvoľnenia cudzieho telesa z dýchacích ciest a i.). Mimo areálu bolo možné podľa záujmu realizovať voľné športové disciplíny (volejbal, futbal, bedminton či aktivity podľa vlastných športových potrieb). K obеду bol podávaný guláš. Športového dňa sa zúčastnilo **119 zamestnancov** RÚVZ Košice.

V rámci vyššie uvedených vybraných akcií určených pre verejnosť, profesijné či záujmové skupiny, dominovala orientácia na klientelu najmä v produktívnom veku. Klientom boli poskytnuté služby zahrňujúce individuálnu konzultáciu v otázkach ozdravenia spôsobu života, meranie niektorých biochemických parametrov (napr. celkového cholesterolu z kapilárnej krvi), pulzu, krvného tlaku, výpočet BMI, WHR, percenta telesného tuku a u fajčiarov poradenstvo na odvykanie od fajčenia. Na realizovaných akciách bolo prostredníctvom mobilnej základnej Poradne zdravia intervenovaných spolu **717** klientov.

Výber z činnosti k niektorým **významným termínom**:

V oblasti témy **Svetového dňa obezity – 4. marec** v roku 2022 „Každý musí konať!“, bola organizovaná informačná, osvetová kampaň v trvaní od 4. marca po celý nasledovný týždeň (7. – 11. marec 2022). Uvedený termín bol vyhlásený Svetovou obezitologickou federáciou (angl. skr. WOF) a v Európe je podporovaný Európskou Asociáciou pre štúdium obezity (angl. skr. EASO). Jeho poslaním je zvýšiť povedomie o obezite, príčinách jej vzniku a preventívnych opatreniach (obzvlášť ako správne stravovacie návyky, pravidelná pohybová aktivita). Súčasťou tohto významného termínu bol **7. ročník Slovenského dňa obezity** (pod záštitou Slov. obezitologickej asociácie, MZ SR, Kancelárie SZO na Slovensku a ÚVZ SR), pozri tiež **bod 9.7 – A.2** (Fyzická aktivita).

Činnosť RÚVZ Košice spočívala v *edukačných a edukačno-poradenských aktivitách* so zameraním na zdravý spôsob života, správnu výživu, pohybovú aktivitu, prevenciu nadváhy a obezity (príp. aj s distribúciou informačno-propagačných materiálov od rôznych editorov vrátane RÚVZ Košice). Akcie boli realizované od 4. 3. 2022 do 31. 5. 2022. Spolu bolo vykonaných 34 aktivít, pri edukačno-poradenských sa spolupracovalo so 14 inštitúciami (t. j. 1 ZŠ, 2 SŠ, 1 VŠ/LF UPJŠ, 2 knižnice, 3 DC, 2 DSS, LPR, KTM, VŠZP, pozri prehľad nižšie). **Edukovaných/intervenovaných** bolo spolu **345 osôb** (z toho 65 žiakov ZŠ, 80 študentov SŠ, 10 študentov VŠ, 79 osôb v produktívnom veku, 111 seniorov).

Konkrétny prehľad zdravotno-výchovných aktivít:

- zaslanie informačného e-mailu (dňa 4. 3. 2022) s ponukou tematických zdravotno-výchovných aktivít a s požiadavkou o spoluprácu v propagačnej oblasti v rámci kampane k *Svetovému dňu obezity (4. marec)* – vybraným inštitúciami podľa rozdeľovníka (ZŠ, SŠ, VŠ, ubytovacie zariadenia pre študentov, CVČ, MC/RC, KC, DC, JDS) v spádovom území RÚVZ Košice (územný obvod okresov Košice-mesto a Košice-okolie);
- cvičebné aktivity Poradne optimalizácie pohybovej aktivity na témy „*Pohybom proti osteoporóze*“, „*Kalanetika*“, v dňoch 4. 3. 2022, 8. 3. 2022, 10. 3. 2022, 11. 3. 2022 online cez platformu Skype/Zoom (spolu 4 stretnutia); prezenčne v dvoch termínoch: 7. 3. 2022 v 3 denných centrách (t. j. DC MČ Košice-KVP, Cottbuská 36, Košice; DC MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice; DC MČ Košice-Dargovských hrdinov, Jegorovovo nám. 5, Košice) a 9. 3. 2022 v 2 denných centrách (t. j. DC MČ Košice-KVP, Cottbuská 36, Košice; DC MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice). Cieľovou

skupinou pri každej aktivite boli seniori/klienti z troch menovaných denných centier z Košíc (intervenovaných bolo spolu **45** seniorov);

- diskusia na tému „Svetový deň obezity (4. marec) a zdravý spôsob života: výživa, pohybová aktivita“ – na RÚVZ Košice, dňa 24. 3. 2022 (v rozsahu 2 vyuč. h), edukovaných **10** študentov z 1. roč. Bc. st. študijného odboru Verejné zdravotníctvo, Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika, Tr. SNP 1, Košice;
- výklad s besedou (3x) na tému „Zdravý životný štýl“, na ZŠ Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie, dňa 1. 4. 2022 (edukovaní žiaci 7. roč., v celkovom počte **65**);
- prednáška s diskusiou (1x) na tému „Zdravý životný štýl s akcentom na onkologické a kardiovaskulárne ochorenia, prevenciu obezity“, v Stredisku sociálnej pomoci mesta Košice, Garbiarska 4, Košice, dňa 5. 4. 2022 (edukovaní seniori/klienti centra, v celkovom počte **14**);
- ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom), s doplnením o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka“ – akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou Košice – s realizáciou vo VŠZP, Senný trh 1, Košice, dňa 7. 4. 2022 (intervenovaní zamestnanci VŠZP, v celkovom počte **25** osôb);
(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu, HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátora Reflotron; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov Analyzátorom kompozície ľudského tela – InBody, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhoľnatého/CO a karboxyhemoglobínu/COHb z výdychu prístrojom Smokerlyzer a zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov, a k prevenciou vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačných zdravotno-výchovných materiálov a i.)
- ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia v rámci akcie Onkokardioturistika 34. ročník – jarná časť (vybrané vyšetrenia a poradenstvo) – akcia v spolupráci s Klubom turistov „Medicína“ Košice a Ligou proti rakovine SR, pobočkou Košice – v cieľi turistiky v rekreačnom stredisku Alpinka pri Košiciach, dňa 10. 4. 2022. Účastníkmi boli onkologickí pacienti a rodinní príslušníci (v celkovom počte **42** osôb);
(Ponúkané služby a sledované parametre: v jarnej časti akcie okrem služieb mobilnej Poradne zdravia, ako vyšetrenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátora Accutrend Plus; meranie vybraných antropometrických parametrov; meranie tlaku krvi a pulzu, boli pre účastníkov v ponuke poradenské služby onkológov a pešia túra z rekreačného strediska Čermel' na Alpinku.)
- ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom)*, doplnené o prednášku s diskusiou na tému „Zdravý životný štýl s akcentom na onkologické a kardiovaskulárne ochorenia a prevenciu obezity“ – v Knížnici pre mládež mesta Košice, Kukučínova 2, Košice, dňa 28. 4. 2022 (intervenovaní zamestnanci knižnice, v celkovom počte **12** osôb);
- prednáška s diskusiou (1x) na tému „Zdravý životný štýl s akcentom na onkologické a kardiovaskulárne ochorenia a prevenciu obezity“, v Dennom centre pri MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice, dňa 2. 5. 2022 (edukovaní seniori/klienti DC, v celkovom počte **30**);
- ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom), doplnené o prednášku s diskusiou tému „Zdravý životný štýl s akcentom na onkologické a kardiovaskulárne ochorenia a prevenciu obezity“ – v Domove sv. Anny, Olšavská 25, Poproč, okres Košice-okolie, dňa 6. 5. 2022 (intervenovaní seniori/klienti zariadenia a zamestnanci, v celkovom počte **22** osôb);

* (Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu, HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátora Reflotron; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných

antropometrických parametrov, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhľnatého/CO a karboxyhemoglobínu/COHb z výdychu prístrojom Smokerlyzer a zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov; a k prevencii vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)

- prednáška s diskusiou (2x) na tému „Prevencia obezity“ (s učebnými pomôckami: výučbová prezentácia, pracovné listy, tukomer, ručný dynamometer/silomer, tlakomer), doplnená o sprievodné slovo k Svetovému dňu bez tabaku (31. máj), k Poradni odvykania od fajčenia a s ponukou vybraných služieb vrátane merania smokerlyzerom – vo Verejnej knižnici Jána Bocatia v Košiciach, Hviezdoslavova 5, Košice, dňa 31. 5. 2022, pre dve SŠ, t. j. Strednú zdravotnícku školu, Moyzesova 17, Košice a Strednú odbornú školu obchodu a služieb Jána Bocatia, Bocatiova 1, Košice, s určením pre vekovo zmiešané skupiny študentov (1. a 2. roč.) v celkovom počte **80** (aktivita bola spropagovaná na webovom sídle knižnice);
- informovanie verejnosti o významnom termíne prostredníctvom tematických informačných panelov vo vestibuloch ústredného pracoviska a dvoch detašovaných pracovísk RÚVZ Košice, ako aj uverejnením titulu „Svetový deň obezity – 4. marec“ na webovom sídle RÚVZ Košice, v priečinku Hlavné menu – Aktuality (t. j. odkazu s presmerovaním na webové sídlo ÚVZ SR, od marca 2022 doteraz).

Z ďalších významných termínov, ku ktorým sme vykázali činnosť, môžeme spomenúť **Svetový deň zdravia – 7. apríl** (vyhlásený SZO/WHO). V roku 2022 bol zameraný na tému „Naša planéta, naše zdravie“. Aktivity sme sústredili najmä na školskú populáciu. Z hľadiska prehľadu, konali sa napríklad na týchto miestach:

- ZŠ Československej armády 15, Moldava n. B., okres Košice-okolie – 3x výklad s besedou na tému „Svetový deň zdravia (7. apríl): Zdravý spôsob života“, s ukázkami merania tlaku krvi, BMI a percenta tuku v tele (1. 4. 2022) – pre 65 žiakov 7. roč.;
- Stredisko sociálnej pomoci mesta Košice, Garbiarska 4, Košice – 1x výklad s besedou na tému „Zdravý životný štýl, životospráva v staršom veku“, skupinová a individuálna intervencia s ukázkami merania tlaku krvi, pulzu, telesného tuku a BMI (5. 4. 2022) – pre 14 seniorov/klientov zariadenia;
- MŠ Watsonova 2, Košice – 1x výklad s besedou na tému „Svetový deň zdravia (7. apríl): Zdravý spôsob života“ (6. 4. 2022) – pre 14 detí predškolského veku;
- Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika, Trieda SNP 1, Košice (AR 2021/22) – výklad s diskusiou (2 vyuč. h) na tému „Zdravý spôsob života: Výživa a pohybová aktivita“ (7. 4. 2022) – pre 10 študentov 1. roč. Bc. st., študijného odboru Verejné zdravotníctvo;
- (*) Všeobecná zdravotná poisťovňa, pobočka Košice, Senný trh 1, Košice (skr. VŠZP) – ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia, vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu, s následným poradenstvom (7. 4. 2022) – pre 25 zamestnancov poisťovne;
- (*) Alpinka (rekreačná lokalita) – Onkokardioturistika – akcia v spolupráci s Ligou proti rakovine, pobočkou Košice a Klubom turistov Medicína, Košice – ponuka vybraných služieb mobilnej základnej Poradne zdravia (z biochemických parametrov vyšetrený celkový cholesterol, dňa 10. 4. 2022) – 42 účastníkov;
- ZŠ Belehradská 21, Košice – 16x výklad s besedou na tému „Svetový deň zdravia (7. apríl): Zdravý spôsob života s akcentom na zvýšenie pohybovej aktivity“ (11. 4. 2022/3. roč.; 12. 4. 2022/4. roč.; 25.4.2022/1. roč.; 26.4.2022/2. roč.) – celkovo pre 355 žiakov 1. až 4. roč., z toho 3. roč. (90); 4. roč. (80); 1. roč. (90); 2. roč. (95);
- MŠ Humenská 51, Košice – 1x výklad s besedou na tému „Svetový deň zdravia (7. apríl): Zdravý spôsob života s akcentom na zvýšenie pohybovej aktivity“ (2. 5. 2022) – pre 25 detí predškolského veku;

- Denné centrum MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice – 1x prednáška s diskusiou na tému „Zdravý spôsob života: Výživa, pohybová aktivita“ (3. 5. 2022) – pre 30 seniorov/klientov zariadenia;
- (*) Domov sv. Anny, zariadenie pre seniorov, Olšavská 25, Poproč, okres Košice-okolie – ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia (vyšetrenie na riziko metabolického syndrómu, s následným poradenstvom) a prednáška s diskusiou na tému „Zdravý životný štýl“ (6. 5. 2022), pre 22 seniorov/klientov zariadenia;
- MŠ Ruskov 94, okres Košice-okolie – 1x výklad s besedou na tému „Zdravá výživa“ (9. 5. 2022) – pre 35 detí predškolského veku;
- Stredoškolský internát, Jedlíkova 11, Košice – 1x výklad s besedou na tému „Zdravý spôsob života (vrátane informácie k poruchám výživy, ako anorexia, bulímia)“ (10. 5. 2022) – pre vekovo zmiešanú skupinu 25 študentov z rôznych SŠ;
- Stredná priemyselná škola dopravná, Hlavná 113, Košice – 6x výklad s besedou na tému „Zdravie, zdravý spôsob života (výživa, pohyb...)“ a 3x poradenská aktivita mobilnej POPA (so službami, ako meranie ručným dynamometrom/meračom sily stisku, spirometrom, tlakomerom, tukomerom), 23. 5. 2022 (1x výklad); 24. 5. 2022 (1x výklad, POPA 1 vyuč. h); 25. 5. 2022 (2x výklad); 26. 5. 2022 (2x výklad, POPA 2 vyuč. h) – pre 100 študentov 1. roč. (4 triedy), z toho skupinovo intervenovaných cez POPA 50 študentov (2 triedy);
- (*) V spolupráci s VŠZP, pobočkou Košice, k Svetovému dňu zdravia (7. apríl), ponuka vybraných služieb mobilnej základnej Poradne zdravia (z biochemického vyšetrenia meraný celkový cholesterol), na troch akciách športového charakteru:
 - o Futbalové ihrisko v MČ Košice-Košická Nová Ves, Agátová 1, Košice (26. 5. 2022), intervenovaných 36 zamestnancov ÚPSVaR Košice;
 - o Areál Čičky, MČ Košice-Sídlisko KVP, Košice (4. 6. 2022), intervenovaných 40 zamestnancov Telekom Košice;
 - o Botanická záhrada UPJŠ v Košiciach (areál), Mánesova 23, Košice (17. 6. 2022), intervenovaných 50 zamestnancov UPJŠ Košice;
- Stredná športová škola, Trieda SNP 104, Košice – 2x výklad s besedou na tému “Výživa u športovcov” (3. 6. 2022) – pre vekovo zmiešanú skup. 34 študentov.

(*) Ponúkané služby a sledované parametre na poradenských akciách, pozri prehľad vyššie: vyšetrenie celkového cholesterolu, príp. ďalších parametrov, ako HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Reflotron; meranie vybraných antropometrických parametrov – výška, hmotnosť, obvod pásu, bokov, výpočet BMI a WHR; stanovenie percenta telesného tuku; meranie tlaku krvi a pulzu; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vyplnenie anamnestických dotazníkov, rozhovor, distribúcia tlačených zdravotno-výchovných materiálov a i.)

Pri príležitosti **Svetového dňa mlieka v školách – posledná streda v septembri** a **Svetového dňa potravy – 16. október**, edukačné a poradenské aktivity, spojené s distribúciou informačných materiálov, cielené tematicky i výkonom podľa vekového určenia, boli realizované pre tieto subjekty:

- (*) ZPP Radosť, Rehabilitačné stredisko, Bauerova 1, Košice, dňa 20. 9. 2022 – ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia (vyšetrenie na riziko metabolického syndrómu, s následným poradenstvom), intervenovaných 8 klientov zariadenia;
- (*) Diakonické centrum Cesta nádeje, Urbánkova 1, Košice, dňa 21. 9. 2022 – ponuka vybraných služieb mobilnej základnej Poradne zdravia (z biochemického vyšetrenia stanovenie celkového cholesterolu a glukózy, s následným poradenstvom), intervenovaných 26 klientov zariadenia a rodinných príslušníkov klientov;
- (*) Denné centrum seniorov MČ Košice-Západ, Laborecká 2, Košice, dňa 22. 9. 2022 – ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia (vyšetrenie na riziko metabolického syndrómu, s následným poradenstvom), intervenovaných 9 seniorov/klientov DC;

- (*) Obecný úrad Sokol', Kostolianska 10, okres Košice-okolie, dňa 26. 9. 2022 – *ponuka vybraných služieb mobilnej základnej Poradne zdravia* (z biochemického vyšetrenia stanovenie celkového cholesterolu a glukózy, s následným poradenstvom), intervenovaných 24 osôb v seniorskom aj produktívnom veku z radov verejnosti;
- Stredisko sociálnej pomoci mesta Košice, Garbiarska 4, Košice, dňa 29. 9. 2022 – prednáška s diskusiou na tému „*Srdcovo-cievne ochorenia*“, edukovaných 15 seniorov/klientov zariadenia;
- (*) ZŠ Košická Belá č. 235, okres Košice-okolie, dňa 30. 9. 2022 – *ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia* (vyšetrenie na riziko metabolického syndrómu, s následným poradenstvom), intervenovaných 7 zamestnancov školy; *tamtiež výklad s besedou (2x) na tému „Zdravý životný štýl s akcentom na zdravú výživu, zvýšenie pohybovej aktivity“*, edukovaných 40 žiakov 5. až 9. roč.;
- (*) ZŠ Ľ. Fullu, Maurerova 21, Košice, dňa 6. 10. 2022 – *ponuka vybraných služieb mobilnej základnej Poradne zdravia* (z biochemického vyšetrenia stanovenie celkového cholesterolu a glukózy, s následným poradenstvom), intervenovaných 37 zamestnancov;
- (*) Jedáleň Vojvodská 5, MČ Košice-Juh, Košice, dňa 7. 10. 2022, v rámci akcie „*Deň zdravia seniorov KSK*“ – *ponuka vybraných služieb mobilnej základnej Poradne zdravia* (z biochemických vyšetrení stanovenie celkového cholesterolu, s následným poradenstvom) *a Poradne optimalizácie pohybovej aktivity* (meranie tlakomerom, tukomerom, spirometrom, ukážky cvičení v skupine), intervenovaných 31 seniorov/stravníkov;
- Gymnázium M. R. Štefánika, Nám. L. Novomeského 4, Košice, dňa 10. 10. 2022 – výklad s besedou (2x) na tému „*Srdcovocievne ochorenia*“, edukovaných 63 študentov 3. a 4. roč.;
- (*) Obecný úrad, Haniska č. 248, okres Košice-okolie, dňa 13. 10. 2022 – *ponuka vybraných služieb mobilnej základnej Poradne zdravia* (z biochemického vyšetrenia stanovenie celkového cholesterolu a glukózy, s následným poradenstvom); *tamtiež prednáška s diskusiou na tému „Zdravý životný štýl s akcentom na zdravú výživu, zvýšenie pohybovej aktivity“*, intervenovaných/edukovaných 17 osôb v seniorskom aj produktívnom veku z radov verejnosti;
- Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika, Trieda SNP 1, Košice (AR 2022/23) – výklad s diskusiou na témy 1. „*Aktuálne intervenčné programy zamerané na podporu správnej výživy a pohybovej aktivity, prevenciu obezity*“ (2 vyuč. h 19. 10. 2022); 2. *Príklady preventívnych programov, aktivít na podporu správneho spôsobu života* (2 vyuč. h 30. 11. 2022 a 2 vyuč. h 7. 12. 2022) – pre 5 študentov 1. roč. Mgr. st., študijného odboru Verejné zdravotníctvo;
- (*) Magna PT, s. r. o., Perínska cesta 282, Kechnec (priemyselný park), okres Košice-okolie, dňa 20. 10. 2022 – *ponuka vybraných služieb mobilnej základnej Poradne zdravia* (z biochemických vyšetrení stanovenie celkového cholesterolu, s následným poradenstvom) intervenovaných 47 zamestnancov;
- (*) Verejná knižnica J. Bocatia, Hviezdoslavova 5, Košice, dňa 27. 10. 2022 – edukačno-poradenské podujatie pre seniorov (čitateľov knižnice i verejnosť) na témy: 1. *Živospráva v staršom veku (úvodné slovo k zdravému spôsobu života a prezentácia vybraných služieb Poradne zdravia a Poradne optimalizácie pohybovej aktivity)*; 2. *Pohybová aktivita pre seniorov – ukážky odporúčaných cvikov*. V rámci biochemických vyšetrení základnej Poradne zdravia bolo v ponuke stanovenie celkového cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi, s následným poradenstvom). Intervenovaných/edukovaných bolo 10 osôb (z toho 4 seniory, zvyšní zamestnanci i osoby z radov verejnosti). Aktivita bola spropagovaná na webovom sídle knižnice;
- súbežne so 7. ročníkom celoslovenského projektu „*Viem, čo zjem*“ (pozri **bod 9.7 – A.1**)

edukácia k predmetným významným termínom na 6 ZŠ v Košiciach, konkrétne ZŠ Gemerská 2 (22. 11. 2022, pre 22 žiakov 4. roč.); ZŠ M. Lechkého, J. Pavla II. 1 (29. 11. 2022, pre 111 žiakov 4. – 6. roč.); ZŠ Požiarnická 3 (2. 12. 2022, pre 99 žiakov 4. – 6. roč.); ZŠ Tomášikova 31 (8. 12. 2022, pre 36 žiakov 5. roč.); ZŠ Park Angelinum 8 (16. 12. 2022, pre 106 žiakov 3. – 4. roč.); Súkromná spojená škola/ZŠ, Starozagorská 8 (20. 12. 2022, pre 40 žiakov 3. – 6. roč.).

(*) *(Ponúkané služby a sledované parametre na poradenských akciách, pozri prehľad vyššie: vyšetrenie celkového cholesterolu, príp. ďalších parametrov, ako HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Reflotron; meranie vybraných antropometrických parametrov – výška, hmotnosť, obvod pásu, bokov, výpočet BMI a WHR; stanovenie percenta telesného tuku; meranie tlaku krvi a pulzu; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vyplnenie anamnestických dotazníkov, rozhovor, distribúcia tlačených zdravotno-výchovných materiálov a i.)*

Vyššie uvedenými aktivitami súčasne participujeme na plnení **úlohy č. 4.1 Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia Národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015 – 2025** (skr. NAPPO) – priority **a) Podpora zdravého štartu do života**. Zameranie danej priority stavia na výchovnom vplyve poradenskej a konzultačnej činnosti v oblasti zdravého spôsobu života, prevencie obezity a ponuke služieb Poradne zdravia inštitúciám/zariadeniam, ako školy, materské/rodičovské centrá a pod. a kontaktným cieľovým skupinám (matky, rodičia, učitelia).

V problematike prevencie a podpory zdravia (ozdravenia životného štýlu) sme participovali na **projekte Tlačovej agentúry detí a mládeže, o. z., Košice** (ďalej len „TADAM“) pod názvom „**Si to, čo piješ**“. Projekt sa realizoval v mesiacoch september až december 2021. Bol podporený grantom z Fondu zdravia Mesta Košice. Cieľom bolo realizovať osvetovú kampaň cez edukáciu žiakov ZŠ o správnom pitnom režime a škodlivosti konzumácie sladených a energetických nápojov. K hlavným aktivitám projektu patrili edukácia a výtvarná súťaž u žiakov vo veku od 8 do 13 rokov a workshop pre učiteľov vybraných košických ZŠ. Odborným partnerom projektu bol RÚVZ Košice (Odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu), ktorý sa lektorsky podieľal na výchovno-vzdelávacích aktivitách v školách vo vzťahu k žiakom a bral členstvo v porote výtvarnej súťaže, ktorá bola súčasťou daného projektu. Zo strany RÚVZ Košice boli edukačné aktivity zamerané na tému „*Správny pitný režim ako súčasť zdravého životného štýlu. Riziká pitia sladených, kolových a energetických nápojov u detí*“. Vykonané boli v novembri 2021 na 3 základných školách (súhrnne 8x výklad s besedou), konkrétne v ZŠ Ľ. Fullu, Maurerova 21, Košice (pre 65 žiakov 3. a 4. roč.); ZŠ Hroncova 23, Košice (pre 76 žiakov 4. roč.); ZŠ Bukovecká 17, Košice (pre 42 žiakov 4. a 6. roč.). Projekt bol ukončený v decembri 2021, no vzhľadom na protiepidemické opatrenia, odovzdávanie cien víťazom výtvarnej súťaže sa konalo dňa 26. 1. 2022 v priestoroch Historickej radnice.

V rámci písomnej agendy a členstva v *pracovnej skupine pre pohybovú aktivitu, prevenciu nadváhy a obezity* s celoslovenskou pôsobnosťou, zriadenej pri ÚVZ SR, bolo reflektované na požiadavky zo strany ÚVZ SR, ktoré sa týkali napríklad návrhov odpovedí na otázky ohľadom stravovania počas dovolenky – pre mediálne účely (odpoveď zaslaná e-mailom 20. 7. 2022); pripomienkového procesu k prezentačnému materiálu/popisu Poradne zdravej výživy a Poradne optimalizácie pohybovej aktivity – pred uverejnením na novej webovej stránke ÚVZ SR (odpoveď zaslaná 26. 8. 2022); predloženia návrhov aktivít v nadväznosti na prípravu aktualizácie Národného akčného plánu pre podporu pohybovej aktivity na roky 2022 – 2030 (odpoveď formou vyplnenej šablóny zaslaná 27. 10. 2022).

Zasadnutie členov menovanej pracovnej skupiny v roku 2022, v súvislosti s aktualizáciou NAPPPA na roky 2022 – 2030, bolo pre členov pracovnej skupiny „*Pohybová aktivita, prevencia nadváhy a obezity*“, zriadenej zo strany ÚVZ SR, s pôsobnosťou pre SR, organizované prezenčne dňa 20. 4. 2022 na RÚVZ v Prešove, Hollého 5. Organizátorom bol ÚVZ SR (Odbor PZaVkJ) v spolupráci s RÚVZ Prešov. Stretnutia sme sa zúčastnili.

9.3.1 *Vyzvi srdce k pohybu – Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie*

Úloha sa plní bez časového obmedzenia, s organizovaním kampane raz za dva roky.

Posledne, v roku 2021 sme sa zapojili do 9. ročníka celonárodnej kampane zameranej na zvýšenie pohybovej aktivity dospelaj populácie. Ďalší ročník je naplánovaný na rok 2023. Cieľom predmetnej akcie je upriamiť pozornosť verejnosti na význam pohybu vo voľnom čase, ako dôležitého faktora v podpore zdravia a v prevencii civilizačných ochorení. Kampaň je intervenčným projektom, jej gestorom na národnej úrovni je RÚVZ v Banskej Bystrici. Záštitu nad kampaňou má Úrad verejného zdravotníctva SR. Podporovateľmi kampane v uplynulom ročníku boli Slovenská epidemiologická a vakcinologická spoločnosť, Slovenská obezitologická asociácia, Biomedicínske centrum SAV, Slovenská spoločnosť praktickej obezitológie a spoločnosť Planeat. Súčasťou kampane je súťaž, ktorá prebieha zväčša v jarnom období (s určením už pre všetky vekové kategórie). Účasť RÚVZ Košice, ako spoluorganizátora, zahŕňa propagačné a intervenčné aktivity rôzneho cieľového určenia, realizované aj v spolupráci s inými regionálnymi inštitúciami a médiami.

RÚVZ Banská Bystrica, gestor úlohy, zodpovedá za vyhodnotenie účastníckych listov, kampane a súťaže ako celku na úrovni SR a jednotlivých regiónov.

9.4 Podpora zdravia znevýhodnených komunit

Úloha súvisí s *Akčnými plánmi k Stratégii rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 na roky 2022 – 2024*, a za RÚVZ so sídlom v Košiciach (v územnom obvode okresov Košice I – IV a Košice-okolie) bola v roku 2022 realizovaná činnosť, ktorú z tematického hľadiska je možné zaradiť súčasne do dvoch nižšie uvedených kategórií aktivít:

Ad prioritná oblasť „Bývanie“

3.4.3 *Realizovať informačnú a edukatívnu kampaň zameranú na vedenie samospráv a obyvateľov MRK, na zvyšovanie povedomia o možných zdravotných následkoch spojených s využívaním nekontrolovaných zdrojov vody (vydanie informačných letákov a ich distribúcia).*

Ad prioritná oblasť „Zdravie“

2.1.2. *Realizácia zdravotno-výchovných aktivít v oblasti podpory zdravého životného štýlu a prevencie ochorení u MRK.*

Vo všeobecnosti, väčšina výchovno-vzdelávacích aktivít u sociálne znevýhodnených skupín detí, mládeže či dospelých osôb bola širšie tematicky ladená. Preferované boli témy, ako *Zdravý spôsob života; Prevencia látkových a nelátkových závislostí* (u niektorých skupín s využitím učebných pomôcok, ako napr. DVD, drogový kufor, okuliare simulujúce opitnosť); *Osobná hygiena a stomatohygiena; Hygiena životného prostredia; Výchova k zodpovednému partnerstvu, manželstvu, rodičovstvu; Sexuálne a reprodukčné zdravie vrátane primárnej prevencie infekcie HIV/AIDS; Význam očkovania* (s určením pre starších žiakov a dospelé osoby); *Poskytovanie predlekárskej (laickej) prvej pomoci* a i. Edukácia bola vykonávaná jednorazovo alebo opakovane.

Z hľadiska prehľadu, uvádzame niektoré z aktivít:

- **Informačno-propagačné aktivity** – distribuované **listy** e-mailovou cestou:
 - písomné oslovenie vybraných inštitúcií (škôl, školských zariadení, samospráv, komunitných centier a i.) v spádovom území RÚVZ Košice, **formou listu** vo veci informácie o vybraných významných termínoch venovaných problematike zdravia – aktualizovanej ponuky tematicky súvisiacich zdravotno-výchovných aktivít. List bol zaslaný e-mailovou cestou dňa 14. 9. 2022;
 - písomné oslovenie organizácie *Zdravé regióny* (asistentov/asistentiek podpory zdravia) a komunitných centier v spádovom území RÚVZ Košice, **formou**

informačného **listu** (pre oblasti/témy možnej spolupráce). List bol zaslaný e-mailovou cestou dňa 12. 8. 2022.

– **Edukačné aktivity** na nasledovné témy:

- „*Životné prostredie*“ v Spojenej škole (ZŠ pre žiakov s autizmom), Vojenská 13, Košice (22. 3. 2022) – 2x výklad s besedou pre 26 žiakov 5. – 9. roč. ZŠ – so zdravotným znevýhodnením a prevažne aj so sociálnym znevýhodnením (niektorí žiaci z MRK);
- „*Životné prostredie*“ v Špeciálnej ZŠ, Inžinierska 24, Košice (24. 3. 2022) – 2x výklad s besedou pre 35 žiakov 1. až 2. stupňa. ZŠ – so zdravotným znevýhodnením a prevažne aj so sociálnym znevýhodnením (niektorí žiaci z MRK); *tamtiež (23. 5. 2022) na tému „Očkovanie“ (zahrňujúc aj problematiku očkovania proti COVID-19) – 1x výklad s besedou pre 25 žiakov 2. stupňa. ZŠ – so zdravotným znevýhodnením a väčšina aj so sociálnym znevýhodnením (niektorí žiaci z MRK);*
Popis: Edukácie boli doplnené o prvky zážitkového učenia – kontrola čistoty rúk kontaktnou metódou (dotykom rúk s kultivačným médiom – krvným agarom v Petriho miske), na báze dobrovoľnosti/zájmu žiakov, pedagógov. Ďalšie výučbové pomôcky: výučbová prezentácia, ukážky kultivácie baktérií v živných pôdach na Petriho miskách, informačno-propagačné materiály (letáky, brožúry) z edície RÚVZ Košice, ÚVZ SR a i. (Školy boli oboznámené s výsledkami mikrobiologického rozboru po akciách.)
- „*Choroby z nečistoty*“ – akcia v spolupráci s organizáciou **Zdravé regióny** (s p. JUDr. R. Pankievičovou) – v Komunitnom centre Mesta Košice, Krčméryho 2, MČ Košice-Luník IX (16. 9. 2022) – výklad s besedou pre 15 účastníkov/dospelé osoby/produktívny vek, so sociálnym znevýhodnením (z MRK);
- „*Choroby z nečistoty*“ – akcia v spolupráci s organizáciou **Zdravé regióny** (s p. JUDr. R. Pankievičovou) – v Komunitnom centre, Veľká Ida č. 674, okres Košice-okolie (23. 9. 2022) – výklad s besedou pre 25 účastníkov/dospelé osoby/produktívny vek, so sociálnym znevýhodnením (z MRK);
- „*Choroby z nečistoty*“ – akcia v spolupráci s organizáciou **Zdravé regióny** (s p. JUDr. R. Pankievičovou) – v Komunitnom centre, Budulovská 64, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie (7. 10. 2022) – výklad s besedou pre 15 účastníkov/dospelé osoby/produktívny vek, so sociálnym znevýhodnením (z MRK).
Popis: Edukácie boli doplnené o prvky zážitkového učenia – ukážky kultivácie baktérií v živných pôdach na Petriho miskách. Ďalšie výučbové pomôcky: výučbová prezentácia, informačno-propagačné materiály (letáky, brožúry) z edície RÚVZ Košice, ÚVZ SR a i.

V rámci vyššie uvedených aktivít/tém boli účastníci intervenovaní aj v oblasti prevencie šírenia nového koronavírusu/SARS-CoV-2, spôsobujúceho ochorenie COVID-19.

K problematike *sexuálneho a reprodukčného zdravia* sa konali podujatia v nasledovných školách a zariadeniach:

- Centrum pre deti a rodiny, Uralská 1, Košice (29.3.2022, 1x výklad s besedou pre vekovo zmiešanú skupinu detí od 11 r., v počte 20);
- ZŠ Školská 3, Jasov, okres Košice-okolie (21.10.2022, 1x výklad s besedou pre žiakov 8. a 9. roč., v počte 45);
- ZŠ Hlavná 5, Družstevná pri Hornáde, okres Košice-okolie (26.10.2022, 3x výklad s besedou pre žiakov 5. až 9. roč., v počte 110);
- Súkromná ZŠ, Galaktická 9, Košice (26.10.2022, 1x výklad s besedou pre žiakov 8. a 9. roč., v počte 20);
- ZŠ Ľ. Podjavorinskej 1, Luník 9, Košice (4.11.2022, 3x výklad s besedou pre žiakov 7. až 9. roč., v počte 55);
- ZŠ s VJM, Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie (8.11.2022, 2x výklad s besedou pre žiakov 8. a 9. roč., v počte 38);
- Špeciálna ZŠ, Inžinierska 24, Košice (14.12.2022, 1x výklad s besedou pre žiakov 1. až 9. roč., v počte 26).

V hodnotenom roku sa opakovane spolupracovalo v rôznych témach so Špeciálnou ZŠ Rovníková 11, Košice, Spojenou školou, Odborárska 2, Košice, ale aj s inými školami s vyšším zastúpením žiakov/študentov zo sociálne znevýhodneného prostredia. Na druhej strane, započala sa spolupráca, napr. so ZŠ (špeciálne triedy) Drienovec, okres Košice-okolie.

Z odborných podujatí, resp. ďalších **aktivít** zameraných na problematiku marginalizovaných skupín a súvisiace témy, na ktorých sme v hodnotenom období participovali, môžeme spomenúť napríklad:

- online pracovné stretnutie/webinár – na tému „*Bariéry HPV vakcinácie v MRK*“ – poradnej rady k *medzinárodnému projektu H2020-RIVER-EU Reducing Inequalities in Vaccine uptake in the European Region (Znižovanie nerovností v miere zaočkovanosti v európskom regióne – zapájanie komúnit s nedostatočným prístupom k službám)* – európska iniciatíva na zlepšenie prístupu k MMR a HPV očkovaníu pre komunity ohrozené nedostatočným prístupom k službám (5-ročný projekt financovaný z výskumného programu Horizont 2020, koordinovaný Univerzitným medicínskym centrom v Groningene) – účasť dňa 15. 3. 2022. Organizátor na národnej úrovni: LF UPJŠ Košice;
- pokračovanie spolupráce s koordinátormi ochrany detí pred násilím (z Oddelenia podpory ochrany detí pred násilím, Sekcie rodiny, Ústredia PSVaR Bratislava) pre územný obvod koordinácie Košice a Košice-okolie, v *problematike prevencie násilia páchaného na deťoch – v súvislosti s implementáciou Národného projektu Podpora ochrany detí pred násilím a plnením cieľov Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím* (formou pracovných a koordinačných stretnutí, vzdelávania, preventívnych aktivít, účasti na komunikačných kampaniach a odborných podujatiach). Vyberáme napr.:
 - multidisciplinárne pracovné stretnutie za územný obvod Košice – účasť prezenčne (ÚPSVaR Košice, Staničné nám. 9, Košice, 17. 3. 2022). Organizátor: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava – územný obvod Košice;
 - multidisciplinárne pracovné stretnutie subjektov za územný obvod okresu Košice-okolie – účasť prezenčne (ÚPSVaR Košice, Staničné nám. 9, Košice, 24. 3. 2022). Organizátor: Ústredie PSVaR Bratislava – územný obvod koordinácie Košice a Trebišov;
 - multidisciplinárne vzdelávanie na tému „*Význam a dôležitosť oznamovacej povinnosti pri dôvodných podozreniach, že dieťa zažíva násilie, ako sa vysporiadať s obavami, sociálnymi a etickými dilemami*“ – účasť online/dištančne (31. 3. 2022). Organizátor: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava – územný obvod koordinácie Košice;
 - multidisciplinárne vzdelávanie na tému „*Práca s problémovou rodinou I., II.*“ – účasť prezenčne (ÚPSVaR Košice, Žižkova 21, Košice, 6. 4. – 7. 4. 2022). Organizátor: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava – územný obvod koordinácie Košice a Trebišov;
 - multidisciplinárne vzdelávanie na tému „*Metodika odhaľovania týrania dieťaťa, resp. domáceho násilia*“ – účasť online/dištančne (12. 5. 2022). Organizátor: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava – územný obvod koordinácie Košice;
 - multidisciplinárne vzdelávanie na tému „*Typy vzťahovej väzby a ich vplyv na psychický vývin dieťaťa I., II.*“ – účasť prezenčne (ÚPSVaR Košice, Žižkova 21, Košice, 6. 6. – 7. 6. 2022). Organizátor: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava – územný obvod Košice a Trebišov;
 - multidisciplinárne pracovné stretnutie – účasť prezenčne (ÚPSVaR Košice, Staničné nám. 9, Košice, 9. 6. 2022). Organizátor: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava – územný obvod koordinácie Košice a Trebišov);

- online večerná škola na tému „*Rodinná digitálna dohoda*“ (29. 9. 2022). Organizátor: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch v spol. s organizáciou DigiQ;
- multidisciplinárne pracovné stretnutie subjektov za územný obvod Košice-okolie – účasť prezenčne (ÚPSVaR Košice, Staničné nám. 9, Košice, 11. 10. 2022). Organizátor: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava – územný obvod koordinácie Košice a Trebišov;
- online večerná škola na tému „*Je to (kyber)šikanovanie?*“ (27. 10. 2022). Organizátor: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch;
- online večerná škola na tému „*Mediálna gramotnosť ako nástroj prežitia vo svete dezinformácií*“ (15. 12. 2022). Organizátor: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch;
- v rámci písomnej agendy/korešpondencie v oblasti podpory ochrany detí pred násilím (skr. ODPN) – zaslaná bola e-mailová odpoveď za RÚVZ Košice dňa 29. 7. 2022, nadväzujúc na vyššie uvedenú spoluprácu a e-mailovú požiadavku koordinátorov ODPN (zo dňa 29. 6. 2022) vo veci získania informácií pre zlepšenie podmienok fungovania systému ODPN, efektívnejšie riešenie danej problematiky a vypracovanie evaluačnej správy v rámci Národ. projektu Podpora ODPN;
- v rámci písomnej agendy/korešpondencie v oblasti podpory ODPN – zaslaná bola e-mailová odpoveď za RUVZ Košice (20. 9. 2022) na požiadavku zo strany ÚPSVaR Košice (zo dňa 20. 9. 2022), ohľadom pripomienkovania aktualizovanej „*Zbierky preventívno-osvetových aktivít pre školy*“ pre šk. rok 2022/2023, s určením pre okresy Košice-mesto a Košice-okolie (v časti Preventívne aktivity od Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach).

9.5 Stratégia rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia v SR (skr. PCOPZ)

Zámerom PCOPZ je zvyšovanie informovanosti, zdravotnej gramotnosti a zdravotného uvedomenia najmä v primárnej prevencii chronických neprenosných ochorení. Ďalšími atribútmi sú aktívne vyhľadávanie, ovplyvňovanie rizikových faktorov, vplyv na pozitívnu zmenu spôsobu života smerom k zlepšovaniu zdravotného stavu obyvateľov. *Stratégia rozvoja PCOPZ v SR* zložená zo stratégií rozvoja základného poradenstva a špecializovaných poradní má napomáhať danému zámeru a skvalitňovaniu poskytovaných služieb. Súčasťou uvedeného strategického rozvoja PCOPZ v SR je *Koncepcia rozvoja špecializovaných poradní v PCOPZ* (ÚVZSR, 4. 10. 2022), so štandardom pre minimálny počet klientov podľa poradne.

Plnenie uvedenej stratégie na regionálnej úrovni predstavujú najmä intervenčné aktivity v zmysle individuálnej i populačnej stratégie vo vzťahu k úlohám č. **9.7** „*Národný program podpory zdravia*“, **9.3** „*Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025*“.

Na RÚVZ Košice v rámci PCOPZ je zriadených osem poradní. V roku 2022 poradne vykázali nasledovný počet intervenovaných/vyšetrovaných klientov: základná Poradňa zdravia – 951 klientov; Poradňa správnej výživy – 340 klientov (cez skupinové poradenstvo); Hubárska poradňa – 85, Poradňa odvykania od fajčenia – 106 klientov (navyše klienti skupinovej intervencie, pozri bod 9.7 – A.3), Poradňa prevencie HIV/AIDS – 81 klientov, Poradňa očkovania – 50 klientov (cez e-mail/tel.), Poradňa genetickej toxikológie pre prevenciu rakoviny – 202 klientov a Poradňa optimalizácie pohybovej aktivity – 190.

Všeobecne, pre sprostredkovanie aktuálnych zdravotno-výchovných informácií slúžia iniciatívy rozmanitého charakteru (vo vzťahu k inštitúciám, pri hromadných akciách

dostupných verejnosti, v prístupe k jednotlivcom), ako aj prostriedky masmediálnej komunikácie (tlač, rozhlas, televízia, internet).

Medzi vybrané skupiny adresného pôsobenia, so zámerom vytvárania odborného potenciálu pre šírenie zdravotno-výchovných informácií, patrili napr. učitelia, zamestnanci samosprávy, štátnej správy, dobrovoľníci z radov matiek/rodičov, seniorov, rómski aktivisti, ale i poslucháči vysokoškolského štúdia, odboru Verejné zdravotníctvo na Lekárskej fakulte Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach.

Spolupráca s občianskymi iniciatívami, ktoré združujú ľudí v poproduktívnom veku, ako sú denné centrá (kluby dôchodcov) je dlhoročná. Podobne je tomu v prípade rodičov, ktorí sa zapájajú do činnosti v materských/rodinných centrách. So všeobecne kladnou odozvou sa stretávajú naše intervencie smerom k pracovným kolektívom, napr. u zamestnancov samospráv, škôl, súkromnoprávneho sektora, kde majú pomerne pravidelnú periodicitu.

Prostredníctvom poradenstva vykonávaného na individuálnej i skupinovej úrovni, zameraného na znižovanie hypertenzie nefarmakologickou cestou, resp. ovplyvňovanie zložiek životného štýlu, podieľame sa hlavne na aktivitách základnej Poradne zdravia, Poradne odvykania od fajčenia a Poradne optimalizácie pohybovej aktivity. Aktivity jednotlivých poradní sú uvádzané priebežne v kap. 9 (v bodoch 9.3, 9.5, 9.7).

Štatistické výstupy z programu *Test zdravé srdce* a ďalšie štatistické hodnotenia vyšetrení klientov v uvedených poradniach uvádza Výročná správa za RÚVZ Košice rok 2022 v kap. Podpora zdravia a výchova k zdraviu.

Ohľadom oblasti činnosti PCOPZ (základnej Poradne zdravia), boli sme účastní na online stretnutiach pracovného tímu k tvorbe nového *Testu zdravé srdce* (skr. TZS): projekt IS ÚVZ, modul IS TZS v dňoch 23. 2.; 16. 3.; 30. 3.; 13. 4. 2022 (organizátori online stretnutí: RÚVZ so sídlom v Spišskej Novej Vsi v spolupráci s IT subjektmi zodpovednými za tvorbu nového TZS). Dňa 18. 5. 2022 sa konalo stretnutie prezenčne na RÚVZ v Žilina (organizátori: ÚVZ SR a RÚVZ Spišská Nová Ves).

V kontexte činnosti PCOPZ, reagovali sme na požiadavky ÚVZ SR vzťahujúce sa na rozvoj poradní centra. Napríklad ohľadom kalkulácie nákladov na prevádzku, materiálo-technické vybavenie základnej Poradne zdravia v podmienkach RÚVZ Košice (s vyčíslením položiek na obdobie jedného roka), odpoveď bola zaslaná e-mailom 12. 12. 2022. Ďalšie reakcie sú uvedené v **bodoch 9.3, 9.7 – A**.

Zo spomínaných poradní, ako posledná v poradí bola na RÚVZ Košice zriadená ***Poradňa optimalizovania pohybovej aktivity*** (skr. POPA, disponujeme ňou od roku 2019). Zatiaľ, dominantne výjazdovou formou činnosti, sa zintenzívňuje spolupráca so zariadeniami sociálnych služieb v oblasti edukačno-poradenských aktivít zameraných na „***Prevenciu osteopénié a osteoporózy pohybom***“ a „***Kalanetiku***“.

Cvičebné aktivity – cyklické/opakované stretnutia dlhodobého charakteru (prezenčne), ktorých náplňou je podpora pohybovej aktivity cez krátky cvičebný program na posilnenie pohybového systému (v tempe primeranom veku a zdravotnému stavu účastníkov) sú realizované pre klientov/seniorov z troch denných centier v Košiciach (ďalej len „DC“), menovite DC pri MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice (so zač. spol. od roku r. 2015) – pondelky a stredy; DC pri MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice (so zač. spol. od r. 2016) – pondelky a stredy; DC MČ Košice-Dargovských hrdinov, Jegorovovo nám. 5, Košice (so zač. spol. od r. 2018) – pondelky. V roku 2022 za všetky 3 DC spolu bolo 130 stretnutí, z toho 67 aktivít na prevenciu osteoporózy (s celkovým počtom 460 účastí) a 63 aktivít kalanetiky (s celkovým počtom 402 účastí). Za tri uvedené zariadenia sme v danom roku evidovali spolu 64 klientov/cvičencov (z toho 23 z DC MČ Košice-Sever; 31 z DC MČ Košice-Sídlisko KVP; 10 z DC MČ Košice-Dargovských hrdinov).

Stretnutia so seniormi z 2 DC (MČ Košice-Sever a MČ Košice-Sídlisko KVP) v roku 2022 pokračovali aj online formou prostredníctvom aplikácií Skype a Zoom, zväčša utorky, štvrtky a piatky (dištančná forma cvičení začala z dôvodu pandemickej situácie COVID-19). V roku 2022 sa uskutočnilo celkovo 102 online stretnutí s 9 seniormi, z toho 48 aktivít na prevenciu osteoporózy (s celkovým počtom 137 účastí) a 54 aktivít kalanetiky (s celkovým počtom 108 účastí).

Ďalším zariadením, s ktorým sa v júli 2022 začala pravidelná spolupráca, je Diakonické centrum – Cesta nádeje (špecializované zariadenie s denným pobytom), Urbánkova 1, Košice. Cyklické cvičenia z OTAGO programu sú realizované pre klientov, s výpomocou zamestnancov. Vyhradené na to sú utorky a piatky. V r. 2022 bolo uskutočnených 28 stretnutí (s celkovým počtom účastí 151). Aktivít sa zúčastňovalo 12 cvičencov.

Popri poradenskej činnosti, rozsiahla je **výchovno-vzdelávacia** činnosť – rôzne zdravotno-výchovné aktivity, prioritne orientované na deti a školskú mládež s cieľom zvyšovať ich zdravotné uvedomenie (pozri napr. **body 9.3 – 9.7**). Z hľadiska prístupu, dominovali *skupinové intervenčné metódy* – prednášková činnosť doplnená o aktivizačné prístupy, uskutočnená na aktuálne témy prevencie (zdravý životný štýl s akcentom na správnu výživu a podporu pohybovej aktivity; stomatohygiena; prevencia látkových a nelátkových závislostí; prevencia kyberšikany; podpora duševného zdravia; environmentálna výchova; prvá pomoc a prevencia úrazov; výchova k zodpovednému partnerstvu a rodičovstvu; prevencia pohlavne prenosných nákaz a infekcie HIV/AIDS; prevencia vybraných infekčných ochorení – chrípky, respiračných ochorení, COVID-19, vírusovej hepatitídy typu A; prevencia vybraných chronických neinfekčných ochorení atď.). Kvôli zvýšeniu účinnosti nášho vplyvu tvoríme, distribuujeme propagačno-náučný materiál najmä letáky, plagáty, využívame videoprojekciu, uplatňujeme rôzne formy interaktívnej, skupinovej práce, spätnej väzby atď.

Konzultačnú, resp. poradenskú činnosť v oblasti zdravotno-výchovnej metodiky, práce s informačno-propagačným materiálom (letáky, plagáty, brožúry) a v oblasti výpožičky videofilmov z našej filmotéky, poskytujeme na požiadanie, resp. podľa aktuálnosti.

Zámerom aktivít iniciovaných a organizovaných **v rámci kalendára významných termínov** je informovať verejnosť (laickú či odbornú) o aktuálnych, prioritných problémoch týkajúcich sa zdravia. Ich realizácia spočívala vo využití rôznych edukačno-intervenčných prístupov, masmediálneho priestoru a edičnej činnosti. Kvôli dopytu sú mnohé z aktivít realizované aj mimo významných termínov, t. j. priebežne. Uviesť môžeme, napr.:

Svetový deň hypertenzie – 17. máj vznikol pod záštitou Svetovej ligy pre hypertenziu (angl. skr. WHL) a pripomína sa od roku 2005. Jeho cieľom je podporovať povedomie verejnosti o hypertenzii a povzbudiť občanov všetkých krajín k prevencii a kontrole tohto „tichého zabijaka“. Vysoký krvný tlak môže spôsobiť mozgovú porážku, ochorenie srdca a obličiek. Na webovom sídle RÚVZ Košice sme v rámci propagácie tohto termínu uverejnili rovnomenný titul (t. j. odkaz na príspevok ÚVZ SR).

Cieľom **Svetového dňa prvej pomoci – druhá septembrová sobota** je zvýšiť povedomie verejnosti o význame prvej pomoci v každodenných a krízových situáciách. O edukačné aktivity k danému termínu (so zameraním na poskytovanie predlekárskej/laickej prvej pomoci) sa zvyšuje záujem. V roku 2022 boli aktivity tohto druhu realizované v 6 MŠ (pre 163 detí), v 2 ZŠ (pre 116 žiakov), 1 školský internát (pre 31 študentov) a pre 15 seniorov z MO JDS v Slanci, okres Košice-okolie. Z učebných pomôcok sme využívali tematickú výučbovú prezentáciu, informačno-propagačné materiály, DVD film pre deti MŠ/ZŠ, lekárničku, zdravotnícke pomôcky a špeciálnu resuscitačnú figurínu.

Súčasťou akcie „**Športový deň pre zamestnancov RÚVZ so sídlom v Košiciach**“ (16. 6. 2022, v rekreačnej lokalite Letná záhradka, 1. mája, MČ Košice-Krásna, Košice) bola prednáška poskytovania prvej pomoci (zabezpečená Odborom epidemiológie), spojená

s názornými ukázkami kardiopulmonálnej resuscitácie na resuscitačnej figuríne, s ukázkami Gordonovho manévru a Heimlichovho hmatu na figuríne na nácvik uvoľnenia cudzieho telesa z dýchacích ciest (viac v **bodoch 9.3 a 9.7 – A.2**).

Už spomínanú primárnu prevenciu srdcovocievnych ochorení realizujeme najmä cestou základnej Poradne zdravia, Poradne odvykania od fajčenia, edukačnými aktivitami na podporu zdravého spôsobu života a každoročnou propagáciou významného termínu SZO a Svetovej federácie srdca **Svetového dňa srdca – 29. september**, vyhláseného v roku 2000 (pred rokom 2012 pripomínaného v poslednú septembrovú nedeľu). V roku 2022 sme uvedený termín dali do pozornosti verejnosti, resp. vybraným cieľovým skupinám prostredníctvom osvetovej činnosti v tomto smere, poskytovanej v rámci poradenských služieb v mesiaci september (pozri napr. **body 9.3, 9.5, 9.7 – A.1 až A.3**).

Príležitosťou k rôznorodým aktivitám je významný termín Medzinárodnej diabetologickej federácie (skr. IDF) a podporovaný SZO, **Svetový deň diabetu – 14. november**, ktorého nosná téma v rokoch 2021 – 2023 znie „*Dostupnosť diabetologickej starostlivosti*“. Cieľom témy je zvýšiť povedomie o naliehavých problémoch, ktorým čelia diabetici a zároveň podporiť snahy o prevenciu cukrovky. Základnou formou prevencie DM je racionalizácia životného štýlu (pravidelná a primeraná fyzická aktivita, racionálna energeticky vyvážená strava, kde zdrojom živín sú tzv. zdravé potraviny), redukcia telesnej hmotnosti (v prípade nadváhy alebo obezity), redukcia stresu.

Činnosť k danému termínu spočívala v *edukačno-poradenských a informačno-propagačných aktivitách* (najmä vo všeobecnom poradenstve cez mobilnú Poradňu zdravia, s využitím informačno-propagačných materiálov od rôznych editorov vrátane ÚVZ SR, RÚVZ Košice). Aktivity boli realizované v širšom časovom rámci (od 13. 10. 2022 do 13. 12. 2022), pozri prehľad nižšie. Na aktivitách, ktoré boli uskutočnené počnúc 14. novembrom, boli uplatnené o. i. dva materiály z edície ÚVZ SR, pod názvami: 1. „*Týka sa prediabetes aj vás?*“; 2. „*Test rizika vzniku cukrovky 2. typu*“.

Vykonaných bolo **22** aktivít, so sumárnym počtom **498** intervenovaných osôb (z toho 366 žiakov a študentov, 132 dospelých – študenti VŠ, produktívny vek, seniori. „*Test rizika vzniku cukrovky 2. typu*“ vyplnilo **59** dospelých osôb. Spolupracujúcich inštitúcií bolo **11**.

Informačno-propagačná činnosť zahŕňala:

- písomne oslovenie vybraných inštitúcií v spádovom území RÚVZ Košice, formou listu vo veci: „*Informácia o vybraných významných termínoch venovaných problematike zdravia – ponuka tematicky súvisiacich zdravotno-výchovných aktivít*“ (zahrňujúc *Svetový deň diabetu – 14. november*), rozposlaného e-mailom dňa 14. 9. 2022;
- propagáciu významného termínu uverejnením dvoch informačných materiálov pod názvami: 1. „*Týka sa prediabetes aj vás?*“; 2. „*Test rizika vzniku cukrovky 2. typu*“, z edície ÚVZ SR (11/2022), na webovom sídle RÚVZ Košice (v položke Aktuality); v rámci nástennej propagácie formou informačných panelov vo vstupných priestoroch všetkých troch pracovísk RÚVZ Košice (od 14. novembra 2022 do konca mesiaca, resp. info na webe doteraz). Cieľovou skupinou (podľa účelu) bola verejnosť, resp. zamestnanci a stránky RÚVZ Košice.

Prehľad edukačných a edukačno-poradenských aktivít (časovo zoradených):

- *ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)*, doplnených o prednášku s besedou na tému „*Zdravý životný štýl s akcentom na prevenciu diabetu a onkologických ochorení*“ (pre účastníkov/klientov poradní) – Obecny úrad Haniska 248, okres Košice-okolie, dňa 13. 10. 2022, cieľová skupina: zamestnanci, seniori, verejnosť (v celkovom počte **17 osôb**);

(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Reflotron; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhľnatého/CO

a karboxyhemoglobínu/COHb z výdychu prístrojom Smokerlyzer a zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov, k prevencii diabetu a vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)

- prednáška s besedou na tému „Životospráva v staršom veku (úvodné slovo k zdravému spôsobu života a prezentácia vybraných služieb Poradne zdravia a Poradne optimalizácie pohybovej aktivity), s doplnením o pohybovú aktivitu pre seniorov – ukážky odporúčaných cvikov – Verejná knižnica J. Bocatia, Hviezdoslavova 5, Košice, dňa 27. 10. 2022, cieľová skupina: seniori/čitatelia/verejnosť a zamestnanci (z toho poradensky intervenované 4 osoby, prednášky a cvičenia sa zúčastnilo **9** osôb);

(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Accutrend Plus; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhoľnatého/CO a karboxyhemoglobínu/COHb z výdychu prístrojom Smokerlyzer a zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov, k prevencii diabetu a vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)

- prednáška s besedou (1x) na tému „Diabetes mellitus“ – Gymnázium M. R. Štefánika, Novomeského 4, Košice, dňa 3. 11. 2022, cieľová skupina: študenti 3. a 4. roč. (v celkovom počte **53**);
- prednáška s besedou (2x) na tému „Zdravý životný štýl a prevencia diabetu“ – Základná škola, Školská 7, Čečejevce, okres Košice-okolie, dňa 4. 11. 2022, cieľová skupina: žiaci 7. až 9. roč. (v celkovom počte **66**);
- prednáška s besedou (1x) na tému „Diabetes mellitus“ – Stredisko sociálnej pomoci mesta Košice, Garbiarska 4, Košice, dňa 7. 11. 2022, cieľová skupina: klienti centra/seniori (v celkovom počte **15**);
- prednáška s besedou (3x) na tému „Zdravý životný štýl, prevencia diabetu a vybraných onkologických ochorení“ – Stredná priemyselná škola elektrotechnická, Komenského 44, Košice, v dňoch 8. 11. 2022, 9. 11. 2022 a 10. 11. 2022, cieľová skupina: študenti 2. roč. (v celkovom počte **195**);

- ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom) – Základná organizácia JDS v Poproči (Komunitné centrum, Brezová 20, Poproč), okres Košice-okolie, dňa 14. 11. 2022, cieľová skupina: členovia ZO JDS/seniori (v celkovom počte **24** osôb);

(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu, HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Reflotron; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov, k prevencii diabetu a vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)

- ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo) – Základná organizácia JDS v Slanci, Južná 6, okres Košice-okolie, dňa 21. 11. 2022, cieľová skupina: členovia ZO JDS/seniori (v celkovom počte **22** osôb);

(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Reflotron; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov, k prevencii diabetu a vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)

- ponuka služieb stabilnej Poradne zdravia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo) a prednáška s diskusiou (1x) na tému „Význam poradenstva v prevencii diabetu“ – RÚVZ Košice (detašované pracovisko), Rooseveltova 8, Košice, dňa 23. 11. 2022, cieľová skupina: študenti Lekárskej fakulty UPJŠ v Košiciach, odboru Ošetrovateľstva, zmiešaná skupina (edukovaných spolu **45** osôb, z toho poradensky intervenovaných 13 osôb);

(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Reflotron; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života,

vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov, a k prevencii diabetu; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)

- prednáška s besedou (1x) na tému „Zdravý spôsob života, podpora nefajčenia, prevencia diabetu“ – Súkromná stredná odborná škola ekonomická Košická akadémia, Tajovského 15, Košice, dňa 28. 11. 2022, cieľová skupina: študenti 2. a 3. roč. (v celkovom počte **25**);
- prednáška s besedou (1x) na tému „Diabetes mellitus“ – Špeciálna Základná škola, Inžinierska 24, Košice, dňa 13. 12. 2022, cieľová skupina: žiaci 1. a 2. stupňa (v celkovom počte **27**).

Na základe požiadavky ÚVZ SR bol prehľad zdravotno-výchovných aktivít pri príležitosti *Svetového dňa diabetu (14. november)*, realizovaných v spádovom území RÚVZ Košice, predložený emailovou cestou dňa 28. 11. 2022.

Na prevencii nádorových ochorení sa podieľame hlavne poradenskou činnosťou a účasťou na edukačných kampaniach. V aktivitách spolupracujeme najmä s neziskovou organizáciou Ligou proti rakovine, pobočkou Košice, Klubom turistov „Medicína“ Košice a Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., pozri aj **bod 9.3**.

V roku 2022 sme opätovne zdravotno-výchovnou činnosťou podporili významný termín *Svetový deň rakoviny – 4. február*, vyhlásený Úniou pre medzinárodnú kontrolu rakoviny/UICC. Téma kampane znela „*Odstráňme rozdiely v prístupe k starostlivosti o onkologického pacienta*“. Výzva poukazuje na mnoho bariér, ktoré súvisia so socioekonomickými faktormi a bránia ľuďom v prístupe k prevencii, diagnostike, liečbe a následnej starostlivosti. Bariéry sú spôsobené kultúrnym kontextom, geografickou polohou, rodovými normami, úrovňou príjmu, vzdelania, diskrimináciou či predpokladmi na základe veku, pohlavia, sexuálnej orientácie, etnickej príslušnosti, zdravotného postihnutia a životného štýlu, a vedú k rozdielom v rizikách vzniku a prežitia onkologického ochorenia.

V rámci prevencie onkologických ochorení, RÚVZ v SR zahájili v mesiaci február, v nadväznosti na Svetový deň rakoviny, a s výkonom počas roka 2022, rôzne edukačno-poradenské aktivity so zameraním na najčastejšie sa vyskytujúce nádorové ochorenia, prevenciu rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva, konečníka. Cieľom aktivít bolo zvýšiť povedomie o rizikových faktoroch vybraných onkologických ochorení, o možnostiach ich prevencie a zásadách zdravého životného štýlu.

Ako už bolo spomenuté, naša činnosť spočívala v *edukačno-poradenských a informačno-propagačných aktivitách* (bola vykonávaná individuálnou, resp. skupinovú formou aj v rámci poradenstva cez mobilnú Poradňu zdravia a Poradňu odvykania od fajčenia). Učebnými pomôckami boli výučbové prezentácie; modely prsníka a hrubého čreva; dotazníky k onkologickým témam (rozdané po intervencii); tematické informačno-propagačné materiály od rôznych editorov vrátane ÚVZ SR, RÚVZ Košice).

Predmetné preventívne aktivity sme realizovali priebežne počas roka. V časovom období od februára 2022 k 15. 11. 2022 sme uskutočnili **85** aktivít. O uvedené témy prejavovali záujem rôzne vekové kategórie, čomu bolo vyhovené. Intervenovaných bolo sumárne **1137** osôb, z toho 105 žiakov ZŠ, 262 študentov SŠ, 4 študenti VŠ, cca 615 osôb v produktívnom a cca 151 osôb v poproduktívnom veku. Spolupracujúcich inštitúcií bolo **29**. V aktivitách sa pokračuje.

Informačno-propagačná činnosť k danému termínu z našej strany bola zameraná na:

- zostavenie tematických informačných panelov (t. j. nástenné vystavenie informačných materiálov), za účelom propagácie svetového dňa a poskytnutia informácií o prevencii rakoviny, vo vstupných priestoroch všetkých troch budov RÚVZ Košice (v ústrednom pracovisku na Ipeľskej 1 a v dvoch detašovaných pracoviskách: Rooseveltova 8 a Senný trh 4 v Košiciach), s určením pre zamestnancov úradu a stránky;
- uverejnenie titulu „*Svetový deň rakoviny – 4. február*“ (z edície ÚVZ SR) na webovom sídle RÚVZ Košice v priečinku Aktuality a súbežnú propagáciu informačných materiálov

k svetovému dňu a primárnej prevencii rakoviny v priečinku Hlavné menu – Odborné útvary – Podpora zdravia a výchova k zdraviu;

- distribúciu informačno-propagačných materiálov spojenú s konzultáciami, resp. odborným poradenstvom so zameraním na primárnu prevenciu onkologických ochorení, s určením pre všetkých klientov základnej Poradne zdravia, ktorí poradňu počas roka navštevovali.

Vykonané edukačno-poradenské aktivity uvádza nasledovný prehľad:

- *Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka* (1 prednáška) – v rámci spolupráce s Lekárskou fakultou Univerzity P. J. Šafárika Košice (ÚSBM), na detašovanom pracovisku RÚVZ Košice, Rooseveltova 8, dňa 7. 3. 2022 (AR 2021/22), pre **študentov** 3. roč. Bc. stupňa (v počte **4**) študijného odboru Verejné zdravotníctvo;
- *Zdravý životný štýl* (3 prednášky) na ZŠ Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie, dňa 1. 4. 2022, pre **žiakov 7. roč.** (v celkovom počte **65**);
- *Zdravý životný štýl s akcentom na onkologické a kardiovaskulárne ochorenia, prevenciu obezity* (1 prednáška) v Stredisku sociálnej pomoci mesta Košice, Garbiarska 4, Košice, dňa 5. 4. 2022, pre **seniorov/klientov centra** (v celkovom počte **14**);
- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom)*, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka*“ – akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou Košice – vo Všeobecnej zdravotnej poisťovni, Senný trh 1, Košice, dňa 7. 4. 2022, pre **zamestnancov VŠZP** (v celkovom počte **25** osôb);

(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu, HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Reflotron; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov Analyzátorom kompozície ľudského tela – InBody, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhľnatého/CO a karboxyhemoglobínu/COHb z výdychu prístrojom Smokerlyzer a zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov, a k prevencii vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)

- *Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka* (2 prednášky) v Strednej zdravotníckej škole, Moyzesova 17, Košice, v dňoch 5. 4. 2022 a 8.4.2022 (šk. rok 2021/22), pre **študentov** 3. roč. a 4. roč. odboru Asistent výživy, spolu **30** (z toho 17 študentov 3. roč. a 13 študentov 4. roč.);
- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia v rámci akcie Onkokardioturistika 34. ročník – jarná časť* (vybrané vyšetrenia a poradenstvo) – akcia v spolupráci s Klubom turistov „Medicína“ Košice a Ligou proti rakovine SR, pobočkou Košice – v rekreačnom stredisku Alpinka pri Košiciach, v dňoch 10. 4. 2022 a 16. 10. 2022, pre **onkologických pacientov a rodinných príslušníkov** (v celkovom počte **42** osôb v jarnej časti akcie a **19** osôb v jesennej časti akcie)

(Ponúkané služby a sledované parametre: v jarnej časti akcie okrem služieb mobilnej Poradne zdravia – vyšetrenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Accutrend Plus; meranie vybraných antropometrických parametrov; meranie tlaku krvi a pulzu, boli pre účastníkov v ponuke poradenské služby onkológov a pešia túra z rekreačného strediska Čermel' na Alpinku. V jesennej časti akcie zo strany Poradne zdravia bolo poskytnuté meranie tlaku krvi, pulzu, vybraných antropometrických parametrov a poradenstvo.)

- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom)*, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka*“, v Knížnici pre mládež mesta Košice, Kukučínova 2, Košice, dňa 28. 4. 2022, pre **zamestnancov knižnice** (v celkovom počte **12** osôb);

* *(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu, HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Reflotron; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu*

uhľohľatého/CO a karboxyhemoglobínu/COHb z vÝdychu prístrojom Smokerlyzer a zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov, a k prevencii vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiáľov a i.)

- Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom)*, doplnené o tému „Zdravý životný štýl s akcentom na onkologické a kardiovaskulárne ochorenia a prevenciu obezity“ (1 prednáška s besedou), v Domove Sv. Anny, Olšavská 25, Poproč, okres Košice-okolie, dňa 6. 5. 2022, pre **seniorov/klientov zariadenia a zamestnancov** (v celkovom počte **22** osôb);
- Zdravý životný štýl s akcentom na onkologické a kardiovaskulárne ochorenia a prevenciu obezity (1 prednáška) v Dennom centre pri MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice, dňa 2. 5. 2022, pre **seniorov/klientov DC** (v celkovom počte **30**);
- Prevencia rakoviny (4 prednášky) v Strednej zdravotníckej škole, Moyzesova 17, Košice, v dňoch 30. 5. 2022 (2x) a 2. 6. 2022 (2x), pre **študentov 1. roč.** (v celkovom počte **107**);
- Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo), doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka“ – akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou Košice – v OC OPTIMA, Moldavská cesta 32, Košice, dňa 26. 6. 2022, pre širokú **verejnosť** (v celkovom počte **29** osôb);
**** (Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Accutrend Plus; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov; stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhľohľatého/CO a karboxyhemoglobínu/COHb z vÝdychu prístrojom Smokerlyzer a zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov, a k prevencii vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiáľov a i.)
- Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom), doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka“, propagáciu produktov VŠZP s prizvaním ďalších odborníkov z oblasti optometrie, kožného lekárstva, zubného lekárstva a dentálnej hygieny – akcia „**Dni zdravia**“ v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou Košice – v RÚVZ Košice, Ipeľská 1 (17. 8. 2022 na ústrednom pracovisku) a Rooseveltova 8, Košice (28. 7. 2022 na elokovanom pracovisku), pre **zamestnancov RÚVZ Košice** (v celkovom počte **58** osôb);
(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu, HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemických analyzátorov Reflotron a Accutrend; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov **Analyzátorom kompozície ľudského tela – InBody**, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; meranie saturácie kyslíka v krvi pulzným oxymetrom; meranie sily stisku ručným dynamometrom/digitálnym silomerom; u fajčiarov stanovenie koncentrácie alveolárneho oxidu uhľohľatého vo vÝdychu – CO v ppm a percentuálneho pomeru karboxyhemoglobínu v krvi – COHb v % prístrojom Smokerlyzer; stanovenie funkčnej kapacity pľúc Spirometrom; zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov a k prevencii vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiáľov a i.)
- Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)****, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom – individuálnu intervenciu na tému „Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka“ – akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou Košice – v Business Centre, Moldavská 10, Košice, dňa 6. 9. 2022, pre **zamestnancov a verejnosť** (v celkovom počte **56** osôb);

- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)*, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka*“ – akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou Košice – v **Železničnej spoločnosti Slovensko, a. s., Kasárenské nám. 11, Košice**, dňa 7. 9. 2022, pre **zamestnancov a verejnosť** (v celkovom počte **40** osôb);
 ** (*Ponúkané služby a sledované parametre*: vyšetrenie celkového cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Accutrend Plus; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhľnatého/CO a karboxyhemoglobínu/COHb z výdychu prístrojom Smokerlyzer a zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov, a k prevencii vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)
- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)***, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka*“ – akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou Košice – na Ústavnom súde SR, Hlavná 110, Košice, dňa 13. 9. 2022, pre **zamestnancov** (v celkovom počte **40** osôb);
- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom)*, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka*“ v Združení príbuzných a priateľov a rehabilitačnom stredisku Radosť, Bauerova 1, Košice, dňa 20. 9. 2022, pre **zamestnancov a klientov** zariadenia (v počte **12** osôb);
 *** (*Ponúkané služby a sledované parametre*: vyšetrenie celkového cholesterolu, HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Afinion 2; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhľnatého/CO a karboxyhemoglobínu/COHb z výdychu prístrojom Smokerlyzer a zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov, a k prevencii vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)
- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)***, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka*“ – akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou Košice – v **Asseco Central Europe, a. s., Werferova 1, Košice**, dňa 21. 9. 2022, pre **zamestnancov a verejnosť** (v celkovom počte **14** osôb);
- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)***, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka*“ – akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou Košice – v Úrade Košického samosprávneho kraja, Nám. Maratónu mieru 1, Košice, dňa 21. 9. 2022, pre **zamestnancov a verejnosť** (v celkovom počte **54** osôb);
- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)***, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka*“ – akcia v spolupráci s LF UPJŠ Košice (ÚSBM) – v Diakonickom centre Cesta nádeje (špecializovanom zariadení s denným pobytom), Urbánkova 1, Košice, dňa 21. 9. 2022, pre **klientov, rodinných príslušníkov, verejnosť** (v celkovom počte **26** osôb);

- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom)****, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka*“ v Dennom centre pri MČ Košice-Západ, Laborecká 2, Košice, dňa 22. 9. 2022, pre **seniorov/klientov** (v celkovom počte **9** osôb);
 - *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom)****, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka*“ v Obecnom úrade Sokol, Kostolianska 10, okres Košice-okolie, dňa 26. 9. 2022, pre **zamestnancov, verejnosť** (v celkovom počte **24** osôb);
 - *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom)****, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka*“ – pre zamestnancov; výklad/prednáška s besedou na tému „*Životný štýl*“ – pre žiakov – na ZŠ, Košická Belá 235, okres Košice-okolie, dňa 30. 9. 2022, pre **zamestnancov** (v celkovom počte **7** osôb), prednáška pre 5. – 9. ročník (**40** žiakov);
 - *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)*****, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom – individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka*“ v ZŠ L. Fullu, Maurerova 21, Košice, dňa 6. 10. 2022, pre **zamestnancov** (v celkovom počte **37** osôb);
 - *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)***, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka*“ – akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou Košice – v SPP, a. s., Moldavská cesta 12, Košice, dňa 11. 10. 2022, pre **zamestnancov** (v celkovom počte **29** osôb);
 - *Celoslovenská osvetová/preventívna kampaň „NIE rakovine prsníka/Pink október“ (pri príležitosti Októbra – Medzinárodného mesiaca povedomia o rakovine prsníka)* – akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, a. s., krajskou pobočkou Košice a Ligou proti rakovine, pobočkou Košice – vo Všeobecnej zdravotnej poisťovni, Senný trh 1, Košice, dňa 13. 10. 2022, pre **zamestnancov a klientov** VŠZP (v celkovom počte **35** osôb);
- (Ponúkané služby: individuálne poradenstvo k prevencii onkologických ochorení zameraných na samovyšetrenie prsníkov na modeli prsníka; distribúcia tematických zdravotno-výchovných materiálov z produkcie Ligy proti rakovine; distribúcia imunochemických testov na stanovenie okultného krvácania v stolici.)*
- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)*, doplnených o prednášku pre účastníkov poradní na tému „*Životný štýl*“, v Obecnom úrade, Haniska 248, okres Košice-okolie, dňa 13. 10. 2022, pre **zamestnancov, seniorov, verejnosť** (v celkovom počte **17** osôb);
- (Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Reflotron; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhoľnatého/CO a karboxyhemoglobínu/COHb z výdychu prístrojom Smokerlyzer a zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov, a k prevencii vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačených zdravotno-výchovných materiálov a i.)*
- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)*****, doplnených o výklad s riadeným rozhovorom – individuálnu intervenciu na tému „*Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny*

prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka“ v Magna PT, s. r. o., Perínska cesta 282, Kechnec, okres Košice-okolie, dňa 20. 10. 2022, pre **zamestnancov** (v celkovom počte **47** osôb);

(Ponúkané služby navyše: individuálne poradenstvo k podpore zdravia ústnej dutiny, s ukázkami na 3D modeloch a k prevencii vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)

- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne na odvykanie od fajčenia (vybrané vyšetrenia a poradenstvo)****, doplnených o prednášku s diskúsiou na tému „Zdravý životný štýl seniora“ a skupinové cvičenie pre účastníkov podujatia vo Verejnej knižnici J. Bocatia, Hviezdoslavova 5, Košice, dňa 27. 10. 2022, pre **seniorov** (z toho poradensky intervenované boli 4 osoby, prednášky a cvičenia sa zúčastnilo **9** osôb);*
- *Zdravý životný štýl, prevencia onkologických ochorení (3 prednášky s besedou) na Strednej priemyselnej škole elektrotechnická, Komenského 44, Košice, v dňoch 8. 11. 2022 až 10. 11. 2022, pre **študentov** 2. roč. (v celkovom počte **125**);*
- *Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia (vybrané vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom), doplnených o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu na tému „Základy onkologickej výchovy: prevencia rakoviny prsníka, krčka maternice a rakoviny hrubého čreva a konečníka“ – v Základnej organizácii JDS v Poproči (Komunitné centrum, Brezová 20, Poproč), okres Košice-okolie, dňa 14. 11. 2022, pre **členov ZO JDS** (v celkovom počte **24** osôb);*
(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu, HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátora Reflotron; meranie tlaku krvi, pulzu; meranie vybraných antropometrických parametrov Analyzátorom kompozície Pudského tela – InBody, stanovenie BMI, WHR, percenta telesného tuku; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vrátane vyplnenia anamnestických dotazníkov, a k prevencii vybraných onkologických ochorení; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných mat. a i.)
- *Prevencia onkologických ochorení v pandemickom období (prednáška od J. Kollárovej a M. Kojša, v rámci **odborného seminára pre pracovníkov RÚVZ Košice**) na detašovanom pracovisku RÚVZ Košice, Rooseveltova 8, dňa 10. 11. 2022, pre zamestnancov úradu (v počte **54**).*

Vyššie uvedený súhrn vykonaných aktivít k prevencii vybraných onkologických ochorení bol na základe požiadavky ÚVZ SR predložený e-mailom 15. 11. 2022.

V aktuálnych otázkach *verejného zdravia, verejného zdravotníctva a v problematike prevencie chronických neinfekčných ochorení*, zúčastnili sme sa viacerých **odbornovzdelávacích podujatí** národnej i medzinárodnej úrovne. Napríklad išlo o nasledovné:

- prvá multiplikačná konferencia k projektu Erasmus+ „*Komplexný multiprofesionálny prístup k liečbe pacientov s využitím menej frekvencovaných metód*“ – satelitné sympóziu XXIII. medzinárodného interdisciplinárneho lekárskeho kongresu prírodnej medicíny (online, 18. 3. 2022). Hlavný organizátor: Prvá klinika akupunktúry a prírodnej medicíny G. Solára, s. r. o., Šamorín;
- *školenie pre rozvoj personálnych zručností a schopností pracovníkov poradní zdravia* (RÚVZ Poprad, Zdravotnícka 3, Poprad, 1. 4. 2022). Organizátori: ÚVZ SR, RÚVZ Poprad;
- webinar na tému „*Anémia z nedostatku železa*“ (19. 5. 2022). Organizátori: Argama, s. r. o. – vzdelávacia agentúra, Terézia Company, s. r. o., SLeK, SK MTP, SKIZP;
- sympóziu na tému „*Sila dátových argumentov*“ v rámci OP EVS podporeného ESF (Východoslovenské múzeum v Košiciach, Námestie Maratónu 2, Košice, 21. 9. 2022). Organizátor: KSK; 21. 9. 2022;
- online participatívne stretnutie na tému „*Národná priorita Dobré zdravie*“ – súčasť participatívneho procesu určenia návrhu národných priorít udržateľného rozvoja Slovenska do roku 2050 (6. 10. 2022). Organizátori: Participation Factory, s. r. o.; MIRRI SR.

Na základe dlhoročne realizovaného a osvedčeného projektu „*Zdravotno-výchovné pôsobenie u detí predškolského veku – stomatohygiena*“, v územnej pôsobnosti RÚVZ Košice pretrváva záujem o osvetu, poradenstvo v *oblasti ústneho zdravia* zo strany škôl aj iných inštitúcií. Aktivity sú vykonávané najmä na materských a základných školách (na mnohých opakovane) a určené sú nielen deťom a žiackej/študentskej populácii, ale aj učiteľom a rodičom, podľa požiadaviek.

Pri príležitosti významných termínov, ako *Svetový deň ústneho zdravia – 20. marec* (vyhlásený Svetovou organizáciou zubných lekárov) a *Európsky deň ústneho zdravia – 12. september* (vyhlásený Radou Európskych dentistov), boli realizované aktivity určené primárne deťom a mládeži. *Edukačnú činnosť* zameranú na podporu ústneho zdravia a propagáciu termínu sme v regióne Košíc a okolia realizovali v širšom časovom rámci. Aktivity sa konali na **24** miestach (11 MŠ, 11 ZŠ, 1 ŠI/SSŠ, 1 VŠ) a intervenovaných bolo spolu **1529 osôb**, z toho 407 detí predškolského veku, 1102 žiakov ZŠ, 15 študentov SŠ, 5 študentov VŠ (pozri nasledovnú tabuľku). Súčasťou edukácie bola distribúcia informačno-propagačných materiálov k danej tematike (letákov, skladačiek, maľovaniek), od rôznych editorov vrátane RÚVZ Košice a ÚVZ SR, ako aj DVD projekcia.

P. č.	Zdravotno-výchovné aktivity k Svetovému dňu ústneho zdravia (20. marec) a Európskemu dňu ústneho zdravia (12. september) – prehľad navštívených škôl a školských zariadení
1.	MŠ Dénešova 53, Košice (2 aktivity, edukovaných 38 detí predškolského veku)
2.	MŠ Juhoslovanská 4, Košice (2 aktivity, edukovaných 40 detí predškolského veku)
3.	MŠ Kežmarská 46, Košice (2 aktivity, edukovaných 30 detí predškolského veku)
4.	MŠ Mládežnícka 2, MČ Košice-Šaca (3 aktivity, edukovaných 65 detí predškolského veku)
5.	Súkromná MŠ Vilôčka, Vencová 4, Košice (1 aktivita, edukovaných 20 detí predškolského veku)
6.	MŠ Geča 12, okres Košice-okolie (2 aktivity, edukovaných 30 detí predškolského veku)
7.	MŠ Haniska 295, okres Košice-okolie (5 aktivít, edukovaných 76 detí predškolského veku)
8.	MŠ Kechnec 262, okres Košice-okolie (1 aktivita, edukovaných 36 detí predškolského veku)
9.	MŠ Olšovany 56, okres Košice-okolie (1 aktivita, edukovaných 15 detí predškolského veku)
10.	MŠ Kostolná 280, Ruskov, okres Košice-okolie (2 aktivity, edukovaných 40 detí predškolského veku)
11.	MŠ Skároš 260, okres Košice-okolie (1 aktivita, edukovaných 17 detí predškolského veku)
12.	ZŠ Bernoláková 16, Košice (edukovaných 280 žiakov 1. až 4. roč./12 aktivít; 105 žiakov 4. a 5. roč./5 aktivít; 60 žiakov 6. roč./3 aktivity)
13.	ZŠ Nám. L. Novomeského 2, Košice (5 aktivít, edukovaných 122 žiakov 2. roč.)
14.	ZŠ Mateja Lechkého, Ulica Jana Pavla II. 1, Košice (4 aktivity, edukovaných 100 žiakov 1. až 2. roč.)
15.	ZŠ Užhorodská 39, Košice (2 aktivity, edukovaných 48 žiakov 2. a 3. roč.; 1 aktivita, edukovaných 14 žiakov 1 roč. v Školskom klube detí)
16.	Súkromná ZŠ Didacticus, Palackého 14, Košice (1 aktivita, edukovaných 17 žiakov 1. roč.)
17.	Súkromná ZŠ Slobody 1, Košice (4 aktivity, edukovaných 58 žiakov Školského klubu detí)
18.	Špeciálna ZŠ, Inžinierska 24, Košice (aktivity, edukovaných 42 žiakov I. aj II. stup.)
19.	Spojená ZŠ, Odborárska 2, Košice (2 aktivity, edukovaných 28 žiakov 1. a 2. roč.)
20.	Spojená ZŠ, Vojenská 13, Košice (2 aktivity, edukovaných 22 žiakov 6. až 9. roč.)
21.	ZŠ Malá Ida, Školská 10, okres Košice-okolie (2 aktivity, edukovaných 44 žiakov 1. a 2. roč.; 4 aktivity, edukovaných 107 žiakov 3. a 4. roč.)
22.	ZŠ Ruskov 32, okres Košice-okolie (3 aktivity, edukovaných 55 žiakov 1. a 2. roč.)
23.	Školský internát, Jedlíková 11, Košice (1 aktivita pre 15 študentov stredných škôl)
24.	LF UPJŠ, Trieda SNP 1, Košice (1 aktivita, edukovaných 5 študentov 1. roč. Mgr. stupňa št. odb. VZ)

Spolupráca so školami v tomto smere je priebežne propagovaná cez príspevky na ich webových stránkach (najmä MŠ, ZŠ).

Problematiku podpory ústneho zdravia sme prezentovali aj formou aktívnej účasti na *odbornom seminári pre pracovníkov RÚVZ Košice*, príspevkom Gregová, S., Fabianová, M.: *Podpora zdravia ústnej dutiny a jej vplyv na celkové zdravie. Významné dni venované ústnemu zdraviu* (RÚVZ Košice, 10. 11. 2022).

Popis činnosti k ďalším významným termínom sa nachádza v bodoch **9.3, 9.4, 9.6, 9.7.**

9.6 Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021 – 2030

Plnenie úloh vychádzajúcich z *Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom na roky 2021 – 2030* (schváleného vládou SR v roku 2017, ďalej len „NAPPA“) je zároveň v súlade s plnením ďalších strategických dokumentov, ako napr. *NPPZ* (pozri **bod 9.7 – oblasť A.3** – Tabak, alkohol, drogy) či *Národná stratégia SR pre bezpečnosť cestnej premávky na roky 2021 – 2030* (pozri nižšie).

V rámci NAPPA sa v preventívnom pôsobení sústreďujeme najmä na nižšie vekové kategórie, resp. špecifické sociálne skupiny obyvateľstva – nachádzajúce sa vo zvýšenom riziku vzniku závislostí. Výchovno-vzdelávacie prístupy z tematického hľadiska zameriavame na predchádzanie problémom (zdravotným, sociálnym, ekonomickým a i.) súvisiacim s alkoholom a inými návykovými látkami, na podporu abstinentského spôsobu života, resp. situačnej abstinencie vo vzťahu k alkoholu, na podporu zdravého životného štýlu, nevynímajúc týmto podporný vplyv na informovanosť, zdravotné uvedomenie, zdravotnú gramotnosť v danom smere.

V oblasti primárnej prevencie závislostí a prevencie užívania alkoholu aktuálne dominuje edukačno-poradenská a informačno-propagačná činnosť, pri ktorej spolupracujeme s regionálnou štátnou správou, samosprávou, školami a inými inštitúciami, organizáciami. Edukačnú činnosť orientujeme na *skupinové intervenčné metódy* (teoretický výklad spojený s besedou doplnený o aktivizačné prvky, ako práca v skupinách, panelová diskusia, premietnutie videofilmu, tvorba a distribúcia propagačno-náučných materiálov a i.).

Z edukačnej a informačno-propagačnej tematicky prierezovej činnosti môžeme spomenúť účasť na *edukačnom programe BECEP* (využívajúcom formu edukačnej kampane a výchovných opatrení). Aktuálne sa realizuje na základe Akčného plánu implementácie opatrení Národnej stratégie SR pre bezpečnosť cestnej premávky na roky 2021 – 2030, ad Oblasť pôsobenia č. 1: Ľudský faktor; Sféra: Zvyšovanie povedomia; Opatrenie/úloha č. 1.7 „Aktivity zamerané na zvyšovanie povedomia ohľadom rizík súvisiacich s požitím alkoholu a iných návykových látok v cestnej premávke“; ako aj ad Oblasť pôsobenia č. 5: Ponehodová starostlivosť; Sféra: Zvyšovanie povedomia; Opatrenie/úloha č. 5.1 *Aktivity zamerané na zvyšovanie povedomia ohľadom poskytovania prvej pomoci pri dopravných nehodách* (v rámci oboch úloh zodpovedným subjektom o. i. je MZ SR v spolupráci s ÚVZ SR).

Na základe požiadavky ÚVZ SR (z 10. 3. 2022) bol spracovaný odpočet plnenia vyššie uvedenej úlohy č. 1.7 z Akčného plánu implementácie opatrení Národnej stratégie SR pre BECEP na roky 2021 – 2030, za rok 2021 za RÚVZ Košice. Správa bola predložená ÚVZ SR e-mailom dňa 16. 3. 2022.

Aktivity v rámci vymedzených úloh, resp. „programu BECEP“ boli zamerané na prevenciu rizika požitia alkoholu, omamných látok, liečiv u účastníkov cestnej premávky, počas vedenia vozidla, na používanie reflexných a ochranných prvkov, cyklistických prílb a na prevenciu dopravných úrazov prioritne u detí a mládeže.

Edukačné aktivity v roku 2022 na tému „*Poskytovanie predlekárskej (laickej) prvej pomoci*“, aj v kontexte problematiky bezpečnosti cestnej premávky (s učebnými pomôckami, ako výučbová prezentácia a DVD BECEP/Becepáčík či DVD Záchranárik) sa konali na deviatich miestach:

- ZŠ Školská 10, Malá Ida, okres Košice-okolie (4. 4. 2022) – 2x výklad s besedou – s určením pre 24 žiakov 7. roč. a 30 žiakov 8. roč.;
- MŠ Mládežnícka 2, MČ Košice-Šaca, Košice (20. 4. 2022) – 1x výklad s besedou pre 22 detí predškolského veku (5 – 6 r.); taktiež (22. 11. 2022) – 1x výklad s besedou pre 38 detí predškolského veku (3 – 6 r.);
- MŠ Masarykova 19, Košice (21. 4. 2022) – 1x výklad s besedou pre 18 detí predškolského veku (5 – 6 r.);

- MŠ Kežmarská 40, Košice (13. 10. 2022) – 2x výklad s besedou pre 30 detí predškolského veku (5 – 6 r.);
- Spojená škola (Špeciálna ZŠ), Odborárska 2, Košice (14. 10. 2022) – 2x výklad s besedou pre 62 žiakov 1. a 2. stupňa;
- Súkromná MŠ Tatranská 10, Košice (21. 10. 2022) – 2x výklad s besedou pre 35 detí predškolského veku (4 – 6 r.);
- MŠ Kostolná 12, Geča, okres Košice-okolie (24. 10. 2022) – 1x výklad s besedou pre 20 detí predškolského veku (5 – 6 r.);
- Školský internát pri SOŠ informačných technológií, Ostrovského 1, Košice (20. 10. 2022) – 1x výklad s besedou s určením pre 31 študentov SOŠ;
- JDS – miestna organizácia, Hlavná 55, Slanec, okres Košice-okolie (25. 11. 2022) – 1x výklad s besedou pre 15 seniorov/členov.

Ďalšie informácie k problematike prevencie závislosti pozri v bode 9.7 – A.3.

9.7 Národný program podpory zdravia pre roky 2021 – 2030 (skr. NPPZ)

Medziodborová úloha – na jej plnení sa podieľajú odbory, ako podpora zdravia a výchova k zdraviu, epidemiológia, hygiena životného prostredia a zdravia, preventívne pracovné lekárstvo, hygiena výživy, BP a KV a hygiena detí a mládeže.

Plnenie aktualizovaného Národného programu podpory zdravia v SR z roku 2021 (v gescii ÚVZ SR, schváleného vládou SR v roku 2022; ďalej len „NPPZ“) bolo realizované činnosťou vzťahujúcou sa k dvom vymedzeným oblastiam (pozri body A. a B.):

Oblasť A. Preventívne opatrenia zamerané primárne na podporu zdravého životného štýlu

S cieľom podieľať sa na znižovaní výskytu rizikových faktorov, ktoré súvisia so životným štýlom jednotlivca či skupín obyvateľstva, participujeme okrem NPPZ súčasne na plnení ďalších programov a akčných plánov, ako napr. *Národný program prevencie obezity* (2008, v gescii ÚVZ SR), vrátane *Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025* (schváleného vládou SR); *Národný program duševného zdravia* (2004, prijatý vládou SR); *Národný program kontroly tabaku* (2007, schválený vládou SR) a *Národný akčný plán na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov na roky 2023 – 2030* (v gescii ÚVZ SR, schválený vládou SR v r. 2022); *Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021 – 2030* (v gescii ÚVZ SR, schválený vládou SR); *Národná protidrogová stratégia SR na obdobie rokov 2021 – 2025 s výhľadom do roku 2030* (schválená vládou SR); *Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030* (schválená vládou SR) vrátane *Akčných plánov k Stratégii rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 na roky 2022 – 2024*; *Národný program aktívneho starnutia na roky 2021 – 2030* (schválený vládou SR); *Národná stratégia SR pre BECEP na roky 2021 – 2030* (schválená vládou SR) vrátane *Akčného plánu implementácie opatrení NS SR pre BECEP na r. 2021 – 2030* a i. Jedným zo základných východiskových dokumentov, ktorý aktuálne určuje smerovanie nielen preventívnych programov podpory zdravia a prioritných oblastí pôsobenia je *Strategický rámec starostlivosti o zdravie pre roky 2014 – 2030*, a v medzinárodnom meradle dokument *OSN Agenda 2030* (o cieľoch udržateľného rozvoja).

V praxi, prevenciu vybraných chronických ochorení realizujeme ovplyvňovaním informovanosti a zdravotného uvedomenia obyvateľov v zmysle zásad zdravého spôsobu života, uplatňujúc najmä zdravotno-výchovnú edukáciu a činnosti Poradne zdravia (stabilnej a mobilnej zložky). V poradni sú klienti, resp. záujemcovia vyšetrení v zmysle štandardnej metodiky za účelom identifikovania rizikových faktorov srdcovocievnych ochorení, metabolického syndrómu. Na základe zistených údajov, nadväzujúce odborné poradenstvo je

zamerané na zlepšenie nameraných hodnôt a optimalizáciu zložiek životného štýlu nefarmakologickou cestou.

V hodnotenom období sme okrem individuálneho poradenstva (včítane telefonických konzultácií) v stabilnej Poradni zdravia, zorganizovali a uskutočnili akcie výjazdovou formou pre pracovné kolektívy, seniorov, záujmové skupiny a ostatnú verejnosť, pri ktorých sa spolupracovalo s rôznymi inštitúciami (bližšia informácia je uvedená aj v **bodoch 9.3, 9.5**).

Výchovno-vzdelávacie aktivity sme orientovali predovšetkým na mladú generáciu. Objektom nášho záujmu sú však aj ostatné vekové kategórie. Konkrétne realizačné výstupy sa týkajú všetkých priorit tejto oblasti/opatrenia NPPZ, t. j. bodov 1. až 5.

Celková činnosť v prvom polroku 2022 bola realizovaná v obmedzenom režime z dôvodu pandemickej situácie a prijatých opatrení na celoštátnej a regionálnej úrovni v súvislosti s prevenciou šírenia nového koronavírusu „SARS-CoV-2“, spôsobujúceho ochorenie COVID-19.

1. Výživa a stravovanie

Rizikové faktory výživy obyvateľstva sledujeme hlavne cez analýzy anamnestických dát od klientov **Poradenského centra ochrany a podpory zdravia** (ďalej len **PCOPZ**), vkladaných do Testu zdravé srdce. Edukáciou a propagáciou v oblasti zásad správnej výživy sa snažíme zvyšovať celkové uvedomenie obyvateľstva, zlepšiť stravovacie návyky u všetkých jeho vekových skupín.

Téma ozdravenia výživy je v súlade s medzinárodnými princípmi zahrnutými v dokumentoch, ako napr. *Agenda 2030 OSN pre udržateľný rozvoj*; na národnej úrovni, napr. v *Strategickom rámci starostlivosti o zdravie pre roky 2014 – 2030*; *Akčnom pláne pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025*, resp. v ďalších programoch, akčných plánoch a úlohách spojených s ochranou a podporou zdravia obyvateľov SR. Nadväzujúc na uvedené spolupracujeme s Odborom hygieny výživy RÚVZ Košice prostredníctvom vybraných aktivít PCOPZ – *Poradne zdravia* (stabilnej aj mobilnej zložky) a *Poradne správnej výživy* (pozri **body 9.3, 9.5**). Činnosť si kladie za cieľ vplývať na zlepšenie stravovacích návykov vo vybraných populačných skupinách, realizovať monitoring, intervencie a tiež zisťovať ich výživový stav.

Zdravotno-výchovný charakter má z našej strany podpora **Stratégie SR pre realizáciu školského programu na školské roky 2017/2018 – 2022/2023** (z júla 2017), v zmysle ktorej sa (od 1. 8. 2017) do jedného právneho rámca spojili dva programy – *Školský program pre ovocie a zeleninu* a *Školský program pre mlieko*. Jej ciele majú napomôcť zvýšiť konzumáciu uvedených potravinových komodít a výrobkov z nich u detí, vplývať na zmenu ich stravovacích návykov a predchádzať chorobám z nadhmotnosti a obezity. Cieľovými skupinami (na základe návrhu rezortov MPRV SR, MŠ SR, MZ SR) majú byť v období od 1. 8. 2017 do 31. 7. 2023, v rámci sektora školské ovocie a zelenina, deti vo veku 3 – 15 rokov a sektora školské mlieko a mliečne výrobky, deti a mládež vo veku 3 – 18 rokov.

V spádovom území RÚVZ Košice sa na školách realizujú *skupinové edukačné aktivity* (napr. formou výkladu s besedou, prednášky s diskusiou, panelovej diskusie, s uplatnením prvkov interaktívneho a zážitkového učenia, vedomostného kvízu, učebných pomôcok, ako výučbové prezentácie, pracovné listy, maľovanky, projekcia DVD filmu, tlakomer, tukomer) so zameraním na racionálnu výživu a zdravý spôsob života. Pre propagačné účely – ako doplnok edukácie – sa využívajú prezentačné materiály (letáky, skladačky, záložky, maľovanky) od rôznych editorov vrátane RÚVZ Košice a ÚVZ SR.

V kalendárnom roku 2022 (resp. v 2. polroku šk. r. 2021/2022 a 1. polroku šk. r. 2022/2023) boli edukačné aktivity realizované v materských školách, základných školách (na I. a II. stupni), v stredných školách vrátane gymnázií a za účelom propagácie programu i na jednej z vysokých škôl. Na niektorých školách sa aktivity realizovali opakovane.

Intervenovaných bolo spolu **2012 osôb**, z toho 169 detí z 9 MŠ; 1255 žiakov z 36 ZŠ; 573 študentov z 12 SŠ a 1 stredoškolského internátu (zahrňujúc 55 študentov z 1 gymnázia; 493 študentov z 11 ostatných SŠ, 25 študentov z 1 ŠI) a 15 študentov z 1 VŠ.

Retrospektívne, v nadväznosti na metodický pokyn ÚVZ SR na realizáciu edukácie v súvislosti s plnením „Školského programu“ (s účinnosťou od septembra 2018) a s určením pre RÚVZ v SR, zostavili a rozposlali sme ponuku sprievodných zdravotno-výchovných aktivít s dvoma informačnými letákmi (na témy „*Dôverujte mlieku – je kvalitné a zdravé*“ a „*Zdravie a krása sa skrýva v ovoci a zelenine*“, z edície RÚVZ Bratislava 2018) oprávneným vzdelávacím zariadeniam v územnom obvode okresov Košice-mesto a Košice-okolie, t. j. MŠ, ZŠ, SŠ, školám zabezpečujúcim špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby, zapojeným do uvedeného programu (e-mailom dňa 12. 10. 2018). Ponuka sa vzťahuje na obdobie šk. rokov 2018/2019 až 2022/2023 a na okruhy aktivít, ktoré z hľadiska preventívno-edukačných cieľov a foriem výkonu (intervenčné prístupy edukačného, poradenského, resp. informačno-propagačného charakteru, s prevahou skupinového pôsobenia) sú tematicky prierezové, uplatniteľné v ideovo príbuzných projektoch, t. j. nielen v menovanom školskom programe, ale aj v celoslovenskom internetovom kurze zdravého životného štýlu „*Hravo ži zdravo*“; v projekte „*Viem, čo zjem*“ celosvetového programu *Nestlé Healthy Kids*, na ktorých RÚVZ Košice participuje.

V januári 2022 sme na základe požiadavky ÚVZ SR – v súvislosti so „*Školským programom*“ – zaslali odpočet sprievodných edukačných aktivít za školský rok 2020/2021 – sumárny prehľad za RÚVZ so sídlom v Košiciach. Ciele programu sa naplňali na lokálnej a regionálnej úrovni v územnej pôsobnosti úradu, prostredníctvom činnosti Odboru podpory zdravia a výchovy k zdraviu. Cieľovými skupinami pre intervencie boli deti MŠ, žiaci ZŠ, študenti SŠ a vekovo zmiešaná skupina detí a mladých v jednom komunitnom centre. Intervencie mali najmä edukačný, interaktívny a informačno-propagačný charakter. Finančné náklady na program boli spojené s edíciou informačných zdravotno-výchovných materiálov (tvorba, tlač, distribúcia, nástenná propagácia), ktorú RÚVZ Košice realizoval z verejných zdrojov (z rozpočtu úradu/vo vlastnej réžii). Intervenčné aktivity v spomínanom školskom roku boli uskutočnené v 8 školách (1 MŠ; 5 ZŠ; 2 SŠ) a v 1 komunitnom centre a zamerané boli na 9 tém týkajúcich sa ozdravenia výživy, spôsobu života a prevencie ochorení z nesprávnej výživy (v zmysle dojednaní a požiadaviek subjektov). Edukovaných bolo spolu cca **822 osôb** (50 detí z MŠ, 521 žiakov zo ZŠ, 241 študentov z SŠ, 10 detí a mladých v 1 KC).

V školskom roku 2022/2023 sme sa zapojili do 7. ročníka celoslovenského projektu „*Viem, čo zjem*“ (ktorý je súčasťou celosvetového programu spoločnosti Nestlé na podporu zdravej výživy detí „*Nestlé Healthy Kids Global Programme*“, resp. „*Nestlé pre zdravie detí*“). Organizátorom projektu je Neuropea, s. r. o., Bratislava, odborným garantom ÚVZ SR, s odporúčaním MŠVVŠ SR. Zámerom projektu je popularizácia zdravého spôsobu života, zdravej výživy a pohybovej aktivity. Realizuje sa na zaregistrovaných základných školách SR, v danom ročníku s prioritným určením pre žiakov 3. – 6. ročníka ZŠ (t. j. žiakov vo veku 8 – 11 rokov). Vykonávateľmi edukačných aktivít sú lektori z RÚVZ v SR a pedagógovia zapojených škôl. Na danom projekte sme účastní už od jeho 1. ročníka (ktorý mal pilotný charakter), so zapojením RÚVZ na krajskej úrovni.

Úvodné vzdelávacie aktivity tohto 7. ročníka projektu sa v zmysle metodického usmernenia zo strany ÚVZ SR a Neuropea, s. r. o., Bratislava, realizovali na prihlásených školách prostredníctvom pracovníkov RÚVZ v SR (na tému *Ovocie a zelenina*). Školy si môžu vybrať ľubovoľný počet tém z okruhu, ako *Hygiena potravín*, *Vyvážená strava*, *Ovocie a zelenina*, *Riziká nevhodného stravovania*, *Pitný režim*, *Energia*, ktoré so žiakmi absolvujú vo vlastnej réžii.

V územnej pôsobnosti RÚVZ Košice sa do predmetného ročníka prihlásilo 8 košických ZŠ. Počas novembra a decembra 2022 sa konali aktivity na 6 z 8 škôl (t. j. ZŠ Gemerská 2; ZŠ M. Lechkého, J. Pavla II. 1; ZŠ Požiarnická 3; ZŠ Tomášikova 31; ZŠ Park Angelinum 8; Súkromná spojená škola Starozagorská 8), s celkovou účasťou **414 žiakov** (z 3. – 6. roč./rôzne podľa škôl). Na zvyšných dvoch školách (ZŠ Fábryho 44; ZŠ Postupimská 37) sa aktivity presunuli na január až február 2023.

Na základe požiadavky ÚVZ SR a Neuropea, s. r. o., po ukončení výučby prvej lekcie na zapojených školách, bol zasielaný na ÚVZ SR „Záznam o priebehu školenia“.

V rámci spolupráce **RÚVZ Košice** (Odboru podpory zdravia a výchovy k zdraviu; Odboru hygieny výživy – Poradne správnej výživy) a **O. Z. Slovenská sieť proti chudobe** (angl. skr. SAPN) bol **vypracovaný projekt výskumu** pod názvom „Dostupnosť zdravého životného štýlu u obyvateľov Slovenskej republiky ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením (Spotreba potravín, ich kvalita a stravovacie návyky v kontexte príjmu, statusu, sociálneho environmentu)“.

Prípravná fáza v roku 2016 zahŕňala komunikáciu a pracovné stretnutia so zainteresovaným externým subjektom SAPN (objednávateľ/realizátor projektu), internú spoluprácu v rámci RÚVZ Košice (zostavovateľ/realizátor projektu) a:

- spracovanie anotácie výskumného projektu;
- zostavenie projektu a metodiky (t. j. nástroja pre zber dát – dotazník/rozhovor).

V roku 2017 bola uskutočnená prieskumná činnosť – zber dát anonymným dotazníkom na vybranom súbore respondentov (zabezpečilo SAPN). Na vyhodnocovaní dát z prieskumu participovali oba spolupracujúce subjekty (RÚVZ Košice a SAPN), sólovo podľa jednotlivých okruhov dotazníka. V rámci RÚVZ Košice, na Odbore podpory zdravia a výchovy k zdraviu boli dáta z dotazníkového prieskumu – 24-hodinových jedálničkov respondentov zadávané do programu Alimenta 4.3e. V nadväznosti na to sa Odbor hygieny výživy podieľal na zhodnocovaní generovaných výstupov z uvedeného programu (t. j. vyhodnocovaní nutričného zloženia a energetického príjmu z celodennej stravy respondentov vo vzťahu k Odporúčaným výživovým dávkam pre obyvateľstvo v SR – 9. revízie). Zo strany Odboru podpory zdravia a výchovy k zdraviu boli spolupracujúcej organizácii SAPN (v zmysle dohody) zaslané všetky vyhodnotené jedálničky respondentov, v celkovej počte 298. Respondentom, ktorí vyplnili 24-hodinový jedálny lístok, bola ponúknutá možnosť konzultovať zistené výsledky a odporúčania zo strany Poradne správnej výživy pri RÚVZ Košice.

V roku 2018 (v mesiacoch apríl a august) pokračovala medzi RÚVZ Košice a SAPN pracovná komunikácia (e-mailom/tel. a osobnými stretnutiami). Týkala sa postupu prác na projekte (t. j. metodiky/vyhodnocovania dát z prieskumnej činnosti, zo zhodnotených jedálničkov a súvisiacich aktivít).

Nadväzujúc na zmienenú spoluprácu bol v roku 2021 publikovaný plnotextový príspevok v nekonferenčnom zborníku vedeckých prác – bibliografický odkaz: Schnitzerová, E.: Niektoré komponenty životného štýlu u príjmovo odlišných skupín obyvateľov. In: Jurkovičová, J.; Štefániková, Z. (Eds.). *Životné podmienky a zdravie. Zborník vedeckých prác*. Bratislava: UK v Bratislave, 2021, s. 101 – 110. ISBN 978-80-223-5173-7.

Na odbornom seminári pre pracovníkov RÚVZ Košice sme v roku 2022 mali aktívnu účasť s príspevkom: Schnitzerová, E. *Niektoré komponenty životného štýlu u príjmovo odlišných skupín obyvateľov* (RÚVZ Košice, 10. 11. 2022).

Z medzinárodných dní venovaných problematike výživy sme sa sústredili, napr. na **Svetový deň boja proti rakovine – 4. február**; **Svetový deň obezity – 4. marec**; **Svetový deň mlieka v školách – posledná streda v septembri**; **Svetový deň potravy/výživy – 16. október** a **Svetový deň diabetu – 14. november**. Prehľad informačno-propagačnej a intervenčnej

činnosti vo vzťahu k rôznym cieľovým skupinám, ktorou sme podporili uvedené termíny, sa nachádza v **bodoch 9.3 a 9.5**.

2. Fyzická aktivita

Na podporu a propagáciu pohybovej aktivity (odporúčanej, primeranej) vo vzťahu k obyvateľstvu (školskej mládeži, dospeljej populácii, seniorom) využívame najmä edukáciu, poradenstvo, výstupy cez médiá. Hlavným zámerom aktivít bolo poukázať na význam pohybovej aktivity, jej priaznivý vplyv na zdravie, ak je pravidelnou súčasťou spôsobu života.

Uvedená priorita NPPZ okrem iného úzko súvisí s úlohou pod názvom „*Vyzvi srdce k pohybu*“, ktorá sa realizuje bez časového obmedzenia, každé dva roky zväčša v jarnom období (pozri **bod 9.3.1**).

V súvislosti s propagáciou významných termínov podporujúcich zdravie ako aj plnením *Národného programu prevencie obezity – v oblasti pohybovej aktivity*, resp. *Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025* (pozri **bod 9.3**), realizovaná bola informačno-propagačná a intervenčná činnosť (edukačná, poradenská). Aktivity v spádovom území RÚVZ Košice boli určené deťom, mládeži a dospeljej populácii (podľa záujmu; resp. pre osvetu verejnosti).

V roku 2022 v oblasti témy *Svetového dňa obezity – 4. marec* „*Každý musí konať!*“, bola organizovaná informačná, osvetová kampaň v trvaní od 4. marca po celý nasledovný týždeň (7. – 11. marec 2022). Súčasťou tohto významného termínu bol *7. ročník Slovenského dňa obezity* (pod záštitou Slov. obezitologickej asociácie, MZ SR, Kancelárie SZO na Slovensku a ÚVZ SR), konkretizáciu aktivít uvádzame v **bode 9.3**.

Svetový deň „Pohybom ku zdraviu“ – 10. máj (zaradený do kalendára významných dní SZO od roku 2003) sme pripomenuli rôznym vekovým kategóriám.

Činnosť spočívala v *edukačných, edukačno-poradenských a informačno-propagačných aktivitách*. Aktivity boli zamerané na podporu zdravého spôsobu života, pohybovej aktivity, na prevenciu nadváhy a obezity. Realizované boli prezenčne i online formou (ako výklad s besedou, prednáška s diskusiou, s využitím výučbových prezentácií, ďalej ako poradenstvo aj online cez Poradňu optimalizácie pohybovej aktivity, propagácia/využívanie informačných prezentačných materiálov od rôznych editorov vrátane ÚVZ SR a RÚVZ Košice).

Akcie k svetovému dňu sa konali od 1. 4. do 17. 6. 2022. Vykonaných bolo celkom 42 aktivít, so sumárnym počtom **intervenovaných osôb 764** (z toho 25 detí MŠ; 235 žiakov ZŠ; 100 študentov SŠ; 10 študentov VŠ; 246 osôb produktívneho veku; 106 seniorov a seniorov cvičencov; 42 osôb zo záujmových skupín). S RÚVZ Košice na akciách spolupracovalo 15 inštitúcií (t. j. 1 MŠ; 2 ZŠ; 1 SŠ; 1 VŠ/Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika; Botanická záhrada UPJŠ; 3 DC; 1 DSS; VŠZP; ÚPSVaR; Telekom; Klub turistov Medicína; Liga proti rakovine).

Prehľad vykonaných edukačno-poradenských a informačno-propagačných aktivít na podporu pohybu (podľa miesta výkonu, v časovom poradí):

- ZŠ Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie, dňa 1. 4. 2022 – 3x *výklad s besedou* na tému „*Zdravý životný štýl*“ (učebná pomôcka: výučbová prezentácia) – pre **65 žiakov** 7. roč.;
- Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika, Trieda SNP 1, Košice, výučba z RÚVZ Košice, dňa 7. 4. 2022 (AR 2021/22) – *výklad s diskusiou* na dve témy 1. „*Zdravý spôsob života: Výživa, pohybová aktivita*“; 2. „*Behaviorálne determinanty zdravia: Výživa, pohybová aktivita*“ (2 vyuč. h/téma; učebná pomôcka: výučbová prezentácia) – pre **10 študentov** 1. ročníka (1 skupina) Bc. stupňa študijného odboru Verejné zdravotníctvo;
- rekreačné stredisko Alpinka pri Košiciach, v dňoch 10. 4. 2022 – *ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia v rámci akcie Onkokardioturistika 34. ročník – jarná časť* (u záujemcov vyšetrenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi prostredníctvom

- biochemického analyzátora Accutrend Plus; meranie vybraných antropometrických parametrov, tlaku krvi a pulzu) – akcia v spolupráci s Klubom turistov „Medicína“ Košice a Ligou proti rakovine SR, pobočkou Košice – **42 účastníkov** (onkologickí pacienti a rodinní príslušníci);
- ZŠ Belehradská 21, Košice, v dňoch 11. 4. 2022 (4 vyuč. h/3. roč.); 12. 4. 2022 (4 vyuč. h/4. roč.) – spolu 8x *výklad s besedou* na tému „*Zdravý životný štýl s akcentom na zvýšenie pohybovej aktivity*“ (učebná pomôcka: výučbová prezentácia) – pre **170 žiakov** 3. až 4 roč.;
 - MŠ Humenská 51, Košice, dňa 2. 5. 2022 – 1x *výklad s besedou* na tému „*Zdravý životný štýl s akcentom na zvýšenie pohybovej aktivity*“ – pre **25 detí** predškolského veku;
 - Denné centrum pri MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice, dňa 3. 5. 2022 – 1x *prednáška s diskusiou* na tému „*Zdravý spôsob života: Výživa, pohybová aktivita*“ – pre **30 seniorov/klientov** DC;
 - Domov Sv. Anny – zariadenie pre seniorov, Olšavská 25, Poproč, okres Košice-okolie, dňa 6. 5. 2022 – *ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia* (vyšetrenie na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom), doplnené o *prednášku s besedou* na tému „*Zdravý životný štýl*“ – pre **22 seniorov/klientov** zariadenia a **zamestnanci**;
 - SPŠ dopravná, Hlavná 113, Košice, dňa 23. 5. 2022 (*výklad* 1 vyuč. h/1 trieda); 24. 5. 2022 (*výklad* 1 vyuč. h; POPA 1 vyuč. h/1 trieda); 25. 5. 2022 (*výklad* 2 vyuč. h/1 trieda); 26. 5. 2022 (*výklad* 2 vyuč. h, POPA 2 vyuč. h/1 trieda) – spolu 6x *výklad s besedou* na tému „*Zdravie, zdravý spôsob života (výživa, pohyb...)*“ a 3x *edukačno-poradenská intervencia mobilnej Poradne na optimalizáciu pohybovej aktivity**, distribúcia letákov. *Ponúkané služby POPA obsahovali meranie ručným dynamometrom (meračom sily stisku), spirometrom, tlakomerom, tukomerom (% tuku v tele, BMI). Celkový počet edukovaných **študentov 1. roč.: 100** (4 triedy); *celkový počet študentov (skupinovo) intervenovaných cez POPA: **50** (2 triedy);
 - na nižšie uvedeních troch lokalitách sa konali tri športové akcie s určením pre profesijné skupiny – v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, pobočkou Košice, na ktorých sme participovali *ponukou služieb mobilnej základnej Poradne zdravia* (vyšetrenie celkového cholesterolu, vybraných antropometrických parametrov, tlaku krvi u účastníkov):
 - Futbalové ihrisko, FK Košická Nová Ves, Agátová 1, Košice, dňa 26. 5. 2022 – pre **36 zamestnancov** ÚPSVaR Košice;
 - polyfunkčný športovo-relaxačný areál „Čičky“ v lokalite Račí potok v Košiciach, 4. 6. 2022 – pre **40 zamestnancov** a rod. príslušníkov spol. Telekom Košice;
 - areál Botanickéj záhrady UPJŠ, Mánesova 23, Košice, 17. 6. 2022 – pre **zamestnancov** UPJŠ v Košiciach – intervenovaných **51** záujemcov;
 - rekreačná lokalita Letná záhradka, Ul. 1. mája, Košice – Sídlisko Nad jazerom/chatárska oblasť Krásna (cieľ turistiky) – **Športový deň pre zamestnancov RÚVZ so sídlom v Košiciach**, dňa 16. 6. 2022, organizačne zabezpečený Odborom podpory zdravia a výchovy k zdraviu. Zamestnancom bola vopred e-mailom (26. 5. 2022) rozposlaná informácia o športovom dni. Ohľadom možností dopravenia sa do cieľa turistiky, zamestnancom boli odporúčené tri trasy (jedna pešia a dve cyklistické). V cieľi pri vstupe do areálu Letná záhradka pri prezentovaní sa, zamestnanci mali možnosť dať si odmerať tlak krvi a pulzovú frekvenciu. Následne prebehla prednáška s inštruktážou a ukázkami poskytovania prvej pomoci (napr. kardiopulmonálnej resuscitácie na resuscitačnej figuríne, demonštrácia Gordonovho úderu a Heimlichovho manévra na figuríne pre nácvik uvoľnenia cudzieho telesa z dýchacích ciest a i.). Mimo areálu bolo možné podľa záujmu realizovať voľné športové disciplíny (volejbal, futbal, bedminton či aktivity s vlastnými športovými potrebami). K obedu bol podávaný guláš. Športového dňa sa zúčastnilo **119**

zamestnancov RÚVZ Košice;

- edukačno-poradenská intervencia/cvičebná aktivita Poradne optimalizácie pohybovej aktivity, jednak dištančnou formou (cca utorky, štvrtky, piatky) na témy „*Pohybom proti osteoporóze*“; „*Kalanetika*“, technicky zabezpečené cez platformu Skype, Zoom (z RÚVZ Košice), s určením pre **9 seniorov/cvičencov** v domácom prostredí – **klienti z dvoch denných centier z Košíc**, t. j. DC MČ Košice-KVP, Cottbuská 36, Košice; DC MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice; prezenčnou formou na rovnomenné témy s určením pre **45 seniorov/cvičencov** – klienti **z troch denných centier z Košíc**, t. j. DC MČ Košice-KVP, Cottbuská 36, Košice; DC MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice (v uvedených 2 DC stretnutia cca pondelky a stredy); DC MČ Košice-Dargovských hrdinov, Jegorovovo nám. 5, Košice (v tomto 1 DC stretnutia v pondelky).

Svetový deň osteoporózy – 20. október sme dali do pozornosti cez nasledovné osvetové aktivity:

- Súkromná stredná športová škola, Užhorodská 39, Košice, dňa 3. 11. 2022 – 1x výklad s besedou a tematickou cvičebnou aktivitou na tému „*Tréning pamäti pohybom*“ (učebná pomôcka: výučbová prezentácia) – pre **25 študentov** septimy;
- Stredná zdravotnícka škola sv. Alžbety, Mäsiarska 25, Košice, dňa 4. 11. 2022 – 1x výklad s besedou a tematickou cvičebnou aktivitou na tému „*Pohybom proti osteoporóze*“ (učebná pomôcka: výučbová prezentácia) – pre **19 študentov** pomaturitného štúdia v odbore Diplomovaná všeobecná sestra;
- ZŠ M. Lechkého, Ul. Jána Pavla II. 1, Košice, dňa 23. 11. 2022 – výklad s besedou na tému „*Osteoporóza*“ a tematický cvičebný program „*Pohybom proti osteoporóze*“ – pre **12 pedagogických zamestnancov**;
- ZŠ M. Lechkého, Ul. Jána Pavla II. 1, Košice, dňa 24. 11. 2022 – výklad s besedou a tematický cvičebný program „*Kalanetika*“ (názorná ukážka cvikov, rozcvička a precvičovanie zostavy) – pre **12 pedagogických zamestnancov**;
- Špeciálna ZŠ, Inžinierska 24, Košice, dňa 25. 11. 2022 – výklad s besedou na tému „*Osteoporóza*“ – pre **16 žiakov** 1. a 2. stupňa;
- informovanie verejnosti prostredníctvom titulu „*Sedavý životný štýl je vážnym zdravotným rizikom*“ (z edície ÚVZ SR) uverejnenom **na webovom sídle RÚVZ Košice**, v časti Hlavné menu – Aktuality (od decembra 2022 doteraz).

Z ostatnej činnosti na podporu pohybovej aktivity u obyvateľstva môžeme menovať *cyklickú edukáciu s poradenstvom k pohybovej aktivite pre seniorov* na tému: „*Prevenčia osteopénie a osteoporózy pohybom*“ a „*Vybrané prvky z kalanetiky*“ (teoretický výklad, názorná ukážka cvikov – rozcvička a precvičovanie zostavy cvikov). Realizuje sa dlhodobo, priebežne počas roka a konanie aktivít v roku 2022 pokračovalo v troch zariadenia, t. j. Denné centrum MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice; Denné centrum MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice; Denné centrum MČ Košice-Dargovských hrdinov, Jegorovovo nám. 5, Košice (pre viac informácií pozri **bod 9.5**).

V súvislosti s naším členstvom v Pracovnej skupine „*Pohybová aktivita, prevencia nadváhy a obezity*“, reflektovali sme na požiadavky zo strany ÚVZ SR napríklad vo veci:

- návrhov odpovedí na otázky ohľadom stravovania počas dovolenky (pre mediálne účely) – odpoveď zaslaná e-mailom 20. 7. 2022;
- návrhov aktivít v nadväznosti na prípravu aktualizácie Národného akčného plánu pre podporu pohybovej aktivity na roky 2022 – 2030 – odpoveď formou vyplnenej šablóny zaslaná e-mailom 27. 10. 2022.

Z odborných a vzdelávacích podujatí so zameraním na podporu pohybovej aktivity, kde sme brali účasť, môžeme spomenúť nasledovné:

- zasadnutie Pracovnej skupiny „Pohybová aktivita, prevencia nadváhy a obezity“ pri ÚVZ SR (celoslovenská pôsobnosť), vo veci aktualizácie NAPPPA na roky 2022 – 2030 a pokračovania celoslovenského projektu „Viem, čo zjem“ – účasť na stretnutí prezenčnou formou (organizátori: ÚVZ SR, RÚVZ Prešov; Prešov, 20. 4. 2022);
- XIII. regionálny odborný deň medicínsko-technických pracovníkov v Košiciach. Aktívna účasť (prezenčne) s prednáškou: Šmídeková, I., Schnitzerová, E. „Podpora zdravia pohybom vo vybraných denných centrách seniorov v Košiciach“ (organizátor: Regionálna komora MTP Košice; Košice, 8. 6. 2022);
- webináre na tému „Pevné kosti, kĺby, šľachy – pomoc z prírody“ (organizátori: Argama, s. r. o. – vzdelávacia agentúra, Terezia Company, s. r. o., SK SaPA, SKIZP, v dňoch 10. 11. 2022 a 30. 11. 2022).

3. Tabak, alkohol, drogy

Naša účasť, v súlade dokumentmi, ako napr. *Národná protidrogová stratégia SR na obdobie rokov 2021 – 2025 s výhľadom do roku 2030*; *Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021 – 2030* či v neposlednom rade *Národná stratégia SR pre BECEP na roky 2021 – 2030*, spočíva prioritne v činnosti zameranej na oblasť znižovania dopytu po návykových látkach, na preventívne programy, resp. v priebežnom zabezpečení a realizácii aktivít formou výchovy a vzdelávania najmä detí a mládeže v oblasti zdravého životného štýlu, v prevencii závislostí od legálnych a nelegálnych návykových látok (alkohol, tabak, iné drogy) i od nelátkových závislostí. Prehľad vykonaných preventívnych aktivít je uvedený nižšie.

Zvýšenú pozornosť v rámci primárnej prevencie drogových závislostí venujeme vybraným skupinám obyvateľstva, ktoré sú vystavené riziku poškodenia zdravia v dôsledku užívania návykových látok, prioritne deťom a mládeži, ženám v reprodukčnom veku a sociálne znevýhodneným skupinám obyvateľstva.

Často využívanými formami sú:

- výchovno-vzdelávacia a poradenská činnosť (napr. edukácia pre rôzne vekové skupiny, výkon Poradne odvykania od fajčenia);
- propagačná a edičná činnosť – tvorba a distribúcia informačných materiálov pre školskú mládež, kontaktné dospelé osoby (učitelia, rodičia atď.) a iné cieľové skupiny;
- účasť na informačných kampaniach (napr. pri príležitosti významných termínov s protidrogovou tematikou);
- participácia na preventívnych programoch, projektoch, úlohách zameraných na škodlivosť návykových látok a na zmysluplné využívanie voľného času (vrátane prípravy, koordinácie, realizácie, vyhodnocovania) v spolupráci s inými subjektmi;
- pôsobenie cez mienkotvorné médiá v oblasti propagácie aktivít a spôsobu života bez drog.

Edukačná činnosť vo vzťahu k školám je zameraná, ako už bolo uvedené, na prevenciu látkových závislostí (zahrňujúc problematiku legálnych a nelegálnych drog), na prevenciu nelátkových závislostí a súvisiace témy. Za hodnotené obdobie (rok 2022) sme v rámci územnej pôsobnosti RÚVZ Košice uskutočnili výchovno-vzdelávacie akcie na školách rôzneho stupňa (počnúc MŠ až po VŠ), na viacerých opakovane. Okrem prostredia škôl a školských zariadení, aktivity sa realizovali aj v centrách pre deti a rodiny, v komunitných centrách pre mládež a dospelých a pod. Z didaktického hľadiska, rešpektujúc vekové kritérium, podujatia zväčša pozostávali z teoretického výkladu, besedy, individuálnej i skupinovej práce. Žiakom v rámci intervencií a podľa témy boli premietnuté aj videofilmy a distribuované zdravotno-výchovné materiály. Na prvom stupni ZŠ a v MŠ sa z hľadiska edukačných cieľov volila hravá forma oboznamovania sa s danou problematikou (využívanie prostriedkov, ako mimická bábka Adamko, maľovanky, premietnutie animovanej DVD agitky „Kde bolo tam bolo, fajčenie škodilo“ a i.). U žiakov druhého stupňa ZŠ a v SŠ sa zisťovala

spätná väzba aj prostredníctvom ankety či dotazníkovej metódy (anonymne), ktorou sa mapovali názory, postoje a poznatková úroveň z problematiky drog, drogových závislostí a osobitne tabakizmu. Študenti – fajčiari (na báze dobrovoľnosti) mali možnosť si otestovať na prístroji Smokerlyzer koncentráciu CO vo výdychu (v ppm) a % COHb.

V spojitosti s **informačno-propagačnou a edukačno-poradenskou činnosťou** vo vzťahu **k významným termínom** venovaným problematike zdravia a drogovej prevencii sme reflektovali na nasledovné významné termíny:

Svetový deň bez tabaku – 31. máj a **Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a nelegálnemu obchodovaniu s nimi – 26. jún** sme v územnom obvode okresov Košice I – IV a Košice-okolie dali do pozornosti rôznym cieľovým skupinám obyvateľstva (ale najmä deťom a mládeže). Cieľom aktivít bolo zvýšiť informovanosť, povedomie v oblasti prevencie látkových závislostí a zdravotných následkov spojených s užívaním návykových látok.

Činnosť spočívala v *edukačných, edukačno-poradenských a informačno-propagačných aktivitách* (so zameraním na podporu zdravého spôsobu života, prevenciu tabakizmu, primárnu prevenciu látkových závislostí). Aktivity boli realizované interaktívnou formou, zväčša ako výklad s besedou, prednáška s diskusiou, pre názornosť aj s učebnými pomôckami (výučbové prezentácie, drogový kufor, okuliare simulujúce opitosť, tlakomer, tukomer, DVD, informačné/prezentačné materiály od rôznych editorov vrátane ÚVZ SR a RÚVZ Košice). Uverejnené boli tituly k oboj významným dňom na webovom sídle úradu a v neposlednom rade môžeme menovať spoluprácu s médiami, pozri nižšie. V problematike prevencie tabakizmu bolo v ponuke poradenstvo pre fajčiarov (doplnené o merania smokerlyzerom, príp. spirometrom a i.).

Informovanie verejnosti bolo zabezpečené **propagáciou** daných **významných termínov cez webové sídlo RÚVZ Košice** v priečinku Hlavné menu – Aktuality. Uverejnené boli štyri tituly: 1. „*Svetový deň bez tabaku – 31. máj*“ (edícia RÚVZ Košice); 2. „*Odvysielanie od tabaku prospieva zdraviu aj životnému prostrediu*“ (edícia ÚVZ SR/odkaz s presmerovaním na webovú stránku ÚVZ SR); 3. „*Výzva k účasti na výtvarnej aktivite Takto trávim svoj voľný čas – pre 10 až 15-ročných*“ (z edície RÚVZ Košice); 4. „*Prezentácia výtvarných prác na tému Takto trávim svoj voľný čas*“ (z edície RÚVZ Košice).

Smerom k masmédiám bolo poskytnuté dvakrát **interview** na tému „*Svetový deň bez tabaku (31. máj)*“, konkrétne pre **RTVS (STV:1)** – odvysielané v relácii Hlavné správy dňa 31. 5. 2022; pre **Košice Dnes** – odvysielané v relácii Správy dňa 31. 5. 2022.

Termín „*Svetový deň bez tabaku – 31. máj*“ bol daný do pozornosti aj prostredníctvom nástennej propagácie zostavením informačných panelov vo vestibuloch troch pracovísk RÚVZ Košice, t. j. na ústrednom pracovisku (Ipeľská 1, Košice) a dvoch detašovaných pracoviskách (Rooseveltova 8 a Senný trh 4 v Košiciach), s určením pre zamestnancov a stránky/návštevníkov úradu.

Pri príležitosti **Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi (26. jún)** bola uskutočnená **informačno-propagačná činnosť**, súvisiaca s celoslovenskou výtvarnou aktivitou „*Takto trávim svoj voľný čas*“ (s určením pre deti a mládež vo veku 10 až 15 rokov), ktorej vyhlasovateľom bol ÚVZ SR. V územnom obvode okresov Košice-mesto a Košice-okolie bol organizátorom aktivity RÚVZ Košice. Propagácia bola realizovaná jednak spomínaným umiestnením titulu „*Výzva k účasti na výtvarnej aktivite Takto trávim svoj voľný čas – pre 10 až 15-ročných*“ na webovom sídle RÚVZ Košice (od 17. 6. 2022 doteraz), zároveň bol rozposlaný informačný e-mail dňa 17. 6. 2022 vybraným inštitúciami (v spádovom území úradu) podľa rozdeľovníka (základné školy, centrá voľného času, materské/rodinné centrá, komunitné centrá, centrá pre deti a rodiny).

Do výtvarnej aktivity, na základe zaslaného informačného e-mailu, zapojili sa 3 inštitúcie: Špeciálna ZŠ Rovníková 11, Košice (so zaslaním 1 kresby), Centrum pre deti a rodiny Medzev, Kováčska 85, Medzev, okres Košice-okolie (so zaslaním 3 kresieb) a ZŠ

Hlavná 165, Valaliky, okres Košice-okolie (so zaslaním 3 kresieb). V mesiaci júl 2022 boli všetky doručené kresby (7) uverejnené na webovom sídle RÚVZ Košice, o čom boli príslušné subjekty upovedomené e-mailom zo dňa 26. 7. 2022.

Pre zvýšený dopyt po **edukačných a edukačno-poradenských aktivitách na prevenciu závislostí**, bol z našej strany na ich realizáciu vyhradený širší časový úsek (apríl – jún 2022). V rámci Svetového dňa bez tabaku bolo vykonaných celkom 67 aktivít. **Edukovaných** bolo spolu **595 osôb** (z toho 147 žiakov ZŠ, 372 študentov SŠ, 10 študentov VŠ, 7 osôb v produktívnom veku, 59 seniorov). Cez **Poradňu na odvykanie od fajčenia** (skr. POF) bolo **individuálne intervenovaných 92 osôb** rôzneho veku, **skupinovo** edukovaných **130 osôb** (študenti SŠ, ŠI). **S RÚVZ Košice** na edukačno-poradenských akciách **spolupracovalo 20** inštitúcií (t. j. 3 ZŠ, 5 SŠ, 1 ŠI, 1 VŠ/LF UPJŠ, VŠZP, verejná knižnica, ÚPSVaR, Slovak Telekom, 3 DC/ZSS, OC Optima, 2 médiá).

V súvislosti s Medzinárodným dňom proti zneužívaniu drog a nelegálnemu obchodovaniu s nimi bolo vykonaných celkom 42 aktivít. **Edukovaných** bolo celkovo **610 osôb** (z toho 147 žiakov ZŠ a 6 pedagógov, 387 študentov SŠ, 10 študentov VŠ, 60 seniorov vrátane vybraných zamestnancov zariadení). **S RÚVZ Košice** na akciách **spolupracovalo 11** inštitúcií (t. j. 3 ZŠ, 3 SŠ, 1 CpDaR/DeD, 1 VŠ/LF UPJŠ, 3 DC/ZSS).

Prehľad aktivít k jednotlivým termínom, resp. obom naraz^(*), podľa tém podujatí, s konaním v nasledovných subjektoch:

- ^(*) Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika, Trieda SNP 1, Košice (na RÚVZ Košice) – prednášky s diskusiou na tému „Zdravý spôsob života: duševné zdravie; prevencia užívania návykových látok“ (21. 4. 2022, 2 aktivity spolu v rozsahu 2 vyuč. h), edukovaných **10** študentov I. roč. Bc. stupňa študijného odboru Verejné zdravotníctvo;
- ^(*) Denné centrum MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice – výklad s besedou na tému „Zdravý spôsob života: Výživa, pohybová aktivita, prevencia tabakizmu“ (3. 5. 2022, 1 aktivita), edukovaných **30** seniorov/klientov DC;
- ^(*) Domov sv. Anny, n. o. (zariadenie pre seniorov), Vlčia dolina, Olšavská 25, Poproč, okres Košice-okolie – ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne na odvykanie od fajčenia/skr. POF (vyšetrenie na riziko metabolického syndrómu, s následným poradenstvom); súbežne výklad s besedou na tému „Zdravý životný štýl“ (6. 5. 2022, spolu 3 aktivity), intervenovaných **22** osôb, t. j. seniori/klienti a zamestnanci zariadenia, z toho v POF vyšetrené **4** osoby (2 muži a 2 ženy);
(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu, HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátora Reflotron; meranie vybraných antropometrických parametrov, t. j. výška, hmotnosť, obvod pása, bokov; výpočet BMI, WHR; stanovenie percenta telesného tuku; meranie tlaku krvi a pulzu; stanovenie CO vo výdychu u fajčiarov prístrojom Smokerlyzer, funkčné vyšetrenie pľúc Spirometrom, individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vyplnenie anamnestických dotazníkov a rozhovor; distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)
- ^(*) ZŠ s MŠ Školská 3, Poproč, okres Košice-okolie – výklady s besedou na tému „Problematika legálnych návykových látok zo zdravotného aspektu, prevencia tabakizmu“ (6. 5. 2022, 2x 1 vyuč. h), edukovaných **70** žiakov 7. až 9. roč. (3 triedy);
- ^(*) Stredná zdravotnícka škola, Kukučínova 40, Košice – prednášky s diskusiou na tému „Problematika legálnych návykových látok zo zdravotného aspektu“ (9. 5. 2022, 3 aktivity, tzn. 3x 1 vyuč. h, t. j. 1 vyuč. h/trieda), edukovaných **80** študentov 1. roč. (3 triedy);
- Stredná športová škola, Trieda SNP 104, Košice – prednášky s diskusiou na tému „Prevencia tabakizmu“ (11. 5. 2022, 2 aktivity, tzn. 2x 1 vyuč. h/trieda), edukovaných **55** študentov 1. roč. (2 triedy);
- ^(*) Spojená škola (Špeciálna ZŠ), Odborárska 2, Košice – výklady s besedou na tému „Problematika legálnych a nelegálnych návykových látok zo zdravotného aspektu,

- s akcentom na alkohol a tabak“ (24. 5. 2022, 2 aktivity, tzn. 2x 1 vyuč. h), edukovaných **42** žiakov 2. stupňa;
- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice – „Športový deň zamestnancov“ – miesto konania: Multifunkčné športové ihrisko pri MČ Košice-Košická Nová Ves, Mliečna 1, Košice (akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, pobočkou Košice) – ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia s následným poradenstvom, 26. 5. 2022, 2 aktivity), intervenovaných **36** zamestnancov ÚPSVaR, z toho v POF vyšetrených **7** osôb (1 muž a 6 žien);
(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Accutrend Plus; meranie vybraných antropometrických parametrov, t. j. výška, hmotnosť, obvod pása, bokov; výpočet BMI, WHR; stanovenie percenta telesného tuku; meranie tlaku krvi a pulzu; stanovenie CO vo výdychu u fajčiarov prístrojom Smokerlyzer; funkčné vyšetrenie pľúc Spirometrom, individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vyplnenie anamnestických dotazníkov a rozhovor, distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)
 - (*) Stredná priemyselná škola dopravná, Hlavná 113, Košice – výklady s besedou na tému „Prečo povedať tabaku a alkoholu – nie!“, súbežne edukačno-poradenská intervencia mobilnej Poradne na odvykanie od fajčenia (skr. POF) na tému „Propagácia Poradne odvykania od fajčenia: Výkon poradenstva pre fajčiarov“, celkový počet aktivít 10 (tzn. 2 x 4 vyuč. h/1 deň, t. j. 2 vyuč. h/trieda, 2 triedy/1 deň; plus doplnkovo 2 vyuč. h/1 trieda), konkrétne, 17. 5. 2022 (4 vyuč. h: 2 triedy po 2 vyuč. h); 18. 5. 2022 (4 vyuč. h: 2 triedy po 2 vyuč. h); POF doplnkovo 26. 5. 2022 (2 vyuč. h: 1 trieda – opakovane); edukovaných a skupinovo intervenovaných cez POF **100** študentov 1. roč. (4 triedy), z toho individuálne intervenovaných cez POF: **12** študentov/fajčiarov (cez Fagerströmov dotazník), **3** fajčiari (vyšetrení bez F. dotazníka) a **26** nefajčiarov (vyšetrení bez F. dotazníka);
(Ponúkané služby POF: Fagerströmov dotazník, meranie tlakomerom, meranie CO/COHb smokerlyzerom, meranie spirometrom, tukomerom % tuku v tele a BMI, zisťovaná dĺžka fajčenia.)
 - (*) Stredná priemyselná škola dopravná, Hlavná 113, Košice – výklady s besedou na tému „Zdravie, zdravý spôsob života (výživa, pohyb...)“, súbežne edukačno-poradenská intervencia mobilnej Poradne na optimalizáciu pohybovej aktivity (skr. POPA), celkový počet aktivít 9, konkrétne, 23. 5. 2022 (výklad 1 vyuč. h/1 trieda); 24. 5. 2022 (výklad 1 vyuč. h, POPA 1 vyuč. h/1 trieda); 25. 5. 2022 (výklad 2 vyuč. h/1 trieda); 26. 5. 2022 (výklad 2 vyuč. h, POPA 2 vyuč. h/1 trieda); edukovaných **100** študentov 1. roč. (4 triedy) a skupinovo intervenovaných cez POPA **50** študentov 1. roč. (2 triedy);
(Ponúkané služby POPA: meranie ručným dynamometrom/meračom sily stisku, spirometrom, tlakomerom, tukomerom % tuku v tele a BMI.)
 - Stredná zdravotnícka škola, Moyzesova 17, Košice – prednášky s diskusiou na tému „Prevencia tabakizmu a význam Poradne odvykania od fajčenia pri RÚVZ Košice“ (počet aktivít 4, tzn. 2x 2 vyuč. h; konkrétne, 24. 5. 2022 (4. AV – 2 vyuč. h), 27. 5. 2022 (3. AV – 2 vyuč. h); edukovaných **17** študentov 3. roč. študijného odboru Asistent výživy (1 trieda) a **13** študentov 4. roč. št. odb. Asistent výživy (1 trieda);
 - RÚVZ Košice (detašované pracovisko Rooseveltova 8) – akcia „Deň otvorených dverí“ pri príležitosti Svetového dňa bez tabaku pre záujemcov z radov verejnosť – ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia (vybrané vyšetrenia s následným poradenstvom, 30. 5. 2022, 3 aktivity), intervenované **3** osoby v produktívnom veku (2 muži a 1 žena);
(Ponúkané služby a sledované parametre: vybrané vyšetrenia z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Reflotron; meranie vybraných antropometrických parametrov, t. j. výška, hmotnosť, obvod pása, bokov; výpočet BMI, WHR; stanovenie percenta telesného tuku; meranie tlaku krvi a pulzu; stanovenie CO vo výdychu u fajčiarov prístrojom Smokerlyzer; funkčné vyšetrenie pľúc Spirometrom, individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vyplnenie anamnestických dotazníkov a rozhovor, distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)
 - (*) Spojená škola (ZŠ pre žiakov s autizmom), Vojenská 13, Košice – výklady s besedou na tému „Problematika legálnych a nelegálnych návykových látok zo zdravotného

aspektu, s akcentom na alkohol a tabak“ (30. 5. 2022, počet aktivít 2, tzn. 2x 1 vyuč. h/1 trieda), edukovaných **35** žiakov s poruchou autistického spektra z 2. stupňa (5. – 9. roč.), **6** pedagógov, v POF vyšetrená **1** pedagogička/fajčiarka;

- Verejná knižnica J. Bocatia, Hviezdoslavova 5, Košice (študenti 1. a 2. roč. SOŠ obchodu a služieb J. Bocatia, Bocatiova 1, Košice) – edukačno-poradenská intervencia na tému „*Propagácia Poradne odvykania od fajčenia: Výkon poradenstva pre fajčiarov*“ (31. 5. 2022, 1 aktivita), individuálne intervenovaných cez POF **15** študentov (vyšetrení smokerlyzerom), **4** zamestnanci knižnice, z toho 1 fajčiarka (s F. dotazníkom) a 3 nefajčiari (bez F. dotazníka) vo vekovej skupine 55 – 64 r. (využili všetky ponúkané vyšetrenia);

(Ponúkané služby POF: Fagerströmov dotazník, meranie tlakomerom, meranie CO/COHb smokerlyzerom, tukomerom % tuku v tele a BMI, zisťovaná dĺžka fajčenia.)

- Stredoškolský internát, Jedlíkova 11, Košice – edukačno-poradenská intervencia na tému „*Propagácia Poradne odvykania od fajčenia: Výkon poradenstva pre fajčiarov*“ (31. 5. 2022, 1 aktivita), skupinovo intervenovaných cez POF: **30** študentov (vekovo zmiešaná skupina), z toho individuálne intervenovaných cez POF: **6** študentov (vyšetrení smokerlyzerom) a **2** študenti (využili všetky ponúkané vyšetrenia);

(Ponúkané služby POF: Fagerströmov dotazník, meranie tlakomerom, meranie CO/COHb smokerlyzerom, meranie spirometrom, tukomerom % tuku v tele a BMI, zisťovaná dĺžka fajčenia.)

- (*) Stredná zdravotnícka škola, Moyzesova 17, Košice – prednášky s diskusiou na tému „*Prevenčia rakoviny*“, s doplnkovou témou „*Prevenčia látkových závislostí (tabakizmus): Význam Poradne odvykania od fajčenia pri RÚVZ Košice*“ (30. 5. 2022, 2 vyuč. h a 2. 6. 2022, 2 vyuč. h, celkovo 4 aktivity), edukovaných **107** študentov I. roč. (4 triedy);

- ZŠ s MŠ Školská 3, Poproč, okres Košice-okolie – *ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia* (vyšetrenie na riziko metabolického syndrómu, s následným poradenstvom), 3. 6. 2022, celkovo 2 aktivity, individuálne intervenovaných **26** osôb/zamestnanci školy a škôlky, v POF vyšetrené **2** ženy;

(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu, HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátora Reflotron; meranie vybraných antropometrických parametrov – výška, hmotnosť, obvod pása, bokov, výpočet BMI, WHR; stanovenie percenta telesného tuku; meranie tlaku krvi a pulzu; stanovenie CO vo výdychu u fajčiarov prístrojom Smokerlyzer, funkčné vyšetrenie pľúc Spirometrom, individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vyplnenie anamnestických dotazníkov a rozhovor, distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)

- Slovak Telecom, a. s. – „*Športový deň zamestnancov*“ – miesto konania: Areál Čičky pri MČ Košice-Sídlisko KVP, Trieda KVP, Košice (akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, pobočkou Košice) – *ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia* (vybrané vyšetrenia s následným poradenstvom), 4. 6. 2022, 2 aktivity), individuálne intervenovaných **40** zamestnancov, z toho v POF vyšetrené **3** osoby (1 muž a 2 ženy);

(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátora Accutrend Plus; meranie vybraných antropometrických parametrov, t. j. výška, hmotnosť, obvod pása, bokov, výpočet BMI, WHR; stanovenie percenta telesného tuku; meranie tlaku krvi a pulzu; stanovenie CO vo výdychu u fajčiarov prístrojom Smokerlyzer, funkčné vyšetrenie pľúc Spirometrom, individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vyplnenie anamnestických dotazníkov a rozhovor, distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)

- RÚVZ Košice, PCOPZ – ambulancia POF – *poradenská intervencia v stabilnej Poradni odvykania od fajčenia* (9. 6. 2022, 2 aktivity), individuálne intervenovaných cez POF: **1** muž (opakovane intervenovaný), **1** muž (nový klient) – z radov verejnosti

(Ponúkané služby POF: Fagerströmov dotazník, meranie tlakomerom, meranie CO/COHb smokerlyzerom, meranie spirometrom, stanovenie % tuku v tele a BMI tukomerom, zisťovaná dĺžka fajčenia.)

- (*) Stredisko sociálnej pomoci mesta Košice, Garbiarska 4, Košice – prednáška s diskusiou na tému „*Problematika legálnych návykových látok vo vyššom veku (abúzus liekov, alkoholu, tabaku u seniorov)*“, (22. 6. 2022, 1 aktivita), edukovaných **7** seniorov/klientov zariadenia a **1** sociálny pracovník;

- OC Optima, Moldavská cesta 32, Košice (akcia v spolupráci so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, pobočkou Košice) – *ponuka služieb mobilnej základnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia s určením pre širokú verejnosť* (vybrané vyšetrenia s následným poradenstvom), 26. 6. 2022, 2 aktivity, individuálne intervenovaných 29 záujemcov, z toho v POF vyšetrené 2 osoby (1 muž, 1 žena);

(Ponúkané služby a sledované parametre: vyšetrenie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi prostredníctvom biochemického analyzátoru Accutrend Plus; meranie vybraných antropometrických parametrov, t. j. výška, hmotnosť, obvod pása, bokov, výpočet BMI, WHR; stanovenie percenta telesného tuku; meranie tlaku krvi a pulzu; stanovenie CO vo výdychu u fajčiarov prístrojom Smokerlyzer; funkčné vyšetrenie pľúc Spirometrom, individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, vyplnenie anamnestických dotazníkov a rozhovor, distribúcia tlačенých zdravotno-výchovných materiálov a i.)

V zmysle požiadavky ÚVZ SR bol odpočet činnosti k *Svetovému dňu bez tabaku (31. máj)* za RÚVZ Košice zaslaný 10. 6. 2022 a odpočet činnosti k *Medzinárodnému dňu proti zneužívaniu drog a nelegálnemu obchodovaniu s nimi (26. jún)* zaslaný 20. 7. 2023.

Medzinárodný deň povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme – 9. september bol z hľadiska informačno-propagačných cieľov daný do povedomia širokej verejnosti prostredníctvom informačného letáka pod rovnomenným názvom na webovom sídle RÚVZ Košice (v priečinku Hlavné menu – O nás – Odborné útvary – Podpora zdravia – Príspevky odboru), od septembra 2019 doteraz.

Písomne boli oslovené vybrané inštitúcie v územnom obvode okresov Košice-mesto a Košice-okolie, formou listu vo veci „*Informácia o vybraných významných termínoch venovaných problematike zdravia – aktualizovaná ponuka tematicky súvisiacich zdravotno-výchovných aktivít*“ (zahrňujúc predmetný termín). List bol zaslaný e-mailovou cestou dňa 14. 9. 2022. Určený bol adresátom, ako materské, základné a stredné školy, stredoškolské internáty, centrá voľného času, detské domovy/centrá pre deti a rodiny, miestna samospráva a denné centrá, Jednota dôchodcov Slovenska, materské/rodičovské/rodinné centrá, komunitné centrá a i.

Ponúkané výchovno-vzdelávacie aktivity sú zamerané na zvýšenie informovanosti o nebezpečenstvách konzumácie alkoholu počas tehotenstva a primárne určené cieľovej skupine žien od 15 do 35 rokov. Spojené sú s výkladom a besedou, s využitím učebných pomôcok, ako tematická prezentácia, okuliare simulujúce opitosť, premietnutie DVD filmov „*Až do dna...*“ a/alebo „*Vplyv pitia alkoholu počas tehotenstva na vývin plodu*“.

V roku 2022 boli aktivity tohto zamerania realizované na týchto miestach:

- Spojená ZŠ Odborárska 2, Košice, dňa 11. 10. 2022 – 2x výklad s besedou pre žiakov 7. až 9. roč. (v celkovom počte 35);
- Stredná športová škola (Športové gymnázium), Trieda SNP 104, Košice, dňa 3. 11. 2022 – 1x výklad s besedou pre študentov 4. roč. (v celkovom počte 30);
- ZŠ L. Podjavorinskej 1, MČ Košice-Luník IX, Košice, dňa 4. 11. 2022 – 3x výklad s besedou pre žiakov 7. až 9. roč. (v celkovom počte 55);
- ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským – Alapiskola, Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie, dňa 11. 11. 2022 – 2x výklad s besedou pre žiakov 8. a 9. roč., prevažne zo sociálne znevýhodneného prostredia (v celkovom počte 35);
- SZŠ Moyzesova 17, Košice, dňa 16. 11. 2022 – 4x výklad s besedou – školská preventívna akcia pod názvom „*Človek a jeho zdravie*“, so spoluúčasťou rôznych inštitúcií prizvaných školou (zástupcu SČK, sociálneho pracovníka, záchranára, psychológa, verejného zdravotníka z RÚVZ Košice), pre 115 študentov 2. roč.

Svetový deň duševného zdravia – 10. október sme pripomenuli aktivitami, ktoré sú uvedené v **bode 9.7 – oblasť A – 4. Podpora duševného zdravia.**

Činnosť v súvislosti s významným termínom **Európsky týždeň boja proti drogám (tretí novembrový týždeň)** spočívala v *edukačných, edukačno-poradenských a informačno-*

propagačných aktivítach realizovaných v spádovom území RÚVZ Košice (Košice a okolie), zameraných na podporu zdravého spôsobu života, prevenciu zneužívania návykových látok a na zvýšenie povedomia o nebezpečenstve látkových a nelátkových závislostí. V rámci edukačných aktivít (výklad s besedou, prednáška s diskusiou a i.) sa uprednostňovala interaktívna forma výkonu a využívanie učebných pomôcok, ako tematické výučbové prezentácie, pri vybraných akciách drogový kufor, okuliare simulujúce opitost', DVD či informačno-propagačné materiály (letáky, skladačky a i.) od rôznych editorov vrátane ÚVZ SR, RÚVZ Košice. V problematike prevencie fajčenia bolo v ponuke poradenstvo pre fajčiarov (doplnené meraním hladiny oxidu uhoľnatého a karboxyhemoglobínu dychovým analyzátorom Smokerlyzer; v indikovaných prípadoch funkčné vyšetrenie pľúc Spirometrom a i.).

Predmetná činnosť bola realizovaná **na 29 miestach** v časovom úseku od 5. 10. 2022 do 19. 12. 2022 (pozri **tab. nižšie**). Vykonaných bolo celkovo **81** aktivít. Edukovaných, resp. intervenovaných bolo sumárne **1719** osôb (z toho 907 žiakov ZŠ, 747 študentov SŠ, 5 študentov VŠ a 60 detí a dospelých osôb zo sociálne znevýhodnených lokalít). Spolupracujúcich inštitúcií na aktivitách bolo **30** (16 ZŠ, 8 SŠ, 1 ŠI, 1 VŠ, 3 KC, Zdravé regióny).

<i>Prehľad zdravotno-výchovných aktivít k Európskemu týždňu boja proti drogám (tretí novembrový týždeň)</i>				
P. č.	Miesto konania (inštitúcia)	Termín konania	Cieľová skupina (počet edukovaných)	Počet aktivít, forma, názov
1.	Súkromná ZŠ Didacticus, Palackého 14, Košice	5. 10. 2022	žiaci 7. roč. (v počte 26)	(2x) výklad s besedou na témy „Alkohol a fajčenie“; „Význam Poradne na odvykanie od fajčenia“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer, spirometer, tlakomer, tukomer, Fagerströmov dorazník).
2.	Spojená škola (Špeciálna ZŠ), Odborárska 2, Košice	11. 10. 2022	žiaci 7., 8., 9. roč. (v počte 35), sociálne znevýhodnená skupina	(2x) výklad s besedou na tému „Fetálny alkoholový syndróm“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, okuliare simulujúce opitost').
3.	Stredná priemyselná škola dopravná, Hlavná 113, Košice	14. 10. 2022 21. 10. 2022 4. 11. 2022	študenti 1. a 2. roč. (v celkovom počte 135 /spolu pre 1. až 3. termín)	(2x) výklad s besedou (v každom termíne) na tému „Prevencia tabakizmu“ (učebná pomôcka: výučbová prezentácia).
4.	Školský internát pri Strednej priemyselnej škole elektrotechnickej, Komenského 44, Košice	18. 10. 2022	študenti 1. roč. (v počte 30)	(1x) výklad s besedou na tému „Prevencia fajčenia“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, Smokerlyzer).
5.	ZŠ Jasov, Školská 3, okres Košice-okolie – spolupráca s organizáciou Zdravé regióny	21. 10. 2022	žiaci 8. a 9. roč. (v počte 45), sociálne znevýhodnená skupina	(1x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer, drogový kufor, okuliare simulujúce opitost').
6.	ZŠ Hlavná 5, Družstevná pri Hornáde, okres Košice-okolie	26. 10. 2022	žiaci 5. až 9. roč. (v počte 110)	(3x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer, drogový kufor, okuliare simulujúce opitost').
7.	Komunitné centrum, Veľká Ida č. 676, okres Košice-okolie – spolupráca s organizáciou Zdravé regióny	28. 10. 2022	žiaci a dospelí (v počte 20), sociálne znevýhodnená skupina	(1x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog“ (učebná pomôcka: výučbová prezentácia, Smokerlyzer, ukážka drogového kufru a okuliarov simulujúce opitost').

8.	Stredná športová škola (Športové gymnázium) Trieda SNP 104, Košice	3. 11. 2022 (1. téma) 19. 12. 2022 (2. téma)	študenti 4. roč. (v počte 30/1. téma/termín); študenti 2. a 3. roč. (v počte 56/2. téma/termín)	(1x) výklad s besedou na 1. tému „Fetálny alkoholový syndróm“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, okuliare simulujúce opitost'). (2x) výklad s besedou na 2. tému „Primárna prevencia závislosti od tabaku“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer)
9.	ZŠ E. Podjavorinskej 1, MČ Košice-Luník IX, Košice	4. 11. 2022	žiaci 7., 8., 9. roč. (v celkovom počte 55), sociálne znevýhodnená skupina	(3x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia závislosti od legálnych drog“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, drogový kufor, okuliare simulujúce opitost').
10.	Komunitné centrum, Krčméryho 2, MČ Košice- Luník IX, Košice – spolupráca s organizáciou Zdravé regióny	4. 11. 2022	rómski aktivisti, deti a dospelí (v celkovom počte 20), sociálne znevýhodnená skupina	(1x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer, ukážka drogového kufra a okuliarov simulujúce opitost').
11.	Spojená škola (ZŠ pre žiakov s autizmom), Vojenská 13, Košice	8. 11. 2022	žiaci 6. – 9. roč. (v počte 35), žiaci s poruchou autistického spektra	(3x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer, ukážka drogového kufra a okuliarov simulujúce opitost').
12.	ZŠ Belehradská 21, Košice	8. 11. 2022	žiaci 9. roč. (v počte 50)	(2x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia aktívneho a pasívneho tabakizmu“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer).
13.	Gymnázium M. R. Štefánika, Nám. L. Novomeského 4, Košice	9. 11. 2022	študenti 1. a 3. roč. (v počte 69)	(2x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer, ukážka drogového kufra a okuliarov simulujúce opitost').
14.	Komunitné centrum, Budulovská 64, Moldava nad Bodvou, okres Košice- okolie – spolupráca s organizáciou Zdravé regióny	11. 11. 2022	rómski aktivisti, deti a dospelí (v počte 20), sociálne znevýhodnená skupina	(1x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer, ukážka drogového kufra a okuliarov simulujúce opitost').
15.	ZŠ Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie	11. 11. 2022	žiaci 9. roč. (v počte 55)	(3x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer, ukážka drogového kufra a okuliarov simulujúce opitost').
16.	ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským – Alapiskola, Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie	11. 11. 2022 (1. téma) 28. 11. 2022 (2. téma)	žiaci 8. a 9. roč. (v počte 35/1. téma/termín; v počte 38/2. téma/termín), prevažne zo sociálne znevýhodneného prostredia	(2x) výklad s besedou na 1. tému „Fetálny alkoholový syndróm“ (2x) výklad s besedou na 2. tému „Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog“ (učebné pomôcky: výučbové prezentácie, smokerlyzer, drogový kufor, okuliare simulujúce opitost').
17.	ZŠ M. Lechkého, J. Pavla II. 1, Košice	14. 11. 2022 (1. téma) 16. 11. 2022 (2. téma)	žiaci 6. roč. (v počte 60/1. téma/termín); žiaci 8. roč. (v počte 45/2. téma/termín)	(1x) výklad s besedou na 1. tému „Zdravý životný štýl a podpora nefajčenia“ (1x) výklad s besedou na 2. tému „Nelátkové závislosti, kyberšikana“ (učebné pomôcky: výučbové prezentácie, smokerlyzer).

18.	Stredná zdravotnícka škola, Moyzesova 17, Košice – akcie so spoluúčasťou zástupcu SČK, sociálneho pracovníka, záchranára, psychológa (z rôznych inštitúcií prizvaných školou)	15. 11. 2022 (1. a 2. téma) 16. 11. 2022 (3. téma)	študenti 1. roč. (v počte 98 /1. a 2. téma); študenti 2. roč. (v počte 115 /3. téma)	(3x) výklad s besedou na 1. tému „Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog“ (3x) výklad s besedou na 2. tému „Nelátkové závislosti“ (4x) výklad s besedou na 3. tému „Fetálny alkoholový syndróm“ (učebné pomôcky: výučbové prezentácie, smokerlyzer, ukážka drogového kufru a okuliarov simulujúce opitost’).
19.	Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika, Trieda SNP 1, Košice	16. 11. 2022 (1. téma) 23. 11. 2022 (2. téma) ZS AR 2022/2023	študenti 1. roč. Mgr. stupňa, študijného odboru Verejné zdravotníctvo, dennej formy štúdia na LF UPJŠ Košice (v počte 5)	(4x) prednáška s diskusiou na 1. tému „Intervenčné programy zamerané na prevenciu látkových a nelátkových závislostí“ (4x) prednáška s diskusiou na 2. tému „Prevencia závislostí; Rizikové a protektívne faktory; Príklady preventívnych programov, aktivít“ (učebné pomôcky: 4 výučbové prezentácie, ukážka drogového kufru a okuliarov simulujúce opitost’).
20.	Obchodná akadémia, Watsonova 61, Košice	18. 11. 2022	študenti 2. roč. (v počte 58 /1. téma); študenti 1. roč. (v počte 30 /2. téma)	(1x) výklad s besedou na 1. tému „Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog“ (1x) výklad s besedou na 2. tému „Zdravý spôsob života“ (učebné pomôcky: výučbové prezentácie, smokerlyzer, ukážka drogového kufru a okuliarov simulujúce opitost’).
21.	ZŠ Tomášikova 31, Košice	22. 11. 2022	žiaci 8. a 9. roč. (v celkovom počte 62)	(3x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer, ukážka drogového kufru a okuliarov simulujúce opitost’).
22.	ZŠ Gemerská 2, Košice	22. 11. 2022	žiaci 6. roč. (v celkovom počte 41)	(2x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia závislosti od legálnych drog“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, ukážka okuliarov simulujúce opitost’).
23.	ZŠ Bernolákova 16, Košice	23. 11. 2022 24. 11. 2022	žiaci 8. a 9. roč. (v celkovom počte 106 , z toho 63/1. termín a 43/2. termín)	(5x, z toho 3x/1. termín a 2x/2. termín) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia závislosti od legálnych drog“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, ukážka okuliarov simulujúce opitost’).
24.	Súkromná stredná odborná škola ekonomická Košická akadémia, Tajovského 15, Košice	25. 11. 2022 (1. téma) 28. 11. 2022 (2. téma)	študenti 3. roč. (v počte 15 /1. téma/termín); študenti 2. a 3. roč. (v počte 25 /2. téma/termín)	(1x) výklad s besedou na 1. tému „Primárna prevencia závislosti od nelegálnych drog“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer, ukážka drogového kufru a okuliarov simulujúce opitost’). (1x) výklad s besedou na 2. tému „Zdravý životný štýl, prevencia fajčenia“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer).
25.	ZŠ (špeciálne triedy) Drienovec 44, okres Košice-okolie	28. 11. 2022	žiaci 2. stupňa ZŠ (v celkovom počte 50)	(2x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, ukážka drogového kufru a okuliarov simulujúce opitost’).
26.	Súkromná ZŠ, Starozagorská 8, Košice	30. 11. 2022	žiaci 7. roč. (v počte 9)	(1x) výklad s besedou na tému „Zdravý životný štýl, prevencia fajčenia“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer)
27.	Gymnázium, Park mládeže 5, Košice	1. 12. 2022	študenti 1. a 2. roč. (v celkovom počte 60)	(2x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia závislosti od legálnych a nelegálnych drog“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer, ukážka drogového kufru a okuliarov simulujúce opitost’).
28.	Súkromná ZŠ Kechnec 13, okres Košice-okolie	9. 12. 2022	žiaci 7., 8., 9. roč. (v celkovom počte 50)	(3x) výklad s besedou na tému „Primárna prevencia závislosti od legálnych“ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer)

29. Evanjelické gymnázium J. A. Komenského, Škultétyho 10, Košice	14. 12. 2022	študenti 1. až 4. roč. (v celkovom počte 26)	(1x) výklad s besedou na tému „ <i>Primárna prevencia závislosti od tabaku</i> “ (učebné pomôcky: výučbová prezentácia, smokerlyzer)
---	--------------	--	--

Informačno-propagačné aktivity pre verejnosť k danému termínu zahŕňali:

- **písomné oslovenie vybraných inštitúcií** v územnom obvode okresov Košice-mesto a Košice-okolie, t. j. zostavenie informačno-propagačného listu vo veci „*Informácia o vybraných významných termínoch venovaných problematike zdravia – aktualizovaná ponuka tematicky súvisiacich zdravotno-výchovných aktivít*“ (zahŕňajúc predmetný termín), s určením pre adresátov, ako materské, základné a stredné školy, stredoškolské internáty, centrá voľného času, detské domovy/centrá pre deti a rodiny, miestna samospráva a denné centrá, Jednota dôchodcov Slovenska, materské/rodičovské/rodinné centrá, komunitné centrá a i. List bol inštitúciám zaslaný e-mailovou cestou dňa 14. 9. 2022;
- **informovanie verejnosti** prostredníctvom informácií (príp. s fotodokumentáciou) z uskutočnených aktivít, uverejňovaných na webových stránkach spolupracujúcich subjektov (hlavne škôl) – priebežne;
- poskytnuté **interview** na tému „*Užívanie nikotínových vrecúšok*“ (J. Kollárovou) pre Hospodárske noviny (23. 9. 2022);
- **informačno-propagačná aktivita pre verejnosť** – zverejnenie dvoch titulov: 1. „*Európsky týždeň boja proti drogám – tretí novembrový týždeň*“; 2. „*Pri odvykaní od fajčenia využite linku pomoci alebo navštívte poradňu*“ – **na webovej stránke RÚVZ Košice** v položke Aktuality (t. j. odkazov s presmerovaním na webové sídlo ÚVZ SR), od novembra 2022 doteraz.

Odpočet realizovaných aktivít k *Európskemu týždňu boja proti drogám* za RÚVZ Košice bol, podľa požiadavky ÚVZ SR, zaslaný emailom dňa 2. 12. 2022.

V **Poradni odvykania od fajčenia** (skr. POF) sme v hodnotenom období poskytli poradenstvo individuálnou formou pre **106** klientov. Mimo uvedeného počtu, výjazdovými akciami na školách a vo Verejnej knižnici J. Bocatia bolo intervenovaných (skupinovo a následne individuálne) 39 osôb/zväčša študenti. Dominoval produktívny vek a záujem o jednorazovú intervenciu. Prehľad realizovaných aktivít POF uvádzame aj v **bodoch 9.3, 9.5** a vo Výročnej správe RÚVZ Košice za rok 2022. Základné informácie o Poradni odvykania od fajčenia sú verejnosti k dispozícii na webovom sídle RÚVZ Košice (v položke Servis – Poradne zdravia).

Poradenstvo formou telefonickej Linky pomoci na odvykanie od fajčenia v rozsahu SR je vykonávané podľa § 8 ods. 1 pís. b zákona č. 89/2016 Z. z. o výrobe, označovaní a predaji tabakových výrobkov a súvisiacich výrobkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov; rozhodnutia hlavného hygienika SR a metodického pokynu ÚVZ SR. Linku pomoci prevádzkujú všetky RÚVZ v SR v zmysle stanoveného harmonogramu, v 2-týždňových intervaloch počas pracovných dní v čase od 8:00 do 15:00 h. RÚVZ Košice v roku 2022 disponoval telefónnou linkou v období od 12. 12. 2022 do 23. 12. 2022. Počet volaní (prichádzajúcich hovorov) bolo celkovo 16, z toho 9 neopodstatnených. Po skončení prevádzky telefonickej služby na RÚVZ Košice, bolo zabezpečené odovzdanie mobilného telefónu spolu s príslušenstvom osobným doručením na RÚVZ Trebišov, ktorý v rámci zostaveného harmonogramu pokračoval v konzultačno-poradenskej činnosti. Spätnú väzbu o prevádzkovaní linky na RÚVZ Košice (vyhodnotenie využitia) sme na základe požiadavky zaslali na ÚVZ SR (23. 12. 2022).

V hodnotenom období sme sa zúčastnili nižšie uvedených **odborných a vzdelávacích podujatí**, tematicky korešpondujúcich s danou prioritou, t. j.:

- online večerná škola „Rodinná digitálna dohoda“ (29. 9. 2022). Organizátor: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch v spol. s organizáciou DigiQ;
- zasadnutie Okrúhleho stola v oblasti prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti na území okresov Košice I – IV a Košice-okolie (20. 10. 2022). Organizátor/miesto konania: Okresný úrad Košice, Komenského 52, Košice;
- online večerná škola „Je to (kyber)šikanovanie?“ (27. 10. 2022). Organizátor: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch;
- stretnutie spojené s diskusiou o duševnom zdraví v rámci projektu Spoluvorba/koprodukcija (Štátna vedecká knižnica, Hlavná 10, Košice, 13. 12. 2022). Organizátori: Liga za duševné zdravie SR, Bratislava; O. Z. Otvorme dvere, otvorme srdcia/ODOS Bratislava; O. Z. Psychiatria nie je na hlavu, Bratislava; ŠVK Košice;
- online večerná škola „Mediálna gramotnosť ako nástroj prežitia vo svete dezinformácií“ (15. 12. 2022). Organizátor: Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch.

Na základe vyžiadania zo strany ÚVZ SR, predkladali sme informácie o plnení úloh, stanoviská, vyjadrenia k vybraným materiálom koncepcnej, strategickej povahy. Napríklad zaslali sme reakcie na nasledovné materiály, resp. problematiky:

- ad plnenie úlohy za rok 2021 v rámci Národnej stratégie SR pre bezpečnosť cestnej premávky na roky 2021 – 2030 (Akčného plánu implementácie opatrení Národnej stratégie pre BECEP na roky 2021 – 2030) – oblasť pôsobenia č. 1 „*Ludský faktor*“, sféra „*Zvýšenie povedomia*“, úloha č. 1.7 „*Aktivity zamerané na zvyšovanie povedomia ohľadom rizík súvisiacich s požitím alkoholu a iných návykových látok v cestnej premávke*“ – v zmysle žiadosti o zaslanie informácií zo dňa 10. 3. 2022 – požadované podklady za RÚVZ Košice za rok 2021 boli predložené e-mailom 16. 3. 2022;
- ad pracovná skupina *Duševné zdravie a prevencia drogových závislostí* – v rámci pripomienkového procesu v súvislosti s prípravou Koncepcie rozvoja špecializovaných poradní a tvorby časti týkajúcej sa „*Poradne prevencie závislostí*“ – v zmysle žiadosti zo dňa 24. 5. 2022 a nášho členstva v menovanej pracovnej skupine – odpoveď zaslaná 25. 5. 2022.

4. Podpora duševného zdravia

Na podporu problematiky duševného zdravia sme realizovali zdravotno-výchovnú činnosť (edukačnú, poradenskú a informačnú) smerom k rôznym skupinám obyvateľstva (podľa veku, záujmu, profesie).

Propagačnou a intervenčnou formou sme podporili **informačné kampane** k viacerým významným termínom, ako:

„**Týždeň mozgu – Brain Awareness Week**“ (14. – 20. marec 2022), celosvetovo organizovaná kampaň od roku 1996, na Slovensku po pätnásťkrát (od roku 2008). Iniciátormi na národnej úrovni boli Slovenská Alzheimerova spoločnosť, Centrum MEMORY, n. o. a Neuroimunologický ústav SAV. Záštitu nad kampaňou prevzal ÚVZ SR. Jej hlavným zámerom je zvýšiť záujem verejnosti a najmä starších ľudí o zdravé starnutie, o činnosť ľudského mozgu, prevenciu mozgových ochorení a o tréning pamäťových a kognitívnych schopností človeka. Pred spustením kampane sme na základe výzvy zaslali vyplnenú prihlášku s dojednanými aktivitami Slov. Alzheimerovej spol. dňa 9. 3. 2022. Vzhľadom na nepriaznivú pandemickú situáciu v súvislosti so SARS-CoV-2 a ochorením COVID-19 sa realizácia osvetových podujatí pri danej príležitosti uskutočňovala aj dištančnou formou.

V rámci našej účasti sme kampaň dali do povedomia verejnosti rôzneho veku viacerými druhmi aktivít, ako:

- **propagácia kampane** umiestnením dvoch titulov **na webovom sídle RÚVZ Košice** (v priečinku Aktuality): 1. „*Medzinárodná kampaň Týždeň mozgu 14. – 20. marca 2022*“ (odkaz s presmerovaním na stránku Slov. Alzheimerovej spol.) a 2. „*Týždeň mozgu 14. – 20. marca 2022*“ (odkaz s presmerovaním na stránku ÚVZ SR), s určením pre verejnosť (počnúc marcom 2022 doteraz);
- **propagácia kampane formou nástenných/informačných panelov** s titulom „*Týždeň mozgu 2022*“ v priestoroch vestibulu ústredného pracoviska a dvoch detašovaných pracovísk **RÚVZ Košice**, s určením pre zamestnancov a stránky úradu (marec – apríl 2022);
- **zaslanie propagačného e-mailu** (1. 3. 2022) – informácie o medzinárodnej kampani „*Týždeň mozgu 2022*“, s usmernením ohľadom spolupráce v propagačnej oblasti, adresovaného vybraným subjektom v pôsobnosti RÚVZ Košice – v územnom obvode okresov Košice-mesto a Košice-okolie (ako miestna samospráva, denné centrá a iné ZSS, JDS, školy/ZŠ, SŠ, VŠ a školské zariadenia/CVČ, materské/rodinné centrá, komunitné centrá, knižnice, vybrané kultúrne strediská, podniky a i.);
- v rámci **spolupráce s Lekárskou fakultou UPJŠ v Košiciach**, Ústavom sociálnej a behaviorálnej medicíny, Trieda SNP 1, Košice – **zapožičanie Geronto-obleku** pre edukačné účely (prezentovanie);
- v spolupráci s *Knižnicou pre mládež mesta Košice – Kulturpark, Kukučínova 2, Košice*, **propagovanie kampane *Týždeň mozgu 2022*** formou informačných panelov **v priestoroch vestibulu knižnice** (s určením pre čitateľov/návštevníkov a zamestnancov) a uverejnenie titulu „*Týždeň mozgu 2022*“, obsahujúceho informácie a príslušné odkazy ku kampani **na facebookovom profile knižnice** (od 13. 3. 2022 do apríla 2022);
- propagácia menovanej kampane spoluprácou RÚVZ Košice s ďalšími subjektmi, napr. ako Obecny úrad Haniska 248, okres Košice-okolie; Stredisko sociálnej pomoci mesta Košice, Garbiarska 4, Košice; LUX, n. o., Opatovská cesta 97, Košice;
- **edukačné aktivity** – výklad zážitkovou formou, s využitím prezentácií, vedomostných a kognitívnych aktivít (na témy ako napr. *Mozog náš každodenný; Žijeme život prospievajúci mozgu?; Kampaň Týždeň mozgu: Vedomostné a kognitívne aktivity; Podpora duševného zdravia; Poruchy duševného zdravia; Prevencia ochorení mozgu* a i.), s určením pre žiakov ZŠ, študentov SŠ a VŠ, seniorov, s konaním v dňoch:
 - **8. 3. 2022** (SZŠ Moyzesova 17, Košice – edukácia pre 12 študentov 4. roč. odb. AV);
 - **10. 3. 2022** (Knižnica pre mládež mesta Košice – Kulturpark, Kukučínova 2, Košice – prednáška pre 32 zamestnancov knižnice);
 - **14. 3. 2022** (RÚVZ so sídlom v Košiciach, Rooseveltova 8, Košice – edukácia pre 4 študentov 3. roč. Bc. st. študijného odb. VZ z LF UPJŠ Košice);
 - **14. 3. 2022** (aktivita organizovaná spolupracujúcim subjektom LUX, n. o., Opatovská cesta 97, Košice – vedomostná súťaž „*Riskuť*“ pre seniorov a dospelých – prijímateľov ZPS, ŠZ, DSS, ZPB);
 - **14. 3. 2022** (ZŠ Haniska, okres Košice-okolie, edukácia spojená s praktickou ukážkou Geronto-obleku pre 19 žiakov 8. roč. a 22 žiakov 9. roč.);
 - **15. 3. 2022** (RÚVZ so sídlom v Košiciach, Rooseveltova 8 – edukácia spojená s praktickou ukážkou Geronto-obleku pre 107 študentov 1. roč. zo SZŠ Moyzesova 17, Košice);
 - **16. 3. 2022** (Špeciálna ZŠ Inžinierska 24, Košice – edukácia pre 21 žiakov 2. stupňa);
 - **17. 3. 2022** (ZŠ s MŠ sv. Marka Križina, Rehoľná 2, Košice – edukácia pre 21 žiakov 7. roč.);
 - **18. 3. 2022** (SZŠ Moyzesova 17, Košice – edukácia pre 17 študentov 3. roč. odb. AV zo SZŠ Moyzesova 17, Košice);

- **15. 3., 16. 3., 17. 3., 18. 3. 2022**, (RÚVZ so sídlom v Košiciach, Rooseveltova 8, Košice – „*Tréning pamäti pohybov*“ (so vstupným výkladom k téme kampane) – dištančnou formou cez Zoom – pre 18 seniorov/klientov z vybraných DC);
 - **21. 3. 2022** (Súkromná ZŠ Didacticus, Palackého 14, Košice – vstupný výklad ku kampani TM 2022 a pohybovo-tanečná aktivita „*Tréning pamäti pohybov*“ pre 24 žiakov 6. roč.);
 - **24. 3. 2022** (RÚVZ so sídlom v Košiciach, Rooseveltova 8, Košice – vstupný výklad ku kampani TM 2022, edukácia, vedomostné a kognitívne aktivity spojené s praktickou ukážkou Geronto-obleku pre 8 študentov 1. roč. Bc. st. študijného odb. VZ z LF UPJŠ Košice);
 - **25. 3. 2022** (ZŠ Školská 10, Malá Ida, okres Košice-okolie – vstupný výklad ku kampani TM 2022 a dve pohybovo tanečné aktivity „*Tréning pamäti pohybov*“ pre 30 žiakov 5. a 25 žiakov 8. roč.);
 - **30. 3. 2022** (Stredisko sociálnej pomoci mesta Košice, Garbiarska 4, Košice – edukácia so vstupným výkladom ku kampani TM 2022, cvičenie proti osteoporóze a „*Tréning pamäti pohybov*“ pre 9 seniorov/klientov a 1 sociálneho pracovníka);
 - **5. 4. 2022** (Školský internát, Jedlíkova 11, Košice – edukácia pre vekovo zmiešanú skupinu 35 stredoškolských študentov z internátu);
 - počnúc **21. 4. 2022** začali opätovne pravidelné prezenčné stretnutia seniorov v DC pri MÚ MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuska 36, Košice – cvičenia proti osteoporóze a „*Tréning pamäti pohybov*“;
 - **28. 4. 2022** (Knížnica pre mládež mesta Košice – Kulturpark, Kukučínova 2, Košice – prednáška a poskytnutie služieb mobilnej základnej Poradne zdravia pre 12 zamestnancov knižnice);
- **pohybovo-tanečné aktivity** (spomenuté v rámci edukačných aktivít, pozri vyššie) – „*Tréning pamäti pohybov*“ – kalanetika a cvičenie proti osteoporóze prezenčnou, resp. *dištančnou formou z platformy Zoom (cez RÚVZ so sídlom v Košiciach, Rooseveltova 8, Košice – *dištančné cvičenie pre seniorov v domácom prostredí – klienti z troch denných centier z Košíc, t. j. z DC MČ Košice-Sídlisko KVP, Cottbuská 36, Košice; DC MČ Košice-Sever, Obrancov mieru 2, Košice; DC MČ Košice-Dargovských hrdinov, Jegorovovo nám. 5, Košice):
- *Vstupný výklad ku kampani TM 2022 a pohybovo-tanečná aktivita „Tréning pamäti pohybov“* pre žiakov Súkromnej ZŠ Didacticus, Palackého 14, Košice;
 - *Vstupný výklad ku kampani TM 2022 a dve pohybovo-tanečné aktivity „Tréning pamäti pohybov“* – pre žiakov ZŠ Školská 10, Malá Ida, okres Košice-okolie;
 - „*Tréning pamäti pohybov*“ (pohybovo-tanečná aktivita so vstupným výkladom k téme kampani TM 2022) – dištančnou formou cez platformu Zoom z RÚVZ so sídlom v Košiciach, Rooseveltova 8, Košice – pre seniorov/klientov z vybraných DC z Košíc;
 - „*Tréning pamäti pohybov*“ (pohybovo-tanečná aktivita) – pre seniorov/klientov Strediska sociálnej pomoci mesta Košice, Garbiarska 4, Košice.

Sumárne, v rámci kampane sme cez RÚVZ Košice intervenovali spolu 417 osôb, z toho 162 žiakov ZŠ, 171 študentov SŠ, 12 poslucháčov VŠ, 45 pracujúcich a 27 seniorov.

Správu – odpočet činnosti realizovanej pri príležitosti *Týždňa mozgu 2022* za RÚVZ Košice, Odbor podpory zdravia a výchovy k zdraviu, sme zaslali v zmysle požiadavky Slovenskej Alzheimerovej spoločnosti e-mailovou cestou dňa 14. 4. 2022. Súčasťou správy bola fotodokumentácia (5 fotiek) z akcií v ZŠ Haniska; SZŠ Moyzesova 17, Košice a pre LF UPJŠ Košice.

Aktivity pri príležitosti ďalších významných termínov súvisiacich s problematikou podpory duševného zdravia, ako *Svetový deň Alzheimerovej choroby (21. september)/Mesiac*

Alzheimerovej choroby (september); Medzinárodný deň starších (1. október)/Mesiac úcty k starším (október), boli z našej strany určené najmä dospelšej populácii a niektoré z nich primárne seniorom. Činnosť spočívala v *edukačno-poradenských a informačno-propagačných aktivitách* (vo vzťahu k verejnosti či seniorom, hlavne formou *všeobecného poradenstva* v rámci mobilnej Poradne zdravia; *špecializovaného poradenstva* v rámci mobilnej Poradne odvykania od fajčenia a Poradne optimalizácie pohybovej aktivity; s využitím informačno-propagačných materiálov od rôznych editorov vrátane ÚVZ SR, RÚVZ Košice). Akcie boli uskutočnené v širšom časovom rozpätí. Prehľad aktivít v rámci vyššie uvedených významných termínov je štruktúrovaný do troch oblastí činností.

- **Ponuka služieb mobilnej Poradne optimalizácie pohybovej aktivity** (v oblasti pohybových aktivít na prevenciu nesprávneho držania tela, redukciu telesného tuku, zlepšenie telesnej zdatnosti, flexibility tela, duševnú hygienu):
 - prezenčná aj dištančná/online intervencia (cez Skype, Zoom) na témy „*Pohybom proti osteoporóze*“, „*Pohybová aktivita s uplatnením prvkov z kalanetiky*“, „*Tréning pamäti pohybom*“ (teoretické výklady s poradenstvom k pohybovej aktivite pre seniorov, komentované súbory cvikov – rozcvička a precvičovanie zostavy cvikov):
 - ✓ s určením pre **45 seniorov/cvičencov**, z toho 17 z DC MČ Košice-Sever (v pondelkoch, stredách); 24 z DC MČ Košice-Sídlisko KVP (v pondelkoch, stredách); 4 z DC MČ Košice-Dargovských hrdinov (v pondelkoch) – pri dištančnej forme s účasťou cca 9 záujemcov z uvedených DC (v utorkoch, štvrtkoch, piatkoch);
 - ✓ s určením pre ďalšiu skupinu cvičencov/**osoby so zdravotným znevýhodnením v počte 12** záujemcov/klientov a zamestnancov Diakonického centra – Cesta nádeje (špecializovaného zariadenia s denným pobytom), Urbánkova 1, Košice (prezenčne v utorkoch a piatkoch).

Ako je vyššie uvedené cvičenia pre vybrané cieľové skupiny boli/sú realizované podľa vopred stanoveného harmonogramu (v pracovných dňoch);

- **Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia** (individuálna intervencia s poskytnutím vybraných, resp. štandardných vyšetrení) – v rámci zmienených významných termínov v nasledovných ZSS:
 - Diakonické centrum „Cesta nádeje“ (špecializované zariadenie s denným pobytom pre klientov s postihnutím, ako Parkinsonova choroba, Alzheimerova choroba, demencia rôzneho typu), Urbánkova 1, Košice – **Deň otvorených dverí – Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykania od fajčenia** (vybrané vyšetrenia s následným poradenstvom), doplnené o výklad s riadeným rozhovorom/individuálnu intervenciu v otázkach spôsobu života – akcia v spolupráci s LF UPJŠ Košice (ÚSBM) – s určením pre klientov, rodinných príslušníkov, verejnosť (účasť v celkovom počte 26 osôb), dňa 21. 9. 2022;
 - Denné centrum seniorov MČ Košice-Západ, Laborecká 2, Košice – **Ponuka služieb mobilnej Poradne zdravia a Poradne odvykanie od fajčenia** (vyšetrenia na riziko metabolického syndrómu s následným poradenstvom) – celkovo pre 9 seniorov/klientov zariadenia, dňa 22.9.2022;

(Ponúkané služby a sledované parametre pri štandardnom vyšetrení: biochemické vyšetrenie koncentrácie celkového cholesterolu, HDL, LDL, triacylglycerolov a glukózy z kapilárnej krvi prostredníctvom analyzátorov Accutrend Plus, Wellion, Afinion; meranie pulzu, tlaku krvi s možnosťou detekcie atriálnej fibrilácie; meranie percenta telesného tuku; výpočet BMI a WHR; zistenie anamnézy cez dotazník k TZS; u fajčiarov stanovenie hladiny oxidu uhľnatého/CO a karboxyhemoglobínu/COHb vo výdychu prístrojom Smokerlyzer; u silných fajčiarov vyšetrenie funkcie pľúc Spirometrom; zistenie stupňa závislosti prostredníctvom dotazníkových metód; individuálne poradenstvo k jednotlivým zložkám spôsobu života, distribúcia tlačených zdravotno-výchovných materiálov a i.)

- **Informačno-propagačná činnosť:**

- **uverejnenie titulu** pre verejnosť „*Kampaň Aktivizuj svoj mozog pri príležitosti Svetového mesiaca a Svetového dňa Alzheimerovej choroby (21. september)*“ – odkazu na Facebook ÚVZ SR, **na webovom sídle** RÚVZ Košice (v položke Aktuality);
- **poskytnutie interview** (S. Gregovou; I. Šmídekovou) pre reportáž z „*Dňa otvorených dverí*“ v Diakonickom centre Cesta nádeje (ZSS) – propagácia činnosti mobilnej základnej Poradne zdravia – pre Rádio Regina – Východ (odvysielané 23. 9. 2022);
- **písomné oslovenie vybraných inštitúcií** v územnom obvode okresov Košice-mesto a Košice-okolie, vo veci „*Informácie o vybraných významných termínoch venovaných problematike zdravia – aktualizovanej ponuky tematicky súvisiacich zdravotno-výchovných aktivít*“ (zahrňujúc vyššie uvedené významné termíny) s určením pre adresátov, ako denné centrá seniorov, domovy sociálnych služieb/zariadenia pre seniorov/domovy dôchodcov v pôsobnosti miestnej samosprávy/Úradu KSK/MVO; Jednota dôchodcov Slovenska, ako aj MŠ, ZŠ, SŠ, školské internáty, CVC, materské/rodičovské/rodinné centrá, centrá pre deti a rodiny/detské domovy, komunitné centrá. **List s ponukou aktivít** bol inštitúciám odoslaný e-mailom dňa 14. 9. 2022.

Svetový deň duševného zdravia – 10. október sme edukačnými aktivitami dali do pozornosti rôznym cieľovým skupinám (z hľadiska veku, záujmu, profesie). Najvyššie zastúpenie z nich mala žiacka a študentská populácia. Akcie sa konali na nasledovných miestach:

- ZŠ Bernolákova 16, Košice – 8x výklad s besedou na tému „*Ako spoznať, že kamaráta niečo trápí?*“, v dňoch 19. 10. 2022 (pre 70 žiakov 7. roč.), 25. 10. 2022 (pre 50 žiakov 8. roč.), 27. 10. 2022 (pre 28 žiakov 9. roč.);
- ZŠ Tomášikova 31, Košice – 3x výklad s besedou na tému „*Ako spoznať, že kamaráta niečo trápí?*“, dňa 25. 10. 2022 pre 65 žiakov 8. a 9. roč.;
- Súkromná stredná športová škola, Užhorodská 39, Košice – 1x cvičebná aktivita pod názvom „*Tréning pamäti pohybom*“, so vstupným tematickým výkladom, dňa 3. 11. 2022 pre 25 študentov septimy;
- Verejná knižnica J. Bocatia v Košiciach, Hviezdoslavova 5, Košice – edukačné podujatie pre seniorov – čitateľov knižnice i verejnosť na tému „*Vybrané psychosociálne aspekty starnutia a podpora duševného zdravia*“, doplnené o premietnutie zdravotno-výchovného DVD filmu „*Depresia – Čakanie na úsvit*“, dňa 3. 11. 2022, edukovaní seniori/čitelia knižnice a zamestnanci (v počte 6) – aktivita spropagovaná na webovom sídle knižnice;
- Domov sv. Anny, n. o., zariadenie pre seniorov so sídlom v Poproči, Vlčia dolina, Olšavská 25, Poproč, okres Košice-okolie – edukačné podujatie na tému „*Vybrané psychosociálne aspekty starnutia a podpora duševného zdravia*“, doplnené o premietnutie zdravotno-výchovného DVD filmu „*Depresia – Čakanie na úsvit*“, dňa 14. 11. 2022 pre seniorov/klientov ZSS a zamestnancov (v počte 12);
- SZŠ Moyzesova 17, Košice – 3x výklad s besedou na tému „*Nelátkové závislosti, prevencia kyberšikany*“, dňa 15. 11. 2022 pre 98 študentov 1. roč.;
- ZO JDS v Poproči, okres Košice-okolie – edukačné podujatie na tému „*Vybrané psychosociálne aspekty starnutia a podpora duševného zdravia*“, doplnené o premietnutie zdravotno-výchovného DVD filmu „*Depresia – Čakanie na úsvit*“, dňa 25. 11. 2022 pre 20 členov JDS;
- ZŠ M. Lechkého, J. Pavla II. 1, Košice – 2x výklad s besedou na tému „*Nelátkové závislosti, prevencia kyberšikany*“, v dňoch 16. 11. 2022 (pre 45 žiakov 8. roč.), 29. 11. 2022 (pre 49 žiakov 7. roč.);

- Špeciálna ZŠ Inžinierska 24, Košice – 3x cvičebná aktivita pod názvom „*Tréning pamäti pohybom*“, so vstupným výkladom na tému „*Zdravý spôsob života: Podpora duševného zdravia*“, 1. 12. 2022 pre 55 žiakov 5. roč.

V rámci *vzdelávacích a odborných podujatí* so zameraním na problematiku podpory duševného zdravia, brali sme účasť na piatich, konkrétne na:

- troch online stretnutiach (prednáškach s diskusiou) Podpornej skupiny Alzheimer Café Košice pre neformálnych opatrovateľov (rodinných príslušníkov, blízkych a priateľov) osôb žijúcich s demenciou v domácom prostredí, na témy „*Tréning pamäti*“ (t. j. 5. zo série 10 interaktívnych stretnutí) dňa 11. 1. 2022; na tému „*Komunikácia*“ (6. zo série 10 interaktívnych stretnutí) dňa 8. 2. 2022; na tému „*Emócie*“ (7. zo série 10 interaktívnych stretnutí) dňa 8. 3. 2022. Organizátormi podujatí boli Ústav sociálnej a behaviorálnej medicíny LF UPJŠ Košice a Opatrovateľská služba/Diakonické centrum Cesta nádeje;
- webinári na tému „*Stres, nespavosť, únava – pomoc z prírody*“ dňa 17. 3. 2022. Organizátormi boli Argama, s. r. o. – vzdelávacia agentúra; Terezia Company, s. r. o.; SLeK; SK MTP; SKIZP;
- stretnutí spojenom s diskusiou o duševnom zdraví v rámci projektu Spoluvorba (koprodukcija) v Štátnej vedeckej knižnici, Hlavná 10, Košice, dňa 13. 12. 2022. Organizátori: Liga za duševné zdravie SR, Bratislava; O. Z. Otvorme dvere, otvorme srdcia/ODOS Bratislava; O. Z. Psychiatria nie je na hlavu, Bratislava; ŠVK Košice.

5. Zdravé pracovné a životné podmienky

a) Pracovné prostredie

V rámci podpory zdravého spôsobu života na pracoviskách a v ďalších subjektoch sme participovali ako spoluorganizátori najmä na akciách poradenského charakteru (ako napr. Deň zdravia), s určením pre vybrané profesijné, záujmové a i. skupiny, pozri **body 9.3, 9.4, 9.5, 9.7/A.1 - A.4.**

b) Životné prostredie

Z významných termínov v oblasti životného prostredia bol daný do pozornosti **Svetový deň vody – 22. marec** (vyhlásený OSN v roku 1993) ako aj **Svetový deň životného prostredia – 5. jún** (vyhlásený OSN v roku 1972).

Vo vzťahu k **Svetovému dňu vody (22. marec)**, aktivity mali v informačno-propagačnej rovine – podľa oznamu/letáka na webovom sídle RÚVZ Košice – iný charakter, vzhľadom na prijaté epidemiologické usmernenia Hlavného hygienika SR v súvislosti s nepriaznivým vývojom epidemiologickej situácie vo výskyte ochorenia COVID-19 spôsobeného koronavírusom (SARS-CoV-2). Zrušené bolo plánované bezplatné laboratórne vyšetrenie vzoriek vody z individuálnych vodných zdrojov v ukazovateľoch dusičnany a dusitany. Zamestnanci *Odboru hygieny životného prostredia a zdravia* poskytovali záujemcom z radov verejnosti odborné poradenstvo telefonickou cestou v problematike zdravotnej bezpečnosti pitnej vody z verejných vodovodov, ochrany individuálnych vodných zdrojov, čistenia studní, dezinfekcie pitnej vody, kvality vody atď. Odborné informácie, týkajúce sa najmä kontaminácie vody v individuálnych zdrojoch pitnej vody v dôsledku povodní a záplav sú priebežne zverejňované aj na webovom sídle úradu v sekcii Servis: Povodeň–Záplava.

Medzi ďalšie informačno-propagačné aktivity k obom významným termínom môžeme zaradiť – distribuované **listy** e-mailovou cestou:

- písomné oslovenie vybraných inštitúcií (škôl, školských zariadení, samospráv, komunitných centier a i.) v spádovom území RÚVZ Košice, formou listu vo veci informácie o vybraných významných termínoch venovaných problematike zdravia – aktualizovanej ponuky tematicky súvisiacich zdravotno-výchovných aktivít (zahrňujúc

o. i. *Svetový deň životného prostredia – 5. jún* a *Svetový deň vody – 22. marec*). List bol zaslaný e-mailovou cestou dňa 14.9.2022;

- písomné oslovenie organizácie *Zdravé regióny* (asistentov/asistentiek podpory zdravia) a komunitných centier v spádovom území RÚVZ Košice, formou informačného listu (pre oblasti/témy novej spolupráce, zahrňujúc o. i. problematiku environmentálnej výchovy). List bol zaslaný e-mailovou cestou dňa 12.8.2022.

Edukačné aktivity k Svetovému dňu vody (22. marec), resp. Svetovému dňu životného prostredia (5. jún) uvádza nasledovný prehľad:

- Spojená škola (ZŠ pre žiakov s autizmom), Vojenská 13, Košice, dňa 22. 3. 2022 – 2x výklad s besedou* na tému „*Životné prostredie*“, celkovo pre 26 žiakov 5. – 9. roč. ZŠ (so zdravotným znevýhodnením a prevažne aj so sociálnym znevýhodnením, niektorí žiaci z MRK);
- Špeciálna ZŠ, Inžinierska 24, Košice, dňa 24. 3. 2022 – 2x výklad s besedou na tému „*Životné prostredie*“, celkovo pre 35 žiakov 1. až 2. stupňa. ZŠ (so zdravotným znevýhodnením a prevažne aj so sociálnym znevýhodnením, niektorí žiaci z MRK);

* *Popis: Edukácie boli doplnené o prvky zážitkového učenia – kontrola čistoty rúk kontaktnou metódou (dotykom rúk s kultivačným médiom – krvným agarom v Petriho miske), podľa záujmu žiakov, pedagógov. Výchovné pomôcky: výchovná prezentácia, ukážky kultivácie baktérií v živných pôdach na Petriho miskách, informačno-propagačné materiály (letáky, brožúry) z edície RÚVZ Košice, ÚVZ SR a i. (Škola bola oboznámená s výsledkami mikrobiologického rozboru po akcii.)*

- Stredoškolský internát, Jedlíkova 11, Košice, dňa 8. 6. 2022 – výklad s besedou na tému „*Životné prostredie a jeho vplyv na zdravie človeka*“, pre vekovo zmiešanú skupinu študentov, v počte 20;

Edukačné aktivity MIMO uvedených významných termínov, na súvisiacu problematiku – akcie v spolupráci s organizáciou *Zdravé regióny* (s p. JUDr. R. Pankievičovou):

- Komunitné centrum Mesta Košice, Krčméryho 2, MČ Košice-Luník IX, dňa 16. 9. 2022 – výklad s besedou* na tému „*Choroby z nečistoty s dôrazom na význam zdravotne bezpečnej pitnej vody pre zdravie človeka*“ – pre 15 účastníkov/dospelé osoby/produktívny vek, so sociálnym znevýhodnením (z MRK);
- Komunitné centrum Veľká Ida č. 674, okres Košice-okolie, dňa 23. 9. 2022 – výklad s besedou* na tému „*Choroby z nečistoty, s dôrazom na význam zdravotne bezpečnej pitnej vody pre zdravie človeka*“ – pre 25 účastníkov/dospelé osoby/produktívny vek, so sociálnym znevýhodnením (z MRK);
- Komunitné centrum, Budulovská 64, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie, dňa 7. 10. 2022 – výklad s besedou* na tému „*Choroby z nečistoty, s dôrazom na význam zdravotne bezpečnej pitnej vody pre zdravie človeka*“ – pre 15 účastníkov/dospelé osoby/produktívny vek, so sociálnym znevýhodnením (z MRK);

* *Popis: Edukácie v KC boli doplnené o prvky zážitkového učenia – ukážky kultivácie baktérií v živných pôdach na Petriho miskách. Výchovné pomôcky: výchovná prezentácia, informačno-propagačné materiály (letáky, brožúry) z edície RÚVZ Košice, ÚVZ SR a i.*

Každoročne na základe spolupráce s Magistrátom mesta Košice predkladáme písomný podklad pre zápis do *Kroniky mesta Košice* (stručnú charakteristiku činnosti RÚVZ Košice, zaznamenané zmeny, výsledky, ktorými sme sa podieľali na rozvoji mesta Košice za uplynulý rok). Materiál so sprievodným listom bol v zmysle požiadavky magistrátu (zo dňa 24. 1. 2022, s doručením na RÚVZ Košice 7. 3. 2022) elektronicky postúpený 29. 4. 2022.

V súvislosti s pripomienkovým procesom k Agende 2030 OSN pre udržateľný rozvoj, zúčastnili sme sa online participatívneho stretnutia (6. 10. 2022) na tému „*Národná priorita Dobré zdravie*“ (súčasť participatívneho procesu určenia návrhu národných priorít udržateľného rozvoja Slovenska do roku 2050). Organizátormi boli Participation Factory, s. r. o. a MIRRI SR.

V rámci členstva a medzirezortnej spolupráce sme participovali, napr. v *Tematickej komisii pre sociálne záležitosti a zdravotníctvo*, zriadenej pri Rade partnerstva Košického kraja pre integrovaný územný rozvoj – pri Úrade Košického samosprávneho kraja.

Formou členstva sme pôsobili tiež v dvoch odborných poradných skupinách, t. j. pre *oblasť "Košice – Zdravé a čisté mesto"* a pre *oblasť "Košice – Sociálne mesto"* Programu rozvoja mesta Košice na roky 2015 – 2020 s výhľadom do roka 2025 (s pôsobnosťou v rozsahu mesta Košice), zriadenej Mestom Košice.

Viacročne sa spolupracuje s ÚPSVaR Košice v problematike prevencie násilia páchaného na deťoch – v súvislosti s realizáciou cieľov *Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím* a *Národného projektu Podpora ochrany detí pred násilím* (formou pracovných a koordinačných stretnutí, vzdelávania a preventívnych aktivít). Účasť na odborných podujatiach v danom smere uvádza **bod 9.4**. V nadväznosti na zameranie národnej stratégie a projektu, realizujeme edukačné aktivity na prevenciu kyberšikany, prevenciu nelátkových závislostí a súvisiace témy (v spolupráci so školami, ÚPSVaR Košice, KR PZ Košice), pozri napr. **bod 9.7 – A.3** (Tabak, alkohol, drogy).

Oblasť B. Preventívne opatrenia zamerané na prevenciu výskytu infekčných ochorení

1. Zvýšenie povedomia o význame očkovania na vybrané ochorenia

V súvislosti s danou oblasťou, nami uskutočnené zdravotno-výchovné aktivity boli zamerané hlavne na zvyšovanie informovanosti mladej generácie ohľadom prevencie sexuálne prenosných nákaz, infekcie HIV/AIDS, ochorení preventabilných očkovaním, významu očkovania a v neposlednom rade na zmenu ich postojov a správania v možných rizikových situáciách (pozri aj **body 6.7 a 6.1**).

Do roku 2020 sme sa na prevencii infekcie HIV/AIDS podieľali realizáciou aktivít v súlade s vybranými úlohami *Národného programu prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike na roky 2017 – 2020* (ďalej len *NPP HIV/AIDS v SR*), t. j. bodu 5. *Aktivity na zabezpečenie plnenia úloh NPP HIV/AIDS – bodu 5.1. Preventívne aktivity – Aktivity č. 1, 2, 3, 4, 5 a doplnkovo 15*. V kontexte uvedených úloh naša činnosť pokračuje.

Medziodborová úloha *Programov a projektov ÚVZ v SR na rok 2022 a ďalšie roky* pod č. **6.7 Prevencia HIV/AIDS**, t. j. preventívno-edukačné programy/aktivity rôzneho charakteru pre mládež, nadväzuje na zmienený NPP HIV/AIDS v SR a participujú na nej pracovníci odborov epidemiológie, podpory zdravia a výchovy k zdraviu, hygieny detí a mládeže a lekárskej mikrobiológie.

Nižšie uvádzame prehľad zdravotno-preventívnych aktivít v oblasti nešpecifickej a špecifickej primárnej prevencie v tomto smere:

Edukačné aktivity realizované na školách (**tab. 1**) mali charakter teoretického výkladu s besedou, resp. panelovej diskusie k stanoveným tematickým blokom a boli zamerané na témy, ako *Dospievanie; Výchova k zodpovednému partnerstvu, manželstvu, rodičovstvu; Prevencia sexuálne prenosných nákaz vrátane infekcie HIV/AIDS; Význam Poradne prevencie HIV/AIDS* (dve posledne menované témy s určením pre starších žiakov ZŠ, študentov SŠ/VŠ, dospelé osoby z radov verejnosti, profesijných skupín a i.). Na základných školách boli aktivity organizované zväčša osobitne pre chlapcov a dievčatá. Predmetná problematika bola zakomponovaná i do širšieho tematického rámca – *Zdravý spôsob života a prevencia drogových závislostí; Ochorenia preventabilné očkovaním: význam očkovania* a i.

V roku 2022 bolo celkom vykonaných **87 edukačných aktivít** (z toho 28 na ZŠ, 48 na SŠ a ŠI, 10 na VŠ, 1 v CpDaR). **Intervenovaných** bolo **spolu 1947 osôb** (735 žiakov z 11 ZŠ; 1177 študentov z 10 SŠ a 2 ŠI; 15 študentov z 1 VŠ; 20 detí z 1 CpDaR), pozri **tab. 1**.

Tab. 1

Prehľad realizovaných edukačných aktivít k problematike sexuálneho, reprodukčného zdravia a súvisiacich tém na školách v územnej pôsobnosti RÚVZ Košice v roku 2022

P. č.	Dátum	Inštitúcia	Ročník/počet edukovaných	Počet edukačných aktivít	
1.	29.3.2022	Centrum pre deti a rodiny, Uralská 1, Košice	vekovo zmiešaná skupina detí (od 11. r.)/20	1	
2.	12.4.2022	Stredná športová škola (Osemročné športové gymnázium), Trieda SNP 104, Košice	študenti 5. roč. OŠG a I. roč. SŠS/55	2	
	13.4.2022			1	
	28.4.2022		študenti 8. roč. OŠG/17 a 4. roč. SŠS /18	2	
3.	20. 4. 2022	Stredoškolský internát, Jedlíkova 11, Košice	vekovo zmiešaná skupina študentov/42	1	
4.	21.4.2022	Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, Trieda SNP 1, Košice	študenti 1. roč. – Bc. st., študijný odb. VZ/10	2	
	16.11.2022		študenti 1. roč. – Mgr. st., študijný odb. VZ/5	4	
	23.11.2022			4	
5.	2.5.2022	ZŠ Belehradská 21, Košice	žiaci 8. a 9. roč./35	2	
6.	9.5.2022	Stredná zdravotnícka škola, Kukučínova 40, Košice	študenti 1. roč./80	3	
	10.6.2022		študenti 2. r. /66	3	
	27.10.2022		študenti 1. roč./74	3	
7.	13.5.2022	SOŠ agrotechnická – Agrotechnikai Szakközépiskola, Hlavná 54, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie	študenti 1. a 2. roč./35	2	
8.	17.5.2022	SPŠ dopravná, Hlavná 113, Košice	študenti 1. roč./100	4	
	18.5.2022			4	
9.	26.5.2022	ZŠ Krosnianska 4, Košice	žiaci 4. roč./60	3	
10.	30.5.2022	Stredná zdravotnícka škola, Moyzesova 17, Košice	študenti 1. roč./107	2	
	2.6.2022			2	
	15.11.2022			študenti 1. roč./98	3
	16.11.2022			študenti 2. roč./115	4
11.	7.6.2022	Školský internát SPŠ elektrotechnickej, Komenského 42, Košice	vekovo zmiešaná skupina študentov/20	1	
12.	21.10.2022	ZŠ Školská 3, Jasov, okres Košice-okolie	žiaci 8. a 9. roč./45	1	
13.	26.10.2022	ZŠ Hlavná 5, Družstevná pri Hornáde, okres Košice-okolie	žiaci 5. až 9. roč./110	3	
14.	26.10.2022	Súkromná ZŠ, Galaktická 9, Košice	žiaci 8. a 9. roč./20	1	
15.	4.11.2022	ZŠ Ľ. Podjavorinskej 1, Košice	žiaci 7. až 9. roč./55	3	
16.	8.11.2022	ZŠ s VJM, Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie	žiaci 8. a 9. roč./38	2	
	16.12.2022			žiaci 8. roč./60	2
17.	9.11.2022	Gymnázium M. R. Štefánika, Nám. L. Novomeského 4, Košice	študenti 1. a 3. roč./69	3	
18.	18.11.2022	Obchodná akadémia, Watsonova 61, Košice	študenti 2. roč./58	1	
19.	22.11.2022	ZŠ Tomášikova 31, Košice	žiaci 8. a 9. roč./62	3	
20.	23.11.2022	ZŠ Bernolákova 16, Košice	žiaci 8. a 9. roč./106	3	
	24.11.2022			2	
21.	25.11.2022	Súkromná SOŠ ekonomická	študenti 3. roč./15	1	
	2.12.2022	Košická akadémia, Tajovského 15,	študenti 1. roč./30	1	

	7.12.2022	Košice	študenti 3. roč./14	1
22.	1.12.2022	Gymnázium, Park mládeže 5, Košice	študenti 1. a 2. roč./120	2
23.	6.12.2022	ZŠ Mateja Lechkého, Ul. Jána Pavla II. 1, Košice	žiaci 9. roč./68	1
	8.12.2022		žiaci 9. roč./50	1
24.	7.12.2022	Súkromná SOŠ pedagogická a sociálna, Požiarnická 1, Košice	študenti 1., 2. a 4. roč. roč./44	2
25.	14.12.2022	Špeciálna ZŠ, Inžinierska 24, Košice	žiaci 1. – 9. roč./26	1
SPOLU		735 žiakov z 11 ZŠ; 1177 študentov z 10 SŠ a 2 ŠI; 15 študentov z 1 VŠ; 20 detí z 1 CpDaR		87

Tlačené zdravotno-výchovné materiály boli distribuované na školy súbežne s realizovanými edukačnými aktivitami. Najčastejšie išlo o tieto tituly:

- *Prečo ma puberta neminie?* Košice: RÚVZ, 2011,
- *Prečo povedať drogám „NIE“!* Košice: RÚVZ, 2015.

Väčšina výchovno-vzdelávacích aktivít **u sociálne znevýhodnených skupín detí a mládeže** bola širšie tematicky ladená. Edukácia bola orientovaná na témy, ako *Zdravý spôsob života; Prevencia drogových závislostí* (u niektorých skupín s využitím výučbových pomôcok, ako napr. DVD, drogový kufor, okuliare simulujúce opitosť), *Sexuálne a reprodukčné zdravie vrátane primárnej prevencie infekcie HIV/AIDS; Význam očkovania* (s určením pre starších žiakov a dospelé osoby).

Aktivity v roku 2022 sa konali v *CDR na Uralskej 1 v Košiciach* a na šiestich základných školách (t. j. v Košiciach na *ZŠ Ľ. Podjavorinskej 1; Súkromnej ZŠ, Galaktická 9 a Špeciálnej ZŠ, Inžinierska 24;* v okrese Košice-okolie na *ZŠ Hlavná 5, Družstevná pri Hornáde; ZŠ Školská 3, Jasov; ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským, Československej armády 15, Moldava nad Bodvou*) s celkovou účasťou **314** žiakov/detí (**tab. 2**).

Tab. 2

Prehľad realizovaných edukačných aktivít k problematike sexuálneho a reprodukčného zdravia na školách v územnej pôsobnosti RÚVZ Košice a u obyvateľov z marginalizovaného prostredia, v roku 2022

P. č.	Dátum	Inštitúcia	Ročník/počet edukovaných	Počet edukačných aktivít
1.	29.3.2022	Centrum pre deti a rodiny, Uralská 1, Košice	vekovo zmiešaná skupina detí (od 11. r.)/20	1
2.	21.10.2022	ZŠ Školská 3, Jasov, okres Košice-okolie	žiaci 8. a 9. roč./45	1
3.	26.10.2022	ZŠ Hlavná 5, Družstevná pri Hornáde, okres Košice-okolie	žiaci 5. až 9. roč./110	3
4.	26.10.2022	Súkromná ZŠ, Galaktická 9, Košice	žiaci 8. a 9. roč./20	1
5.	4.11.2022	ZŠ Ľ. Podjavorinskej 1, Luník 9, Košice	žiaci 7. až 9. roč./55	3
6.	8.11.2022	ZŠ s VJM, Československej armády 15, Moldava nad Bodvou, okres Košice-okolie	žiaci 8. a 9. roč./38	2
7.	14.12.2022	Špeciálna ZŠ, Inžinierska 24, Košice	žiaci 1. až 9. roč./26	1
SPOLU		294 žiakov zo 6 ZŠ a 20 detí z 1 CpDaR		12

V roku 2022 **informačno-propagačná činnosť** RÚVZ Košice pozostávala v tomto smere z nasledovných aktivít:

- písomné oslovenie vybraných inštitúcií vrátane škôl v spádovom území RÚVZ Košice, formou listu vo veci informácie o vybraných významných termínoch venovaných problematike zdravia – aktualizovanej ponuky tematicky súvisiacich zdravotno-výchovných aktivít (včítane ponuky tém, ako prevencia infekcie HIV/AIDS, prevencia závislostí, význam očkovania a i.), list bol zaslaný e-mailovou cestou dňa 14. 9. 2022;
- písomné oslovenie *Zdravých regiónov* (asistentov/asistentiek podpory zdravia) a komunitných centier v spádovom území RÚVZ Košice, formou informačného listu (pre oblasti/témy novej spolupráce, zahrňujúc o. i. problematiku infekcie HIV/AIDS, závislostí, významu očkovania), list bol zaslaný e-mailovou cestou dňa 12. 8. 2022;
- informovanie verejnosti prostredníctvom dvoch uverejnených titulov na webovom sídle RÚVZ Košice (v časti Hlavné menu – Aktuality): 1. „*ÚVZ SR: Európsky týždeň boja proti drogám – tretí novembrový týždeň*“ – odkaz s presmerovaním na webové sídlo ÚVZ SR (od novembra 2022 doteraz); 2. „*Prebieha Európsky týždeň testovania 2022, vyvrcholí Svetovým dňom boja proti AIDS*“ – odkaz s presmerovaním na webové sídlo ÚVZ SR (od novembra 2022 doteraz).

Výchovno-vzdelávacou činnosťou vo vzťahu k školám (vrátane informačno-propagačnej činnosti) bol propagovaný **16. ročník celoslovenskej kampane Červené stužky** (s trvaním od 5. septembra do 1. decembra 2022, t. j. do *Svetového dňa boja proti AIDS*). Školská preventívna kampaň sa realizovala pod záštitou *Kancelárie SZO na Slovensku*, s podporou *MŠVVaŠ SR* (v rámci rozvojového projektu „*Zdravie a bezpečnosť v školách 2022*“), pod odbornou garanciou *MZ SR* a v spolupráci s ďalšími inštitúciami. 16. ročník kampane bol odporúčaný školám a školským zariadeniam v SR prostredníctvom materiálu *Spravidca školským rokom 2022/2023* (vyd. MŠVVaŠ SR, september 2022).

Svetový deň AIDS – 1. december (vyhlásený SZO v roku 1988) bol v roku 2022 zameraný na tému „*Zrovnoprávniť*“ (angl. *Equalize*)“. HIV stále zostáva globálnou zdravotnou krízou. SZO (WHO) vyzýva svetových lídrov a všetkých občanov, aby riešili nerovnosti, ktoré brzdia pokrok v ukončení AIDS, aby sa zrovnoprávnil prístup k základným službám najmä pre deti, pre kľúčové populácie a ich partnerov.

V rámci propagácie témy bolo informovanie širokej verejnosti zabezpečené cez uverejnený titul na webovom sídle RÚVZ Košice „*Prebieha Európsky týždeň testovania 2022, vyvrcholí Svetovým dňom boja proti AIDS*“ – odkaz s presmerovaním na stránku ÚVZ SR (nov. 2022).

Školskej populácii bol významný termín daný do pozornosti prostredníctvom edukačných aktivít, ktoré boli najmä širšie tematicky ladené, resp. tematicky prierezové, zahrňujúc aj zameranie na „*Preveniu infekcie HIV/AIDS*“; „*Výchovu k zodpovednému partnerstvu, manželstvu, rodičovstvu*“; „*Preveniu pohlavne prenosných infekcií*“. Vykonaných bolo celkovo **52** aktivít (v 9 ZŠ, 7 SŠ, 1 VŠ) v období od 21. 10. do 16. 12. 2022. **Intervenovaných** bolo **spolu 1282 osôb**, z toho 640 žiakov ZŠ, 637 študentov SŠ, 5 študentov VŠ. Uvedenou činnosťou bol propagovaný už spomínaný **16. ročník celoslovenskej kampane Červené stužky**.

V rámci **masmediálneho vplyvu** sú informácie (príp. s fotodokumentáciou) o uskutočnených aktivitách, o problematike prevencie infekcie HIV/AIDS a súvisiacich témach uverejňované priebežne na webových sídlach a facebookových stránkach spolupracujúcich subjektov (najmä škôl), nevynímajúc webové sídlo RÚVZ Košice.

V Poradni prevencie HIV/AIDS v roku 2022 bolo pracovníkmi Odboru lekárskej mikrobiológie vyšetrených 83 vzoriek na anti-HIV protilátky, z toho 2 boli pozitívne. Vykonaných bolo 81 odberov krvi, z toho 77 od anonymných žiadateľov o vyšetrenie. U všetkých bolo zároveň vykonané predtestové a potestové poradenstvo.

Odborné konzultácie pre záujemcov z radov verejnosti sa poskytujú v pracovných dňoch (8:00 – 9:30 h) na RÚVZ Košice (detašovanom pracovisku), Senný trh 4, Košice, na Odbore lekárskej mikrobiológie (osobne, telefonicky na linke 055/6221813 alebo cez e-mailovú adresu <aids@ruvzke.sk>). Stručný popis *Poradne prevencie HIV/AIDS* je na stránke úradu umiestnený permanentne (v priečinku Servis – Poradne zdravia).

V súvislosti s **Európskym imunizačným týždňom (24. – 30. apríl 2022)** – so stálym sloganom „*Prevent, protect, immunize*“ (angl. „*Predchádzať, chrániť, očkovať*“) sa organizoval **17. ročník kampane** Regionálneho úradu SZO pre Európu, pre zvýšenie povedomia o dôležitosti očkovania ako najjednoduchšej, bezpečnej a efektívnej forme prevencie prenosných ochorení. Tento ročník v znamení hesla „*Dlhý život pre všetkých*“ (angl. „*Long life for all*“) ideovo nadväzoval na predošlé ročníky so zameraním na opatrenia, ktoré je potrebné prijať, aby bola zabezpečená primeraná ochrana pred výskytom a šírením závažných infekčných nákaz v európskom regióne. Cieľom bolo zdôrazniť potrebu dostupnosti očkovacích látok pre všetkých a umožniť tak všetkým prežiť dlhší život v zdraví.

V oblasti propagácie sloganu a hesla kampane pre verejnosť boli z našej strany uskutočnené nasledovné aktivity:

- na webovom sídle RÚVZ Košice (v priečinku Aktuality) – uverejnený titul „*Európsky imunizačný týždeň 2022*“ (obsahujúci sprievodné slovo, dva letáky produkcie SZO a jeden informačný leták pod názvom „*Európsky imunizačný týždeň – 24. 4. až 30. 4. 2022: Očkovanie – ochrana pred nákazami: Poradňa očkovania pri RÚVZ so sídlom v Košiciach*“, reedícia od kol. Odboru epidemiológie a Odboru podpory zdravia a výchovy k zdraviu RÚVZ Košice 2022);
- zdravotno-výchovné aktivity (formou výkladu s besedou):
 - (1x) na tému „*COVID-19, chrípka, respiračné ochorenia a očkovanie*“ v Stredoškolskom internáte, Jedlíkova 11, Košice (2. 3. 2022), pre vekovo zmiešanú skupinu študentov v počte 20;
 - (3x) na tému „*COVID-19, chrípka, respiračné ochorenia a očkovanie*“ v ZŠ s MŠ sv. Marka Križina, Rehoľná 2, MČ Košice-Krásna, Košice (16. 3. 2022), pre žiakov 5. a 6. roč. ZŠ, v celkovom počte 70;
 - (1x) na tému „*Očkovanie*“ (zahrňujúc aj problematiku očkovania proti COVID-19), v Špeciálnej ZŠ, Inžinierska 24, Košice (23. 5. 2022), pre 25 žiakov 2. stupňa. ZŠ – so zdravotným znevýhodnením a väčšina aj so sociálnym znevýhodnením (niektorí žiaci z MRK).

13. ročník globálnej kampane „Čisté ruky zachraňujú životy“ (angl. „*Save lives: Clean your hands*“) je súčasťou programu SZO/WHO pod názvom „*First global patient safety challenge: Clean care is safer care*“. Zameraný bol na zavedenie efektívnych opatrení hygieny rúk v zdravotníckych zariadeniach, významných pre kvalitnú, bezpečnú zdravotnú starostlivosť o pacientov. Ústredným motívom kampane v roku 2022 bol slogan „*Spojme sa pre bezpečnosť – umývajte si ruky*“ (angl. „*Unite for safety: Clean your hands*“). Predmetná výzva propaguje potrebu dôsledného dodržiavania hygieny rúk a vykonávania hygieny správnym spôsobom (s použitím správnej techniky umývania a dezinfekcie rúk a výberom vhodného dezinfekčného prostriedku). Dôležitosť hygieny rúk sa zdôrazňuje ako jedno z podstatných, efektívnych opatrení v prevencii rôznych infekcií, a aj v kontexte pandémie COVID-19 ako primárna ochrana proti šíreniu koronavírusu.

Daná kampaň propagačnou formou podporila **Svetový deň hygieny rúk – 5. mája**, so zámerom poukázať na všeobecný význam správnej hygieny a dezinfekcie rúk v rámci prevencie šírenia infekcií, nielen v zdravotníckych zariadeniach. Pri tejto príležitosti sme uskutočnili edukačné podujatie na Školskom internáte, Jedlíkova 11, Košice – výklad s besedou (1x) na tému „*Čistota pol života: Infekčné nákazy, choroby z nečistoty*“, pre 15 stredoškolských študentov, dňa 15. 6. 2022. V rámci aktivity sa realizoval nácvik správnej

techniky umývania rúk s následnou detekciou čistoty rúk nanosením fluidizačného koncentrátu/emulzie na ruky, t. j. fluorescenčný test s nasvietením UV svetla v Derma LiteCheck Boxe. Ďalšou aktivitou bola propagácia svetového dňa pre verejnosť príspevkom pod rovnomenným názvom na webovom sídle RÚVZ Košice (z edície RÚVZ Trenčín, podľa zdroja: SZO/WHO).

So zámerom prevencie a zvýšenia informovanosti verejnosti v otázkach ako sa chrániť pred kliešťom a ochoreniami, ktoré najčastejšie prenáša (lymská borelióza, kliešťová encefalitída), boli dva informačné letáky s titulom „*Ako sa chrániť pred kliešťom – deti*“ a „*Ako sa chrániť pred kliešťom – verejnosť*“ (produkcie ÚVZ SR a Európskeho centra pre prevenciu a kontrolu chorôb) umiestnené na webovej stránke RÚVZ Košice (v položke Aktuality – Archív príspevkov). Intervencia na báze osobného kontaktu sa spolu s distribúciou informačných letákov vykonáva priebežne na akciách edukačného i poradenského charakteru pre rôzne cieľové skupiny.

V rámci *prevencie respiračných nákaz* a spolupráce s médiami, poskytnutý bol príspevok (J. Kolárovej) na tému „*Informácie ohľadom výskytu chrípky na školách*“ pre Hospodárske noviny (27. 9. 2022).

Výber z aktivít nad rámec pracovného zamerania Odboru podpory zdravia a výchovy k zdraviu – súvisiacich s objektívnymi okolnosťami – nepriaznivou pandemickou situáciou vo výskyte SARS-CoV-2/COVID-19 a nariadenými opatreniami v roku 2022:

- výpomoc Odboru epidemiológie (napr. osobne v trasovaní kontaktov osôb pozitívnych na COVID-19, v súvisiacich administratívnych činnostiach; v službe v rámci „call centra“ na telef. infolinkách pre verejnosť k problematike SARS-CoV-2/COVID-19; opatreniam prijatým v súvislosti s ochorením COVID-19; ohľadom informácií vzťahujúcich sa na karanténne povinnosti osôb po vstupe na územie SR; v e-mailovej informačnej službe na koronavirus@ruvzke.sk; resp. v ďalších činnostiach);
- výpomoc Odboru hygieny detí a mládeže (napr. v administrácii hlásení ohľadom výskytu Covid-19 v školách a školských zariadeniach, zostavovaní prehľadov chorobnosti, karanténnej situácie a pod.);
- v rámci informačno-propagačnej činnosti a problematiky SARS-CoV-2/COVID-19, podieľanie sa na aktualizácii informácií zverejňovaných na webovom sídle RÚVZ Košice. Ako príklad je možné uviesť uverejnenie 3 titulov informačných materiálov (v priečinku Aktuality) za účelom osvetly, ako:
 - o „*Príručka rehabilitácie po COVID-19*“ (WHO, 2020);
 - o „*COVID-19: Aktuálne odporúčania pre obyvateľov*“ (ÚVZ SR, 2022);
 - o „*COVID-19: Ako správne vetrať*“ (ÚVZ SR, podľa zdroja: WHO, 2022);
- zasielanie tematických informačno-propagačných materiálov najmä emailovou cestou rôznym adresátom v územnej pôsobnosti RÚVZ Košice;
- informácie k prevencii COVID-19 a k očkovaniu proti tomuto ochoreniu boli prezentované aj v rámci edukačných a poradenských aktivít pre rôzne vekové skupiny, hovoreným slovom i formou distribúcie informačných letákov. Príkladom sú nižšie uvedené výchovno-vzdelávacie aktivity:
 - o výklad s besedou (1x) na tému „*COVID-19, chrípka, respiračné ochorenia a očkovanie*“ v Stredoškolskom internáte, Jedlíkova 11, Košice (2. 3. 2022), pre vekovo zmiešanú skupinu študentov v počte 20;
 - o výklad s besedou (3x) na tému „*COVID-19, chrípka, respiračné ochorenia a očkovanie*“ v ZŠ s MŠ sv. Marka Križina, Rehoľná 2, MČ Košice-Krásna, Košice (16. 3. 2022), pre žiakov 5. a 6. roč. ZŠ, v celkovom počte 70;
 - o výklad s besedou (1x) na tému „*Očkovanie*“ (zahrňujúc aj problematiku očkovania proti COVID-19), pri príležitosti *17. ročníka kampane Európskeho imunizačného týždňa 2022*, v Špeciálnej ZŠ, Inžinierska 24, Košice (23. 5. 2022), pre 25 žiakov 2.

stupňa. ZŠ (so zdravotným znevýhodnením a väčšina aj so sociálnym znevýhodnením, niektorí žiaci z MRK).

V rámci problematiky prevencie COVID-19, súvisiacich tém a iných infekčných ochorení sme sa zúčastnili deviatich **odborných, vzdelávacích podujatí**:

- webinár na tému „Covid u očkovaných“ (13. 1. 2022). Organizátor: Slov. lekárska komora v spol. s Lekár, a. s.;
- webinár na tému „Očkovanie proti COVID-19 – mýty, fakty, realita... a ďalší rok pred nami (5. časť)“ (8. 2. 2022). Hlavný organizátor: A-medi management Bratislava; odb. garanti: JLF UK a UN Martin;
- webinár v rámci medzinárodného projektu *H2020-RIVER-EU Reducing Inequalities in Vaccine uptake in the European Region* – stretnutie Poradnej rady projektu k téme „Bariéry HPV vakcinácie v MRK“ (15. 3. 2022). Organizátor: LF UPJŠ Košice;
- odborná diskusia s odborníkmi na tému: „Sú vírusy hrozbou nášho storočia?“ – projekt Košické vedecké kaviarne (Kino Úsmev/kinosála, Kasárenské nám. 1, Košice, 20. 6. 2022). Organizátori: Neurobiologický ústav SAV a Virologický ústav Biomedicínskeho centra SAV v Bratislave;
- webinár na tému „Očkovanie proti COVID-19 a iným respiračným ochoreniam (6. časť)“ (20. 9. 2022). Hlavný organizátor: A-medi management Bratislava; odb. garanti: JLF UK a UN Martin;
- webinár na tému „Liečivé huby a ich protivírusové účinky“ (v dňoch 20. 9. 2022; 5. 10. 2022). Organizátori: Argama, s. r. o. – vzdelávacia agentúra, Terezia Company, s. r. o., SK MTP, SK SaPA, SKIZP;
- odborný seminár pre pracovníkov RÚVZ Košice (RÚVZ Košice – detašované pracovisko, Rooseveltova 8, Košice, 22. 9. 2022). Aktívna účasť s príspevkom: Kollárová, J. „COVID-19 v školských zariadeniach“, organizátor RÚVZ Košice;
- webinár na tému „Jesenná škola integratívnej medicíny: Podpora imunity a sezónne ochorenia“ (8. 10. 2022). Organizátori: Argama, s. r. o. – vzdelávacia agentúra, SK MTP, SK SaPA, SKIZP;
- webinár pre školských zdravotníkov (15. 11. 2022). Aktívna účasť s príspevkom: Kollárová, J. *Možnosti spolupráce RÚVZ Košice so školským zdravotníkom*. Organizátor: SKIZP.